

Tataroha Diana I Sulie A Jisas

Kraes Nge A

Luk

E Uusue

?A tei ni e uusue uusu-uusu ienini?

A Luk ingeie nga mwane kure-kure (leesie Kolosi 4:14) nge e uusue Tataroha Diana ienini. Ingeie nga mwane ha'ike aana aawalai na'ohai pwaarongoisuli mwana rue a Jisas, na ingeie nga mwane ni Jiu ha'ike, ta'e ingeie e hute aana mo Aapoloa Aaopa. Ta'e ma'alana e urine, a Luk e sai diana aana walu ola i sulie a Jisas aana e hikusie a Pol Hurula'aa, na e lae-lae no'one pe'ie huni taroha'inie a Jisas. Ngaeta mo maholo a Luk e lae-lae no'one i Jerusalem, na e leesie mo leu nge walu ola e rau-reu eeni aana pongine a Jisas. A Luk e uusue no'one Palonga, nge ngaeta uusu-uusu i sulie nga taa mo hurula'aa kire au'esuie i purine a Jisas e ta'ela'i mwaanie maenga. Leesie Palonga 16:10, na 2 Timoti 4:11.

?E uusue uusu-uusu ienini hunie kira tei?

A Luk e uusue Tataroha Diana ienini hunie ngaeta poro paine satana a Tiofilas. Poro paine ngeena ingeie ngaeta mwane ni Krik, na nga taa a Luk e uusue ienini a lae no'one hunie ahutana mo Krik na oto ahutana mo Aapoloa Aaopa nge ikire nga mo Jiu ha'ike. Satai Tiofilas ngeena, ne'isaenga aana uuri "Iini e manata diana

hunie a God.”

?Nga taa e rau-reu maholo e uusue uusu-uusu ienini?

A Luk e lae pe'ie a Pol Hurula'aa na e ii'o oto pe'ie aana eetana nga maholo mo Rom kire aasie i laona nume ni ho'o i Rom. E lio mala a Luk e uusue e ro uusu-uusu ingeie aana maholona, ola mala oono aawalai helisi i purine hutelana a Jisas (60 A.D.). Oto ma'alana mo Rom kire ho'osie a Pol, ta'e walana God e ka'a ii'o ho'o-ho'o ike.

?E uusue uusu-uusu ienini huni taa?

A Luk e haitalenga'inie walu ola i sulie a Jisas Kraes na e uusu samanga'inie mo eehu'i laladonga i sulie hunie mwala ke sai diana aana uri nga moi taa nge soihaada'inge e ha'a-uusulire aani mo ola to'ohuu oto.

?Nga taa ni mo pweu ni wala i laona uusu-uusu ienini?

Li'oa Maa'i, aarenga'inge, Kale Ni Iinoni, manata-diananga, kira ooraha'aala

?Nga taa ni ngaeta mo eehu'i tatala i laona uusu-uusu ienini?

Luke 19:10, Na mo tatala nge e ere diana liutaa i sulie aarenga'inge nge Luk 11:1-13

?Nga taa ni mo eehu'i ne'isaenga i laona uusu-uusu ienini?

Mo ola ni pangata'inge kire rau maholo a Jon Loto Maa'i na a Jisas kire hute.

(1:1—2:52)

A God e dau aakau aana mo ola loosie asunge a Jisas.

(3:1—4:13)

A Jisas e dau esunge aana po'o ni henue i Kalili.

(4:14—9:9)

A Jisas e dau esunge i matolana mo Aapoloa
Aaopa mwaanie i Kalili.

(9:10—9:50)

A Jisas e dau esunge aana mo po'o ni henue e
liu eeni maholo e lae-lae hunie i Jerusalem.

(9:51—19:27)

Wiki ooreta a Jisas e ii'o i Jerusalem.

(19:28—21:38)

A Jisas e mae na e mauri eeliho'i lo'u.

(22:1—24:53)

Mei Wala Ni Saediananga

Hunie A Tiopilas

¹ Mwala hunge kire dau-deu aahonga huni uusu-uusu i sulie nga moi taa nge kire oa i saakaelu. ² Kire uusue mo ola kire rongo'i mwaanie mo iini e lae-laewala nameelu aana nga taa kire leesie oto aana maada, uure mai aehotalana laladonga i sulie a Jisas. ³ Oto ineu maraaku no'one, poro paine Tiopilas, aena aana nou heitalenga'inie na nou sai diana aana walu olana uure oto mai aehotalana, nou lo'onga'inie uri ne ke uusu samanga'ini'i oto namue. ⁴ No ko uusu'i urine hunie o ke sai diana aana uri nga moi taa nge ha'a-uusulilemu e lae aani mo ola to'ohuu.

Ensel Gebrel E Haata'i

Aana A Sekaraea

⁵ A Sekaraea ingeie ngaeta pris aana maholo nge a Herod e aalaha haahie i Israel. Ingeie aana po'o ni iinoni a Abaeja aana komu ni pris. Na satana hu'e ingeie a Elisabet. Ingeie no'one

e uure mwaanie komu a Eron, ikire mo pris. ⁶ Tolahadarue e tohungēi oodota'i na kirerue hele i sulie ahutana mo ha'atolanga God. ⁷ E ro mau'ana ngeena kirerue ka'a to'o mwela ike, aena aana a Elisabet e amara. Na kirerue ko meni repo oto hiito'o.

⁸ Oto aana ngaeta maholo e hule oto lo'u hunie po'o ni iinoni a Sekaraea huni esu mala pris i laona Nume Maa'i Peine a God i Jerusalem. ⁹ Oto mala tolahana mo pris, kire inie daes huni leesie iini uri taa aada nge a God e lio hilisie huni uunue dango wau-wesu i lengine ora ni uunu-uunu aana Hahu'ana Leu Maa'i i laona Nume Maa'i a God. Oto aana hai dingena, lio-hilisilana a Sekaraea e lae. ¹⁰ Na aana maholo a Sekaraea ko uunue dango wau-wesu, ahutana mwala mola po'oi sinaha pe'i aarenga'inge.

¹¹ Oto ensel a God e haata'i aana a Sekaraea, e uure kara'inie pwalo-pwalona ora ni uunu-uunue dango wau-wesu. ¹² Maholo a Sekaraea e leesie ensel ngeena, ko si teipu'o-pu'o na ko tohungēi me'u oto hiito'o. ¹³ Ta'e ensel e te'uri hunie, "Mwaanie o me'u-me'u Sekaraea! A God e rongoa oto aarenga'inge i'oe, na hu'e i'oe a Elisabet kei ha'ahutaa oto kele mwela mwane, na o ke haara'inie satana aana a Jon. ¹⁴ O kei ile-ilenimwa'e na o kei sae-saediana oto liutaa haahie. Mwala hunge no'one kire kei ilenimwa'e haahie aana kei hute. ¹⁵ A Jon kei ne'ie tohungēi iinoni peine a God. Niilana kei lae hunie a God, na huni haata'inie urine aana mwala, e sa'a roro'a ni inu waen ike wa nga mei wei ni mehiri. Kei honu oto aana Li'oa Maa'i uure i iiana nikana. ¹⁶ Kei pe'ie mo iini hunge aana

mwala ni Israel huni ha'a-aali'ure takoie a God, Aalaha ikire. ¹⁷ Ingeie maraana kei lae i na'ona a Aalaha huni deu aakau aana mwala loosie laenga ingeie mai. A Jon kei tohungēi a'aila'a na kei nanama aani Li'oa mala a Propet Elaeja. Ingeie kei da hanuelamanga i matolana mo he'i aamana, na kei ha'a-aali'ue kira haitohe takoie tala ni lo'onga'inilana oodota'inge."

¹⁸ Oto a Sekaraea ko te'uri hunie ensel, "ʻUri ne kei manata'inie leu o ko unuena uri e to'ohuu uri taa? Aana ineu nou repo oto, na hu'e ineu e repo oto no'one."

¹⁹ Ensel ko aalamie uuri, "Ineu a Gebrel, na nou uure i na'ona God. Na ingeie oto ni e uusunge'inieu mei huni ere pe'i'o, na ni ha'arongo'o aana tataroha diana ie. ²⁰ Na nga taa no ko unue ie kei saro lae taane mai oa, aana maholo hunie. Ta'e i'oe aena aana o ka'a hiiwalaimoli ike aana walaku, o sa'a ere-ere ike, lai hule aana hai dinge walu ola ienini kei oa."

²¹ Aana maholona na mwala ko maa-maa'oochie ue a Sekaraea ta'i sinaha. Kire ko papangata'i oto aana ko ii'o tewa oto wau i Nume Maa'i. ²² Maholo a Sekaraea e iisitaa poi sinaha, na e ka'a sai ere oto pe'ire, ta'e ko ha'a-ha'amalaa ola mola aana nimana. Oto kire si saie uri e leesie oto nga aanoa wau i Nume Maa'i. ²³ Maholo mo dinge ingeie huni deu esunge i Nume Maa'i mala pris e haro mango, nge e si eeliho'i ta'au i nume ingeie. ²⁴ E ka'a tewa ike lo'u i purine leune e rau, na hu'e ingeie a Elisabet ko hi'e-hi'e oto. Na e ii'o hahuroto mola i nume ikirerue hunie e lime waro-warō. Oto a Elisabet ko te'uri, ²⁵ "Leesie ka'u nga taa a Aalaha e da hunieu. Mwala ineu

kire maa-masa ka'u i tehula'aku aana nou amara, ta'e ie a Aalaha e aamasieu na e ta'aasie oto mei masanga ngeena mwaanieu."

Ensel Gebrel E Haata'i

Aana A Meri

²⁶ Aana oonona nga waro-warō i purine a Elisabet ko hi'e-hi'e oto, a God e uusunge'inie ensel Gebrel hunie huilume i Nasaret aana po'o ni henuē i Kalili. ²⁷ Ensel ngeena e toolea mai tataroha hunie nga keni raori'i, na a keine e ere ruru oto huni to'o aana mwane satana a Josep aana komu a Deved Inemaui. Satana a keine a Meri.

²⁸ Oto ensel e sili mei saana ko te'uri, "Saediananga a God huni'o. A Aalaha e ii'o oto pe'i'o."

²⁹ Oto a Meri saena ko si liki i tehula'ana walana ensel ngeena, na ko lo'onga'i hiito'o i sulie uri nga taa ni lo'onga'inge aana mo wala ngeena.

³⁰ Oto ensel ko te'uri hunie, "Mwaanie o ma'u-me'u Meri. A God ko tohungēi ilenimwa'e oto hiito'o haahi'o. ³¹ Na o kei hi'e-hi'e aani mwela, oto o kei ha'ahutaa kele mwane, na o ke haara'inie satana aana a Jisas. ³² Ingeie kei ne'i mwane paine, na mwala kei haara'inie uri ingēie Kalena iini e Paine Liutaa. Na a God Aalaha ikie kei ha'a-aalaha no'one mala weuwana, a Deved Inemaui. ³³ Oto ingēie kei aalaha tara'asi oto haahie mwala ni Israel, na aalahanga ingēie e sa'a mango oto oo'oo."

³⁴ Oto a Meri ko unue hunie ensel uuri, "?Mo ola ienini ke si reu uri taa eena, na nou ka'a saie ike nga mwane?"

³⁵ Oto ensel ko aalamie uuri, "Li'oa Maa'i kei siho i lengimu, na nanamanga iini e Paine Liutaa

kei melusi'o. Na aena ngeena kele wee-wee i'oe kei maa'i na sailana kei lae uri ingeie Kalena a God. ³⁶ O ke leesie ka'u keni tekihemu a Elisabet, e tohungei repo aaela oto. Ta'e ingeie no'one ko hi'e-hi'e aani mwela. Ahutana mwala kire mani lo'onga'i uri e sa'a to'o mwela lo'u, ta'e ko hi'e-hi'e oto na e oono waro-warō e mango oto aana. ³⁷ Aana ta'e-ta'ena nga mei ola e sa'a aasaie ike a God huni esuie."

³⁸ Oto a Meri ko si unue hunie ensel uuri, "Ineu oto koni-konihe a Aalaha. Leune ke oa oto hunieu mala o ko unuena." Oto ensel e si lae mwaanie.

A Meri E Lae

Huni Leesie A Elisabet

³⁹ Oto lo'u mola i purine, a Meri e taule'i, oto ko tolana lae oto hunie ngaeta huilume ta'au i lengine mo uuwo i Jiudia. ⁴⁰ E lae ta'au i sili i nume a Sekaraea, oto ko ere ni saediananga hunie a Elisabet. ⁴¹ Maholo a Elisabet e rongoa mola mei wala ni saediananga a Meri, oto kele mwela i iiana ko esule'i na ko lalaa'i sape oto. Na maholona Li'oa Maa'i ko siho oto i lengine a Elisabet, ⁴² na ko unue oto uuri, "A God ke ha'adiana'a'o liutaa aana ahutana mo keni, na ke ha'adiana'aa kele wee-wee o ko hi'e-hi'e aana ngeena. ⁴³ I'oe oto nikana a Aalaha ineu, na o lae mai seeku. ?Aana e ue ka'u mei ola diana urini ko reu eeku? ⁴⁴ Maholo nou rongoa walamu, oto kele wee-wee e si lalaa'i sape oto pe'ie ilenimwa'enga i iieku. ⁴⁵ Deidehi'o keine, aana o hiiwalaimoli uri nga taa a Aalaha e unue huni'o kei oa oto."

A Meri E Kana Ni Soi Ha'amanikulu'aa God

⁴⁶ Oto a Meri ko te'uri,

“Saeku ko soi ha'amanikulu'aa Aalaha,

⁴⁷ Na mauriha'aku ko ilenimwa'e aana God, a
Ha'a-uurileku,

⁴⁸ aana a God e lo'onga'inieu mei iinoni reu
ingeie.

Uure si'iri pwau weu ahutana mwala kei saieu
uri keni deidehie,

⁴⁹ aana a God, iini e nanama na e maa'i, e da mo
ola e hi'e hunieu.

⁵⁰ A God e aamasie mo iini kire ha'ama'u aana,
uure oto aana mo pweunge i na'o lae mai hule
si'iri na mo pweunge ue mai.

⁵¹ E haata'inie ramolana aana nimana,
aana e tatanga'inire mwala e sai tooha'inire aani
lo'onga'inilada maraada.

⁵² E ha'asihoa mo aalaha mwaanie mo ne-
unekume ikire,
na e sulu ala'a aana mo mei iinoni reu.

⁵³ E niie mo ola diana hunie mo iini kire hiolo,
ta'e mo iini e to'o-to'o e uusunge'i mwaakule mola
aada.

⁵⁴ E hule oto mai huni pe'ie mwala ingeie mo
Israel, mo koni-konihe ingeie.

E ka'a pulongosie ike haiholota'inge ingeie huni
aamasie mwala ingeie,

⁵⁵ aana e da oto nga taa e haiholota'inie hunie
mo weuwaka,

hunie a Ebrahim na hunie mo kalena, uri kei
aamasire oto tarau.”

⁵⁶ A Meri e ii'o pe'ie a Elisabet hunie ola mala e oolu waro-warō, oto e si eeliho'i lo'u i henue ingeie.

Hutelana A Jon Loto Maa'i

⁵⁷ Oto e hule aana pongine a Elisabet, ko si ha'ahutaa kele mwela mwane. ⁵⁸ Mo euhenuē ingeie na mo tekihana kire rongoa uri a Aalaha e ha'a-oaie aamasinge ingeie hunie a Elisabet urine, kire si meni ilenimwa'e pe'ie. ⁵⁹ Oto wiki e ahu i purine kele wee-wee e hute,[†] kire si meni loko hunie torilana na hunie kire ke haara'inie aana aamana, a Sekaraea.

⁶⁰ Ta'e a nikana e unue uuri, "Ha'ike, omu ke haara'inie satana aana a Jon."

⁶¹ Oto mwala a nikana ko te'uri hunie, "Ta'e more ka'a to'o aana ike nga satai ola urine aana komu i'omōre'i."

⁶² Oto kire ko si ha'amalaa hunie aamana uri e sare haara'inie satana aana a tei. ⁶³ Oto a Sekaraea e sukāa ola ni uusu-uusu, ko si uusue uuri, "Satana a Jon." I leune kire ko si meni pangata'inie oto hiito'o. ⁶⁴ Oto mola aana maholoi satana, a Sekaraea ko si aehota ere-ere oto lo'u, na ko paalahea God. ⁶⁵ Oto mo euhenuē ikirerue kire ko si me'u oto hiito'o, na tataroha aana mo olana e si tarohie ahutana mo henue ta'au i lengine mo uuwo i Jiudia. ⁶⁶ Na ahutana mo iini e rongoa mo olana, kire ko si lo'o-lo'onga'i

---

[†] **1:59** 1:59 Maholo ko Jiu kire ko iidumie mo hei dinge, iidu-iidunge ikire e aopa mwāanie iidu-iidunge ikie. Aana kire ko aehota iidu aana dinge mei olana e rau, ta'e ikie, kie ko aehota iidu aana dinge i puri. Oto walune nga hai dinge aana iidu-iidunge ikire, e hule mola aana e hui hei dinge aana iidu-iidunge ikie.

i suli'i na kire ko unue uuri, “?A mwa'u ie kei ue taane? Aana e lio mala uri nanamanga a Aalaha oto aana.”

A Sekaraea

E Soi Ha'amanikulu'aa God

⁶⁷ Oto a Sekaraea, aamana a Jon, e honu aana Li'oa Maa'i, e si ere rarangana walana God uuri,

⁶⁸ “Kolu ke paalahea God, Aalaha ikie mo Israel, aana e lae mai huni pe'ikie mo iinoni ingeie, na e tapa-oolisikie.

⁶⁹ Na uure mwaanie komu a Deved koni-konihe ingeie, e niie iini nanama huni ha'a-uurikie.

⁷⁰ Uure oto mai na'o, e unue ka'u aana mo propet maa'i ingeie

⁷¹ uri kei ha'a-uurikie mwaanie mo maelonga ikie, na mwaanie nimada kira ngiduupu hunikie.

⁷² E unue kei haata'inie aamasinge hunie mo weuwaka,

huni aamasito'o aana haiholota'inge maa'i ingeie,

⁷³ nge e haiholota'inie hunie a Ebrahim aamaka.

⁷⁴ Aana e haiholota'i uri kei ha'a-uurikie mwaanie mo maelonga ikie, mwaanie kie ma'ute'inire.

Ta'e kie ke asu mamanuto'o mola nana,

⁷⁵ uri hunie kie ke ii'o maa'i na ii'o oodota'i i na'ona, i suli hei dinge aana mauriha'aka.

⁷⁶ “Na i'oe wee-wee ineu, sailemu kei lae uri nga propet nana iini e Paine Liutaa, aana o kei lae i na'ona Aalaha huni salea tala ingeie loosie.

⁷⁷ Na huni ha'arongoa mwala ingeie uri ingeie kei ha'a-uurire aani sae'aasilana mo roro'anga ikire.

⁷⁸ Aena aana aamasinge a God ikie mone, ingeie kei siho mai uure ta'au i Lengi mala sato ko pwaa,

⁷⁹ huni raangie mo iini kire ii'o i laona rodohono na i mamalutana maenga, na huni ha'a-oodohie ae'aeka i sulie tala ni henuelama."

⁸⁰ Oto kele mwelana e paine ta'e, na ko manata pe'i lo'onga'inge diana. E talei o'o'o mola i laona hanuesala, lai hule aana hai dinge e aehotaa asunge ingeie i matolana mwala ni Israel.

2

A Josep E Toolea

A Meri I Betlehem

MATIU 1:18-25

¹ Aana maholona, inemaui peine ni Rom, a Ogastas, e ne'ie ha'atolanga hunie ahutana mwala aana mo henue i mamalutana. Ha'atolanga ngeena e unue uri ahutana iinoni ke mani uusu sata huni toolea wilinge mwaanire.

² Uusu-satanga ie nge eetana nga iini e rau aana maholo a Kuaerinas e aalaha aana po'o ni henue i Siria. ³ Oto ahutana mwala ko meni lae oto huni uusu sata aana mo henue ikire, nga iini ni oto aana hanue ingeie.

⁴ Oto a Josep e uure i Nasaret, ngaeta huilume wau aana po'o ni henue i Kalili, ko lae oto hunie huilume i Betlehem wau aana po'o ni henue i Jiudia, huilume nge a Deved Inemaui e hute aana. E lae wau i leune aena aana ingeie e uure aana komu a Deved Inemaui. ⁵ A Josep e lae huni uusu sata pe'ie a Meri, keni nge e

ere ruru pe'ie huni to'o aana. Maholona na a Meri ko hi'e-hi'e oto. ⁶ Maholo ikirerue ue i Betlehem na ko hule oto aana pongine a Meri huni meuri eeni mwela. ⁷ Oto ko ha'ahutaa oto na'ohai mwela ingeie, ko uloa aani sala na ko ha'a-enohie aana leu ni ha'angau puluke, aana nga leu ha'ike talada i nume ni awataa.

Mo Kakali Sipu

Kire Ha'apaina'aa A Jisas

⁸ Oto aana hai rodona ngaeta mo mwane kire ii'o po'oi sinaha ka'a ha'atau lo'u mwaanie huilume aana kire ko kakalie mo sipu ikire. ⁹ Oto ensel a God e lae mai saada na manikuluha'ana a God ko raa kali-kelire. Oto kire ko si tohungai me'u oto liutaa. ¹⁰ Oto ensel ngeena ko te'uri hunire, “!Mwaanie omu me'u-me'u! Nou toolea mai tataroha diana namiu na ilenimwa'enga oto liutaa hunie ahutana mo iinoni. ¹¹ Iini nge kei ha'a-uuri'omu e si kele hute oto molana aana hanue a Deved. Ingeie oto a Kraes, Aalaha ikie. ¹² Na tolimaa nge kei ha'awalaimoli'aa walaku huni'omu nge uri, omu kei lio oodoie kele wee-wee kire uloa aani sala i laona leu ni ha'angau puluke.”

¹³ Na oto mola lau-leu, pulitaa ni ensel uure ta'au i Lengi oto pe'ie iini nge ko ere-ere ngeena, kire ko meni paalahea God, kire ko te'uri, ¹⁴ “Manikulu'anga hunie a God i Lengi, na hanuelamanga mai aano hunie mo iini e ilenimwa'e haahire.”

¹⁵ Oto maholo mo ensel kire aaliho'i i Lengi mwaanire, mo kakali sipu ko si ere hailiu hunire

uuri, “Kolu ke lae ka'u i Betlehem huni leesie nga taa nge a Aalaha e unue hunikolu ie.”

¹⁶ Oto kire ko tolana lae lau-leu oto wau, na kire ko leesie a Meri na a Josep pe'ie kele wee-wee, na e eno mola aana leu ni ha'angau puluke.

¹⁷ Maholo mo kakali sipu kire lae wau i leesie kele wee-wee na e eno aana leu ni ha'angau puluke, oto kire ko si ladoa nga taa ensel e unue hunire i sulie kele wee-wee ngeena. ¹⁸ Ahutana mwala ko si pangata'i aana kire ko rongoa nga taa mo kakali sipu kire ko ladoa. ¹⁹ Ta'e a Meri e ne'ie walu ola ienini mola i saena, na ko si talei lo'o-lo'onga'i mwa-mwanoto mola i suli'i maraana. ²⁰ Oto mo kakali sipu kire si eeliho'i takoie mo sipu ikire pe'i soi ha'amanikulu'aa God na pe'i paalahenga aena aana walu ola ensel e unu'i hunire, kire leesi'i uri kire to'ohuu oto.

Kire Toolea A Jisas

I Nume Maa'i Peine

Huni Niie Hunie A God

²¹ Oto wiki e ahu i purine kele wee-wee e hute,† nge kire si esuie torihesi'onga aana kele wee-wee i sulie mo Ha'atolanga a Mosis, na kire haara'inie aana a Jisas, satai ola nge ensel e unue ka'u oto maholo na e ka'a lodo ue i iiana nikana.

²² Na lae-lae, e haro hule oto aana maholo huni ha'arere'anga a Meri i purine ha'ahutanga i sulie

---

† **2:21** 2:21 Maholo mo Jiu kire ko iidumie mo hei dinge, iidu-iidunge ikire e aaopa mwaanie iidu-iidunge ikie. Aana kire ko aehota iidu aana dinge mei olana e rau, ta'e ikie, kie ko aehota iidu aana dinge i puri. Oto walune nga hai dinge aana iidu-iidunge ikire, e hule mola aana e hiu hei dinge aana iidu-iidunge ikie.

mo Ha'atolanga a Mosis. Oto a Josep na a Meri kirerue si toolea ta'au kele wee-wee i Jerusalem, huni niie hunie a Aalaha, ²³ oto mala uusulana e lae i laona Ha'atolanga a God uuri, *Niie ahutana ta'ena nga na'ohai mwela mwane hunie a Aalaha. Eksodas 13:2* ²⁴ Oto a Josep na Meri kire lae huni esuie uunu-olanga mala Ha'atolanga a God e unue, aana e ere uuri, *O ke niie e ro hiroikuu wa e ro kalei urou. Levitikas 12:8*

A Propet Simeon

E Paalahea God Haahie A Jisas

²⁵ Aana maholona, ngaeta mwane satana a Simeon e o'o'o no'one i Jerusalem. A mwane ngeena ingeie nga mwane oodota'i, na e ii'o mola pe'i palolana a God, na Li'oa Maa'i no'one pe'ie. A Simeon e maa-maa'oohie a Kraes nge a God e haiholota'i huni uusunge'inie mai huni ha'a-uurie mwala ni Israel. ²⁶ Aana Li'oa Maa'i e unue hunie uri e sa'a mae ue na e ka'a haro leesie a Ha'a-uuri. ²⁷ Oto Li'oa Maa'i e na'ona a Simeon hunie Nume Maa'i Peine, na maholona a Josep na Meri ko toolea no'one mai a Jisas huni deu i sulie Ha'atolanga a Mosis.

²⁸ Oto a Simeon e aapalaa kele wee-wee, e si paalahea God, ko te'uri,

²⁹ “Hahu'ana Aalaha, ineu oto koni-konihe i'oe, na oto ie ne kei mae ni henuelama. Aana o deu oto i sulie haiholota'inge i'oe hunieu.

³⁰ Aana nou leesie oto aana maaku a Ha'a-uuri nge o uusunge'inie mai.

³¹ Ingeie oto kei ha'a-uurie mwala i'oe.

³² Ingeie oto raa-raa hunie mo Aapoloa Aaopa, na kei toolea mai manikulu'anga hunie mo iinoni i'oe mo Israel.”

³³ Aamana a Jisas na nikana, kirerue ko tohungei pangata'inie mo ola nge a Simeon ko unu'i i sulie kele wee-wee. ³⁴ Oto a Simeon e si ha'adiana'araelu, na ko te'uri hunie a Meri, “Kele wee-wee ienini a God e lio hilisie huni ha'a-uurie mo iini hunge ni Israel. Ta'e ingeie kei ha'atekehie no'one mo iini hunge lo'u, aena aana ingeie kei ne'ie tolimaa a God nge kire sere'i lae i sulie. ³⁵ Na mo lo'onga'inge mumuni mwala ngeena ke si haata'i i leune. Oto i'oe, o kei saehuu na o kei hii aaela oto mala kire otomie saemu aana naihi.”

A Propet Anna

E Paalahea God Haahie A Jisas

³⁶ Na ngaeta mei nao keni satana a Anna ingeie no'one aana maholona. A hu'ena ingeie nga propet no'one na ingeie kalena a Panueli, mwane aana komu a Asa. E to'o-to'o poro taane, ta'e e ii'o mola pe'ie poro ingeie hunie e hiu aata halisi, ³⁷ na poro ingeie ko mae oto mwaanie, oto e si ii'o mola maraana. A keine e walu-aawalai helisi mwana hai e mango oto aana, na e talei o'o'o mola i Nume Maa'i na e palo-paloo mola a God susue aatowaa na rodo aani oolongaunge na aani aarenga'inge. ³⁸ Oto mola aana ta'a-ta'a maholoi satona, nge a hu'ena e lae mai saada na ko tala'ai paalahea God. Oto aana mo dinge lo'u i puri, a hu'ena ko si ha'a-ha'arongoa mwala uri a Jisas ingeie oto a Ha'a-uuri. E ere urine hunie ahutana

mo iini nge kire ko maa'oohie uri a God kei tapa ooolisie mwala ni Israel.

³⁹ A Josep na Meri kirerue haro asu mangoa mo ola i sulie ha'atolanga a Aalaha, nge kire si ooli takoie huilume ikire i Nasaret hao i Kalili.

⁴⁰ Oto kele wee-wee ko peine ta'e oto hao. E paine a'aila'a, na e honu aani saenanaunge, na ha'adiana'anga a God e ii'o oto aana.

A Mwa'une E Lai Ere Pe'ie

Mo Ha'a-uusuli

I Nume Maa'i Peine

⁴¹ E ro mau'ana a Jisas kirerue ko lae-lae i Jerusalem i suli helisi hunie Houlaa Ni Li-umwaanie. ⁴² Oto maholo a Jisas e hule aana aawalai helisi mwana rue, kiraelu ko lae oto lo'u mala kirerue ko lae-lae i suli helisi. ⁴³ Maholo mo dinge paine ngeena kire mango oto, nge mwala ko si ooli takoie mo henue ikire. Ta'e a Jisas e oore mola ue i puri ta'au i Jerusalem, na aamana na nikana ka'a saie. ⁴⁴ Kirerue ko lo'o-lo'onga'i uri ingeie taane pe'ire i laona laeha. Kire ko lae oto hunie hai dinge laku, oto i seulehi kirerue ko si aehota lo'ohie i saana mwala ikire na mo malahude. ⁴⁵ Kirerue lo'o-lo'ohie na kirerue ka'a lio oodoie, oto kirerue ko eeliho'i lo'u hunie i Jerusalem. ⁴⁶ Oto i purine e oolu hei dinge e saro mango oto, nge kirerue ko si lai lio oodoie i matolana mo ha'a-uusuli ni Jiu ta'au i laona Nume Maa'i Peine, na ko rorongo i sulire pe'i dodolosi ola aada. ⁴⁷ Na ahutana mwala nge kire rorongoa ere-erenga ingeie, kire ko tohungai pangata'inie saenanaunge ingeie oto hiito'o na mo aalaminge e dau'ine.

⁴⁸ Aamana na nikana kirerue lae ta'au i lio oodoie, kirerue ko tohungēi pangata'i oto hiito'o. Oto a nikana ko te'uri hunie, “?Kaleku, e ue ni o ko te'urine aamere'i? Ineu na aamamu, mere ko tohungēi heitale'o pe'i saehuunge oto hiito'o.”

⁴⁹ Oto a Jisas ko aalamirerue uuri, “?E ue nge more ko heitaleau urine? ?Uri more ka'a saie ike leu i sapeku hunie ne ke ii'o i nume Aamaku?”

⁵⁰ Ta'e kirerue ka'a rongo saie ike nga taa e unue.

⁵¹ Oto a Jisas e si eeliho'i pe'irerue hunie i Nasaret, aana e tola i sulirerue. A nikana ko talei lo'o-lo'onga'i mola i sulie mo ola e rau ngeena i saena. ⁵² Oto a Jisas ko si peine ta'e pe'i saenanaunge oto lo'u liutaa. Na a God ko tohungēi saemango oto hiito'o haahie, na mwala ko meni ilenimwa'e oto no'one haahie.

3

A Jon Loto Maa'i E Dau Aakau

Aana Saena Mwala

Hunie Hulanga A Jisas

MATIU 3:1-12; MAK 1:1-19; JON 1:19-28

¹ Oto e hule aana aawalai helisi mwana lime aana mo helisi nge a Taebirias e inemaui haahie aalahanga mo Rom. Aana maholona a Pontias Paelat ko aalaha haahie po'o ni henue i Jiudia, na a Herod Antipas ko aalaha haahie po'o ni henue i Kalili. A Pilip, aasine a Herod, ko aalaha haahie e ro po'o ni henue i Iturea na i Trakonaetis, na a Lisantias ko aalaha haahie po'o ni henue i Abilin.

² E ro na'ohai pris mo Jiu aana maholona oto a Anas na a Kaiapas. Aana maholona, nge mei

wala e si uure mwaanie a God hunie a Jon kalena Sekaraea, na ingeie i laona hanuesala.

³ Oto a Jon ko lae oto i sulie ahutana mo henue kali-kelie wai peine i Jodan na ko taroha'inie hunie mwala uri kire ke aali'u to'ohuu mwaanie ooraha'aa, nge kire ke si loto maa'i hunie a God ke sae'aasie mo ooraha'aa ikire. ⁴ E asuie oto urine mala uusulana e lae i laona uusu-uusu a Propet Aesaea aana e unue uuri, *Nga iini ko soi-soi peine i laona hanuesala uuri, "Omu ke dau aakau aana tala loosie laenga mai a Aalaha, na omu ke ha'a-oodohie tala ni lae ingeie.* ⁵ *Omu ke aanomie ahutana mo deiderie. Omu ke ha'asadaa mo uuwo na mo toloihenu, na omu ke ha'a-oodohie mo tala kire mwa'ilu, na omu ke mwanaa mo tala hunie kire ke mwana-mwana'a.* ⁶ *Hunie ahutana mwala ke mani leesie ha'a-uuringe a God."* *Aesaea 40:3-5*

⁷ Mwala oto hunge kire lae mai saana a Jon hunie ke loto maa'i aada. Oto e si te'uri mola hunire, "!'omu oto mo mwaa ala-ala! ?Omu ko lo'o-lo'onga'i uri mala omu ko loto maa'i ha'alaa, omu ko tehisie saewasunge a God nge kei lae maine? ⁸ !E aasa! Ta'e omu ke hungu eeni hue-huei ola diana i laona mau-meuringe i'omu huni haata'inie uri omu oonisa'e to'ohuu oto mwaanie ahutana mo ooraha'aanga i'omu. Na mwaanie omu lo'o-lo'onga'inie uri omu kei tehisie saewasunge a God aena aana omu hute aana komu a Ebrahim. Leune e sa'a pe'i'omu ike aana no ko unue huni'omu uri a God e sai hu'isie mola mo heu ienini hunie kire ke ne'i iinoni haalu hunie komu a Ebrahim. ⁹ Aana a God e urihana mwane e ne'i aakau oto aana hau tou-tohu i ae'aena mo ei, na mo ei nge kire ka'a

hungu ike aani hue-huei ei diana, kei tohu aasi'i na aasileni kei lae i laona dunge."

¹⁰ Oto mwala ko dolosi aana uuri, "?Nge ko urine, nga taa ka'u melu ke si esuie?"

¹¹ Oto a Jon ko aalamire ko te'uri, "A tei ko to'o aana nga ro to'oni, ke niie nga iini nana iinoni nge e ka'a to'o aana ike nga iini. Na a tei ko to'o ngaulaa, ke nii-nii'i no'one urine."

¹² Ngaeta mwala susulu to'oha hunie aalahanga ni Rom kire lae no'one mai uri hunie a Jon ke loto maa'i aada. Oto kire ko dolosi aana uuri, "?Ha'a-uusuli, oto i'emeelu, melu kei ue?"

¹³ Oto a Jon ko te'uri hunire, "Omu ke su'uri tola to'oha liutaa aana lo'u nga taa kire ha-tonga'inie huni'omu mwaanie mwala."

¹⁴ Ngaeta mo ramo ko dolosi no'one aana a Jon uri, "?Nge i'emeelu? ?Melu kei ue?"

Oto ko te'uri hunire, "Mwaanie omu deu-deu rarahie nga iini hunie mo to'oha ingeie, wa omu ke ere-ere aana mola tototala. Ta'e omu ke ilenimwa'e mola haahie holitemiu."

¹⁵ Mwala ko meni maa'oohie mone a Kraes, oto kire ko lo'onga'i heiliu oto i sulie a Jon. Kire ko lo'onga'i oto uuri, "Ohe ingeie ni oto a Kraes."

¹⁶ Oto a Jon ko si aalamire ko te'uri, "Ineu a Kraes ha'ike. Ineu no ko loto maa'i eemiu mola aani wei, ta'e iini nge ko lae mai i puriku, e paine lo'u liutaa aaku, hule aana ineu na nou ka'a diana ike malisine ne ke asu mala koni-konihe huni luhesie ho'ohaahi'ae ingeie. Ingeie ke si loto maa'i aana ngaeta mwala aana Li'oa Maa'i, na ngaeta mwala kei lotohire aana dunge ni ha'amotaahinge. ¹⁷ Ingeie ni e to'o aana

nanamanga huni leie ahutana iinoni. Aana e urihana iinoni nge ko ta'aasie mo hule-hulei kooni mwaanie mo tohungēi ola. Oto ko si ne'i konie mo tohungēi ola i lengine haa i laona nume ni duru ingeie. Ta'e mo hule-hulei ola aaela ngeena, nge kei uunu'i aana dunge nge e sa'a mwa'a ike lo'u."

¹⁸ Mo tala hunge a Jon Loto Maa'i e lae pe'i laeliwala aana Tataroha Diana hunie mwala aani, na huni ere ha'asusue mwala. ¹⁹ Na e tohungēi ere aana a Herod Antipas hiito'o haahie e to'o aana lo'u mola a Herodias, hu'e a mwane aasine. Na e ere aana no'one a Herod haahie ahutana mo ola aaela e dau hu'isi'i. ²⁰ Oto a Herod e si sapeie lo'u mo aaelanga ngeena aana e ne'ie a Jon i laona nume ni ho'o.

A Jon E Loto Maa'i Aana A Jisas

MATIU 3:13-17; MAK 1:9-11

²¹ Maholo kire ka'a ne'ie ue a Jon i laona nume ni ho'o, ngaeta hai dinge e loto maa'i aana mwala, na e loto maa'i lo'u aana a Jisas. Na aana maholo a Jisas ko aarea a God, nge i Lengi e si taha, ²² na Li'oa Maa'i e siho mai i lengine mala hiroikuu. Oto mei wala e uure mai Lengi, na ko te'uri, "I'oe oto hahu'ana kaleku, na nou tohungēi manata diana huni'o, na no ko ilenimwa'e oto liutaa haahi'o."

Uusulana Mo Weuwana A Jisas

MATIU 1:1-17

²³ Maholo a Jisas e aehotaa asunge ingeie, na ola mala e oolu aawalai helisi mola ue e mango aana, na mwala e lo'onga'i uri ingeie kalena Josep.

A Josep e uure mwaanie a Hilae.
²⁴ A Hilae e uure mwaanie a Matat.
A Matat e uure mwaanie a Livae.
A Livae e uure mwaanie a Melkae.
A Melkae e uure mwaanie a Janae.
A Janae e uure mwaanie a Josep.
²⁵ A Josep e uure mwaanie a Matataeas.
A Matataeas e uure mwaanie a Emos.
A Emos e uure mwaanie a Neham.
A Neham e uure mwaanie a Eslae.
A Eslae e uure mwaanie a Nagae.
²⁶ A Nagae e uure mwaanie a Meata.
A Meata e uure mwaanie a Matataeas.
A Matataeas e uure mwaanie a Semein.
A Semein e uure mwaanie a Josek.
A Josek e uure mwaanie a Joda.
²⁷ A Joda e uure mwaanie a Joanan.
A Joanan e uure mwaanie a Risa.
A Risa e uure mwaanie a Serababel.
A Serababel e uure mwaanie a Sialtiel.
A Sialtiel e uure mwaanie a Nirae.
²⁸ A Nirae e uure mwaanie a Melkae.
A Melkae e uure mwaanie a Adae.
A Adae e uure mwaanie a Kosam.
A Kosam e uure mwaanie a Elmadam.
A Elmadam e uure mwaanie a Ere.
²⁹ A Ere e uure mwaanie a Josua.
A Josua e uure mwaanie a Eliesa.
A Eliesa e uure mwaanie a Jorim.
A Jorim e uure mwaanie a Matat.
A Matat e uure mwaanie a Livae.
³⁰ A Livae e uure mwaanie a Simeon.
A Simeon e uure mwaanie a Jiuda.
A Jiuda e uure mwaanie a Josep.
A Josep e uure mwaanie a Jonam.
A Jonam e uure mwaanie a Elaeakim.

- 31 A Elaeakim e uure mwaanie a Milia.
A Milia e uure mwaanie a Mena.
A Mena e uure mwaanie a Matata.
A Matata e uure mwaanie a Netan.
A Netan e uure mwaanie a Deved Inemauri.
- 32 A Deved Inemauri e uure mwaanie a Jesi.
A Jesi e uure mwaanie a Obed.
A Obed e uure mwaanie a Boas.
A Boas e uure mwaanie a Salmon.
A Salmon e uure mwaanie a Nason.
- 33 A Nason e uure mwaanie a Aminadab.
A Aminadab e uure mwaanie a Admin.
A Admin e uure mwaanie a Anae.
A Anae e uure mwaanie a Hesron.
A Hesron e uure mwaanie a Pires.
A Pires e uure mwaanie a Jiuda.
- 34 A Jiuda e uure mwaanie a Jekob.
A Jekob e uure mwaanie a Aesak.
A Aesak e uure mwaanie a Ebrahim.
A Ebrahim e uure mwaanie a Tera.
A Tera e uure mwaanie a Neho.
- 35 A Neho e uure mwaanie a Sirag.
A Sirag e uure mwaanie a Riu.
A Riu e uure mwaanie a Pileg.
A Pileg e uure mwaanie a Eba.
A Eba e uure mwaanie a Sila.
- 36 A Sila e uure mwaanie a Keinan.
A Keinan e uure mwaanie a Afaksad.
A Afaksad e uure mwaanie a Siem.
A Siem e uure mwaanie a Noa.
A Noa e uure mwaanie a Lamek.
- 37 A Lamek e uure mwaanie a Metusala.
A Metusala e uure mwaanie a Inok.
A Inok e uure mwaanie a Jered.
A Jered e uure mwaanie a Mahelalel.
A Mahelalel e uure mwaanie a Kenan.
- 38 A Kenan e uure mwaanie a Enos.

A Enos e uure mwaanie a Set.
 A Set e uure mwaanie a Adam.
 A Adam e uure mwaanie a God.

4

A Satan E Malaahongana A Jisas

MATIU 4:1-11; MAK 1:12-13

¹ Oto a Jisas e aaliho'i mwaanie wai i Jordan, na Li'oa Maa'i e ii'o oto pe'ie, e si toolea ta'au i henuesala. ² Na a Satan e malaahongana hunie hai aawalai hei dinge, na e ka'a hikana nga mei ngeulaa aana maholona, oto ko hiolo.

³ Oto a Satan ko te'uri hunie, "Mala o ko ne'ie Kalena God to'ohuu, o ke unue ho heu ie ke ne'i bred."

⁴ Ta'e a Jisas e aalamie mola uuri, "Mo Uusu-uusu Maa'i e unue uuri, *Iinoni e sa'a mauri ike mola aani bred hahaiteli.*" *Diutronomi 8:3*

⁵ Oto a Satan ko he'i toolea lo'u ta'au, na ko tolana haata'i lau-leu oto aana ahutana mo aalahanga aana walumalau hunie. ⁶ Oto a Satan ko he'i te'uri lo'u hunie, "Nou sai niie ahutana mo aalahanga ie namue pe'ie manikuluha'ani hunie o ke paine haahi'i, aana niilana e lae oto hunieu uri ineu ne ke si nii'i hunie ta'ena nga iini i sulie saeku. ⁷ Oto mala uri o kei pouruuru ni ha'ama'unge aaku na o kei palo-paloau, nge ne kei niie ahutana mo ola ienini namue."

⁸ Oto a Jisas ko aalamie lo'u uuri, "Mo Uusu-uusu Maa'i e unue uuri, *Omu ke palo-paloa mola ta'e a God Aalaha i'omu, na omu ke asu mola nana ta'e ingeie hali'ite.*" *Diutronomi 6:13*

⁹ Oto a Satan ko he'i toolea lo'u a Jisas ta'au i Jerusalem, na ko lai ha'a-uuresie oto ta'au i

lengine ho susumaa aana Nume Maa'i Peine, ko si te'uri lo'u hunie, "Mala o ko ne'ie Kalena God to'ohuu, o ke toli'aasi'o uure i lengi i leu hunie o ke teke hao i aano. ¹⁰ Aana mo Uusu-uusu Maa'i e unue uuri, *A God kei uusunge'inie mo ensel ingeie huni lio i suli diana aamu.* ¹¹ *Kire kei tala'ahua'o aana nimada mwaanie ae'aemu e hite aana nga ho heu.*" *Sam 91:11-12*

¹² Oto a Jisas ko aalamie lo'u a Satan ko te'uri, "Ta'e mo Uusu-uusu Maa'i e unue no'one uuri, *Omu ke su'uri oohongie a God Aalaha i'omu.*" *Diutronomi 6:16*

¹³ Oto maholo a Satan e malaahongana a Jisas aana mo tala ngeena mango, nge e si lae mwaanie a Jisas, ko lai maa'oohie nga maholo aaopa huni malaahongana lo'u.

A Jisas E Aehotaa Asunge Ingeie Aana Po'o Ni Henue I Kalili

MATIU 4:12-17; MAK 1:14-15

¹⁴ A Jisas e aaliho'i lo'u hunie po'o ni henue i Kalili, na e honu oto aana nanamanga aana Li'oa Maa'i. Oto taroha'ana e si taro i sulie ahutana mo henue aana po'o ni henuena. ¹⁵ Na a Jisas e aehota ha'a-ha'a-uusuli i laona mo nume ni palo-palo na ahutana mwala kire ko meni lahea.

Mwala Ni Nasaret

Ka'a Sare Rongo Hunie A Jisas

MATIU 13:53-58; MAK 6:1-6

¹⁶ Oto a Jisas e aaliho'i lo'u i Nasaret, huilume nge e paine ta'e aana. Oto aana Dinge Maa'i Mo Jiu, e lai sili weu i nume ni palo-palo ikire oto mala ko lae-lae tarau, na e uure i lengi huni saaie mo Uusu-uusu Maa'i. ¹⁷ Oto kire ko niie

uusu-uusu hio-hio a Propet Aesaea hunie, na ko tahananie oto aana leu nge e uusue uuri, ¹⁸ *Li'oa Maa'i a God oto pe'ieu, aena aana e lio hilisieu huni taroha'inie Tataroha Diana hunie mo iinoni meitale. E uusunge'inieu huni taroha'inie uri mo iini kire ho'osire i nume ni ho'o uri kire ke ii'o luheta'i oto, na huni ha'arongoa mo ulu uri kire ke lio lo'u, Aesaea 61:1 na huni unue hunie mo iini kire ii'o i mamalutana mwala e sai ha'amwe'u-mwe'u uri kire ke ii'o luheta'i lo'u, Aesaea 58:6* ¹⁹ *na huni tola tahanga'inie uri e hule oto aana maholo a God kei pe'ie mwala ingeie. Aesaea 61:2*

²⁰ Oto a Jisas e si lulungie uusu-uusu hio-hio, ko niie hunie iini ko hei rareta'i aana nume ni palo-palo ngeena, na ko ii'o oto i aano huni ha'a-uusuli. Maholona oto ahutana mwala i laona nume ni palo-palo ngeena kire ko si meni lio hahuroto oto aana.

²¹ Oto a Jisas ko aehota ere-ere hunie mwala e loko ngeena na ko te'uri, "Mei wala aana mo Uusu-uusu Maa'i nge omu si kele rongoa saailana e lae namiu ngeena, ko oa oto huni'omu si'iri."

²² Oto ahutana mwala ngeena kire ko si meni lahea oto pe'i pangata'inilana mo eehu'i wala nge ko unu'ine, ta'e kire ko unue lo'u uuri, "A mwane ngeena, ingeie kalena Josep mola ni ngeena."

²³ Oto a Jisas ko te'uri hunire, "Nou saie mola kara'inie omu kei unue mei wala ni aalahuunge ngeena hunieu uuri, 'Mwane kure-kure, o ke ha'a-uuri'o ka'u.' Aana omu ko lo'onga'inie mola uri, e lae otoi diana uri mo hu'i-hu'ite nge omu rongoa nou esui'i ke'u hai Kapaneam, ne ke asui'i lo'u mei leu. ²⁴ Ta'e no ko unue oto huni'omu uri mwala aana tohungai henuie nga propet, e

aasa oto hunie kire ke ha'ama'u aana wa kire ke rongo hunie. ²⁵ Nga taa no ko unue ie e to'ohuu. Aana maholo pongine a Propet Elaeja, mo nao keni hunge kire o'o'o i Israel. Aana maholona e ka'a nemo ike hunie e oolu helisi pe'ie e oono waro-warō, na hiolonga paine e toolea ahutana hanue. ²⁶ Ta'e hule aana uusunge'inilana Elaeja e ka'a lae ike i saana nga ta'a-ta'a iini aada. Uusunge'inilana e lae mola huni pe'ie mei nao keni aana huilume mo pu'o wau i Serepat aana po'o ni henue i Saedon. ²⁷ Na aana maholo pongine a Propet Elaesa mwala hunge ni Israel kire to'o aana maelaa ni osa, ta'e e ka'a ha'a-uurie ike nga iini aada. Ta'a-ta'a iini e ha'a-uurie oto a Neman, mwane aana aalahanga mo pu'o i Siria.”

²⁸ Oto maholo mwala i laona nume ni palopalo ngeena kire rongoa walu ola ienini, kire ko si tohungēi saewasu. ²⁹ Oto kire taule'i, kire ko oohea oto ta'au i lengine tolana uuwo nge hanue ikire e ii'o aana, aena aana kire sasare pwelusie i kere-kerena mao'i aana leu e aasa. ³⁰ Ta'e maholo kire hule aana leune, a Jisas e liu mola i matolada, e si lae mwaanire.

A Jisas E Ha'a-uurie

Mwane Li'oa Aaela E Hite Aana MAK 1:21-28

³¹ Oto a Jisas e si lae hunie huilume i Kapaneam aana po'o ni henue i Kalili. Na aana Dinge Maa'i Mo Jiu e si ha'a-uusulie mwala. ³² Ahutana mwala ko tohungēi pangata'inie ha'a-uusulinge ingeie, aana ko ha'a-uusuli aana nanamanga.

³³ Na nga mwane li'oa aaela aana ingeie no'one wau i laona nume ni palo-palo aana maholona. A mwaena ko toolea oto aawaranga paine na ko unue uuri, ³⁴ “!Aaia! !Jisas ni Nasaret! ?O kei ue emeelu lo'u eena? ?Ohe o lae oto mai huni waeli'emeelu ni ngeena? Ineu nou sai'o mola. I'oe iini maa'i a God.”

³⁵ Oto a Jisas ko si ere aana li'oa aaela ngeena ko te'uri, “O ke rohu oto, na o ke lae mwaanie a mwane ngeena.” Oto li'oa aaela ngeena e ka'a waelie lo'u a mwaena, ta'e e si repute'inie mola hai aano i matolana mwala na ko iisitaa oto mwaanie.

³⁶ Ahutana mwala ko si meni pangata'i na kire ko ere hailiu oto i matolada uuri, “?Nga mei ha'a-uusulinge uri taa ni ienini? Aana a mwane ie e to'o aana nanamanga huni ere aana mo li'oa aaela pe'ie mei wala e saka, oto kire iisitaa oto.”

³⁷ Oto tataroha aana Jisas ko si tatangasie oto ahutana po'o ni henuena.

A Jisas E Ha'a-uurie Mwala Hunge

MATIU 8:14-17; MAK 1:29-34

³⁸ Oto a Jisas e uure mwaanie nume ni palo-palo mo Jiu ko si lai sili i nume a Saemon. Keni hungaona Saemon ko tohungai mata'i oto hiito'o, oto mwala ko aitanaie Jisas uri ke pe'ie. ³⁹ Oto e lae wau i uure i sulie tahe a hu'ena, ko si ere aana mata'i ngeena uri ke lae mwaanie. Mata'i ngeena e lae oto mwaanie a hu'ena, na e tolana ta'ela'i, na ko rareta'inire oto.

⁴⁰ Oto aana maholo ko seulehi oto, mwala e to'o aana mo iini ko mweri aani maelaa hai aaopa'i kire ko toolera oto mai saana a Jisas. Na e hele

i sapeda aana nimana, na ko ha'a-uurire oto. ⁴¹ Mo iini hunge mo li'oa aela e iisitaa no'one mwaanire, na kire ko aawara uuri, “!I'oe oto Kalena God!” Ta'e a Jisas e ere aada mwaanie uri kire he'i unue lo'u nga mei wala, aana kire saie uri ingeie ni oto a Kraes.

A Jisas E Laeliwala I Laona

Mo Nume Ni Palo-palo Mo Jiu

MAK 1:35-39

⁴² Oto e dangi ho'owa, a Jisas e uure mwaanie huilumena ko si lae huni ii'o maraana aana nga leu, ta'e mwala ko lo'ohie lo'u mola. Maholo kire lio oodoie, oto kire ko sare uure honosie uri mwaanie e he'i lae lo'u mwaanire. ⁴³ Ta'e a Jisas e te'uri hunire, “Ne kei lae pe'i laeliwala no'one aana Tataroha Diana aana Aalahanga God nana ngaeta mo henue, aena aana leune mone a God e uusunge'inieu mei.” ⁴⁴ Oto a Jisas e si lae pe'i laeliwala i laona ahutana mo nume ni palo-palo mo Jiu ahusie oto ahutana hanue i Jiudia.

5

Mo Pwaarongoisuli A Jisas E Hola'i Soire

MATIU 4:18-22; MAK 1:16-20

¹ Ngaeta hai dinge a Jisas e uure i reune Aasi I Kalili na mwala hunge kire loko no'one mai saana. Oto mwala ngeena kire ko uure su'u-su'uie, aena aana kire ko sare rongoa walana God. ² Oto a Jisas e leesie e ro iiola kire ooke puri eeni hai oone, na mwala wee-weesi e lae oto mwaani'i aana kire ko hodalie mo hu'o ikire. ³ A Jisas e hane i laona ngaeta iiola, iini a Saemon, na

ko unue hunie uri ke kele uusue wau mwaanie oone. Oto e ii'o i laona iiola, ko si ha'a-uusulie mwala.

⁴ Maholo e ere-ere mango nana mwala, e si unue hunie a Saemon uuri, “O ke dau su'uweu aana leu kokoro, na omu ke aatongie hu'o i eesi hunie nga mo ii'e.”

⁵ Oto a Saemon ko aalamie na ko te'uri, “Poropaine, melu ha'aweo'emeelu ka'u aani lionga haidengie'i, na melu ka'a kele saunie ike nga mei ola. Ta'e i sulie walamu, nge ne kei he'i aatongie lo'u hu'o.”

⁶ Oto kire ko aatongie lo'u hu'o, na kire ko si we'i haahie mo ii'e oto hunge, hule aana hu'o na ko kara'i haka oto lo'u. ⁷ Oto kire soie mo oada aana ngaeta iiola huni lae mai pe'ire. Mo oada kire lae mai saada, kire ko si ha'ahonue ahutana e ro iiola aani ii'e, hule aana kire ko kara'i dodo oto.

⁸ Maholo a Saemon Pita e leesie nga taa e rau ngeena, oto ko si pouruuru i na'ona Jisas na ko te'uri, “O ke lae mwaanieu Aalaha, aana ineu iinoni ni ooraha'aa.” ⁹ Aana a Pita na mo iini lo'u pe'ie kire ko si meni pangata'inie mo ii'e oto hunge nge kire wa'i haahi'ine. ¹⁰ A Jemes na a Jon, e ro kalena Sebedi, e ro oana a Saemon na kirerue ko tohungie pangata'i no'one.

Oto a Jisas ko te'uri hunie a Saemon, “Mwaanie o ma'u-me'u. Uure si'iri pwau weu, o kei ne'i iinoni wee-weesi oto hunie mo iinoni.” ¹¹ Oto kire ookea mo iiola i oone, na kire toli puri aana to'o-to'olada, kire si lulu i sulie a Jisas.

*A Jisas E Ha'a-uurie Mwane Ko Mweri
MATIU 8:1-4; MAK 1:40-45*

¹² Ngaeta maholo a Jisas e ii'o aana ngaeta huilume na mwane ko sapesalu aana maelaa ni osa, ingeie no'one i leune. Oto maholo a mwaena e leesie a Jisas, ko si lai pouruuru honosie na ko ha'atohu aana uuri, "Aalaha ineu, mala o ko mwa'e-mwa'e, o ke kuraa sapeku hunie ne ke rere'a adona ii'onga lo'u pe'ie mwala a God."†

¹³ Oto a Jisas e si susue'inie wau nimana huni hele i sapena mwaena, na ko aalamie uuri, "Tau, nou mwa'e-mwa'e taane. Sapemu ke mola oto." Oto maelaa ni osa ngeena e tolana mango oto mwaanie.

¹⁴ Oto a Jisas ko si te'uri hunie, "Mwaanie o ha'a-ha'arongoa nga iini aana nga taa e rau. Ta'e o ke oodo mola i saana mo pris hunie kire ke saie uri sapemu e mola oto. Na o ke niie uuraa'inge hunie a God mala mo Ha'atolanga a Mosis e unue. Urine ahutana mwala kire ke si meni saie uri sapemu e mola oto."

¹⁵ Ta'e tataroha aana Jisas e si taro hiito'o lo'u mola, nge mwala hunge e si lae mai huni rongoa Jisas, na hunie ke ha'a-uurire mwaanie ta'ena nga maelaa. ¹⁶ Ta'e ingeie e he'i lae lo'u mola mwaanire huni ii'o maraana huni aarenga'i.

A Jisas E Ha'a-uurie

---

† **5:12** 5:12 Mo Ha'atolanga mo Jiu e unue uri mwala pe'ie maelaa aela ngeena, kire tohungi mada'a i maana God. Kire mada'a oto liutaa, hule aana iini nge ko kele kopi mola aana iini e to'o aana maelaa ngeena kei mada'a no'one mala ikire. Aena urine mo Jiu ka'a toli'aasie kire ke ii'o i laona mo huilume, wa kire ke lae mai i laona leu ni uusi'e, wa kire ke lae mai i laona mo nume ni palo-palo mo Jiu. Leesie Levitikas 13:45-46.

*Mwane E Rarasi**MATIU 9:1-8; MAK 2:1-12*

¹⁷ Aana ngaeta hai dinge a Jisas e ha'a-uusulie mwala, na ngaeta mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis, ikire no'one i le-une. Kire uure no'one mai mwaanie i Jerusalem na ahutana mo huilume aana mo po'o ni henue i Kalili na i Jiudia. Na a Jisas e to'o aana nanamanga a God e wa'u huni ha'a-uurie mo iini ko mweri. ¹⁸ Ngaeta mo mwane kire lae mai na kire aanga'inie mwane e rarasi aana hulite. Oto mo mwaena ko sare toolea i nume hunie kire ke ne'ie i na'ona Jisas. ¹⁹ Ta'e aena aana mwala e hunge, oto kire ka'a saie ike uri kire kei liu pe'ie uri taa i nume. Oto kire aanga'inie, kire ko si hane pe'ie mola ta'au i koluhana nume. Oto kire si hoka'ie koluhana nume talana mwane rarasi ngeena. Oto kire uukue mola i aano i matolana mwala i na'ona Jisas. ²⁰ A Jisas e leesie hiiwalaimolinge mo mwane ngeena e paine, e si te'uri hunie mwane e rarasi ngeena, "Kaleku, mo ooraha'aa i'oe sae'aasileni e lae oto."

²¹ Oto mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis, kire ko aehota papanguru-nguru oto hunire maraadaelu uuri, "'A tei mwane ni ko ere tooha'inie uri ingeie e paine mala God ie? Ta'a-ta'a iini e sai sae'aasi ooraha'aa oto mola nge a God."

²² Oto a Jisas mone e saie mola mo lo'onga'inge ikire, ko si te'uri hunire, "'E ue nge omu ko lo'o-lo'onga'i oto hiito'o urine? ²³ Omu saie ka'u uri erenga ni mola e mwada'u, na ta'ena nga iini e sai unue mola uuri, 'Mo ooraha'aa i'oe sae'aasileni e lae oto,' na lo'u uuri, '!Ta'ela'i!

!O ke lae-lae oto!' Ta'e huni esuie e ro mei ne'isaenga ngeena, kire tohungēi aasa oto hiito'o hunie iinoni. ²⁴ Ta'e ineu, a Kale Ni linoni, ne kei esuie mola mei ola hunie omu ke lio saie uri ineu, nou to'o aana no'one nanamanga huni sae'aasi ooraha'aa mai aano i leu."

Oto a Jisas e si unue hunie mwane e rarasi ngeena uuri, "!'Ta'ela'i! O ke toolea hulite i'oe na o ke lae-lae oto i nume i'oe."

²⁵ Oto a mwaena e tolana ta'ela'i oto i na'ona ahutada, e toolea hulite nge e eno-enohie, na ko lae oto pe'i paalahea God i nume ingeie. ²⁶ Oto ahutana mwala ko si meni pangata'i, na kire ko soi ha'amanikulu'aa God. Ta'e kire ko me'u no'one, oto kire ko unue uuri, "!'Ha'ike eena! Mo ola e si lai lio aaopa ka'u kolu ko leesi'i si'iri ie."

A Jisas E Soie A Livae

MATIU 9:9-13; MAK 2:13-17

²⁷ Oto i purine, a Jisas e si lae mwaanie huilume na ko leesie nga mwane satana a Livae e ii'o aana leu ingeie huni totola to'oha aana takis hunie aalahanga ni Rom. Oto a Jisas ko te'uri hunie, "O ke lulu i sulieu." ²⁸ Oto a Livae e ta'ela'i, ko toli puri oto aana to'o-to'olana na ko lulu i sulie oto.

²⁹ Oto a Livae ko esuie ngaunge paine hunie a Jisas i nume ingeie, na mwala hunge kire loko aana ngaunge ngeena. Hungelana mwala e loko ngeena, ikire mwala susulu to'oha no'one.

³⁰ Aena leune, ngaeta mo iini aana mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis kire ko upwesie mo pwaarongoisuli a Jisas uuri, "E ue nge omu ko ngeu na omu ko inu pe'ie mo

iinoni ooraha'aala mala mo mwane susulu to'oha ngeena?"

³¹ Ta'e a Jisas ko aalamire uuri, "Iinoni nge e awaa mola sa'a saeto'o aana ike mwane kure-kure, ta'e iini nge ko maelaa'a ha'ala. ³² Nou lae mai huni haaraie mo iinoni ooraha'aa ke oonisa'e, na nou ka'a lae ike mai huni haaraie mo iini kire unue kire diana oto."

Ha'a-uusulinge Haalu

Ke Su'uri Pwaidora

Pe'ie Ha'a-uusulinge Lalahu'e

MAK 2:18-22; MATIU 9:14-17

³³ Oto ngaeta mo iini ko unue hunie a Jisas uuri, "Mo pwaarongoisuli a Jon nge kire ko ooloolongau tarau, hunie aarenga'inge. Mo iini ikire mo Parise na kire ko tete'urine no'one. ?Ta'e e ue nge mo pwaarongoisuli i'oe kire ko talei ngeu-geu na inu-inu mola?"

³⁴ Oto a Jisas ko aalamire uuri, "?Mo malahune a poro haalu kire kei saehuu uri taa na kire ko ngeu-geu ue aana ngauhe ni ha'arurunge na a poro haalu e ii'o ue pe'ire? ³⁵ Ta'e kei hule aana hai dinge nge kire kei toolea poro haalu mwaanire, nge kire ke si oolongau taane."

³⁶ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u mei wala ni aalahuunge ie i sulie ha'a-uusulinge haalu ingeie hunire uuri, "Nga iini e sa'a a'arie ike nga leu aana to'oni haalu huni lo'amena nga to'oni lalahu'e. Mala uri kei te'urine, ko waelie mola to'oni haalu ni ngeena, aena aana mei lo'amena haalu e sa'a sada ike pe'ie to'oni lalahu'e. ³⁷ Wa uri nga iini sa'a huie ike waen haalu i laona

mo ate'a lalahu'e nge kire asui'i eeni te'e-te'ei nanikot. Mala kei te'urine, ahutana e ro mei ola ngeena kei meni aaela, aana waen haalu kei hoka'ie mola mo te'e-te'ei olana, oto waen ko si aahe aasie mola. ³⁸ !Ha'ike! Ta'e ne'i-ne'ie oto waen haalu i laona mo ate'a aani te'e-te'ei nanikot haalu hali'ite. ³⁹ Ta'e omu saie mone tolachana mo iinoni. Kire kei sere'inie ha'a-uusulinge haalu ineu mala mwala ka'a saeto'o aana ike waen haalu i purine inuhilana waen lalahu'e."

6

Mo Parise Kire Ere Haitapali Pe'ie A Jisas Haahie Hai Dinge Maa'i

MATIU 12:1-8; MAK 2:23-28

¹ Ngaeta Dinge Maa'i Mo Jiu a Jisas e lai liu i laona mo hohola aani ola mala kooni. Oto mo pwaarongoisuli ingeie kire ko aroa mo hue-huei ola, kire ta'aasie hule-huleni, oto kire ko ngeu'i. ² Oto ngaeta mo Parise kire ko dolosi uuri, "E ue nge omu ko deu esunge mola aana Dinge Maa'i ikie, mei ola e aapu aana Ha'atolanga a Mosis?"

³ Oto a Jisas e aalamire ko te'uri, "Omu saie taane nga taa nge a Deved Inemauro e asuie, aana maholo ingeie na ngaeta mo iini lo'u pe'ie kire hiolo. ?Ta'e e ue ni omu ka'a rongo saie ike ne'isaenga aana? ⁴ A Deved e lae sili i laona nume maa'i a God, na e ngaue ho bred maa'i, ola niilana e lae hunie a God. Ta'e mo Ha'atolanga a Mosis e unue e ka'a malisine ike ke ngaue, aana ta'e mo pris hali'ite kire sai ngaue taungei bred maa'i urine. Na a Deved e nii no'one ana mo iini kire lae pe'ie. Ta'e ma'alana e urine, a God

ka'a leie ike haahie.” ⁵ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u hunire, “Ineu a Kale Ni Iinoni oto nou aalaha haahie Dinge Maa'i.”

A Jisas E Ha'a-uurie

Mwane Nimana E Heko
MATIU 12:9-14; MAK 3:1-6

⁶ Oto aana ngaeta Dinge Maa'i Mo Jiu lo'u, a Jisas e lai sili i nume ni palo-palo huni ha'a-uusulie mwala. Na ngaeta mwane i leune ki'ine i pwalo-pwalona e heko. ⁷ Oto mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis, kire ko talei to'o-to'omaaie ohe kei ha'a-uurie a mwaena aana Dinge Maa'i, aana kire sare leesie uri a Jisas ke dau aelasie nga mei ola hunie kire ke ere aana na kire ke toolea huni leie haahie.

⁸ Ta'e a Jisas e saie mone mola lo'onga'inge ikire, ko si te'uri hunie mwane ki'ine e heko ngeena, “O ke uure ka'u i na'ona mwala.” Oto a mwaena e ta'ela'i, e si uure haada'i i na'ona mwala. ⁹ Oto a Jisas ko te'uri hunie mo iini kire ko upwesie ngeena, “Ta'a-ta'a mei ola nou sare dolosie aamiu. ?Nga taa ni Ha'atolanga ikolu e toli'aasie huni esuie aana Dinge Maa'i? ?Huni pe'ie iinoni wa huni waelie mola? ?Huni ha'a-uurie iinoni wa huni horo'ie?” ¹⁰ E ere mango urine, ko si to'omaaie nga iini, na e to'omaaie lo'u nga iini. E to'omaaire mango, oto ko unue hunie mwane ki'ine e heko ngeena uuri, “O ke lalaa'inie ki'imu.” Oto a mwaena ko lalaa'inie ki'ine, na e diana oto lo'u.

¹¹ Oto mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis kire ko tohungai saewasu,

na kire ko aehota ere oto i matolada maraada uuri, “?Ohe kolu kei uaa ka'u a mwane ngeena?”

A Jisas E Lio Hilisie

Aawalai Hurula'aa Mwana Rue

MATIU 10:1-4; MAK 3:13-19

¹² Aana maholona a Jisas e hanetaa ta'au i lengine ngaeta uuwo huni aarenga'i. E ii'o ta'au i leune hai rodo laku aani aarenga'inge hunie a God. ¹³ Oto e dangi ho'owa e soie mo iini ko lulu i sulie mai i saana, ko si lio hilisie aawalai mwane mwana rue mwaanire, na ko haara'inire aana mo hurula'aa. ¹⁴ Na satana aawalai mwane mwana rue ngeena e uuri,

a Saemon nge a Jisas e he'i haara'inie lo'u aana a Pita,

na a Andru aasine,

na a Jemes,

na a Jon,

na a Pilip,

na a Batolomiu,

¹⁵ na a Matiu,

na a Tomas,

na a Jemes kalena Alpeas

na a Saemon, ngaeta iini aana pulitaa nge

ko sare haiseuni huni ta'aasie aalahanga ni

Rom mwaanie hanue i Israel,

¹⁶ na a Jiudas kalena Jemes,

na a Jiudas Iskariot iini oto e pweloa Jisas.

Mwala Hunge Kire Aehota

Lae I Sulie A Jisas

MATIU 4:23-25

¹⁷ Oto a Jisas na mo hurula'aa ingeie kire siho mai mwaanie uuwo, kire si lae mai uure i laona mei oote. Aana maholona nge mwala hunge aana mo iini ko lulu i sulie a Jisas kire si loko mai i saana. Mwala hunge kire loko no'one uure mai mwaanie i Jerusalem na mwaanie ahutana oto po'o ni henue i Jiudia na mwaanie mo henue i sulie hatalea i Taea na i Saedon. ¹⁸ Mwala ngeena kire lae mai huni rongoa a Jisas ko ha'a-uusuli, na uri hunie ha'a-uurilada ke lae mwaanie mo maelaa ikire. Mo iini ko si'oha'a aana mo li'oa aaela e hite aada na kire hule no'one, oto a Jisas e ha'a-uurire. ¹⁹ Ahutana mwala kire mani deu-deu uri kire ke kopi mola aana a Jisas, aena aana nanamanga ingeie ko ha'a-uurie ahutana mo maelaa ikire.

Ilenimwa'enga To'ohuu

E Aaopa Mwaanie

Ilenimwa'enga Ni Welumalau

MATIU 5:1-12

²⁰ Na a Jisas e to'o-to'omaaie mo pwaarongo-isuli ingeie, ko si unue hunire uuri,

“Deidehi'omu mo iini nge omu meitale, aena aana Aalahanga a God oto to'olamiu.

²¹ Deidehi'omu mo iini nge omu ko hiolo oto ie, aena aana omu kei pote taane.

Deidehi'omu mo iini nge omu ko ngara-ngara oto ie,

aena aana omu kei mwesi taane.

²² Deidehi'omu mo iini nge mwala ko maaleledi'omu, na kire ko teunge'ini'omu,

na kire ko ere aelasi'omu uri i'omu mo iinoni aaela aana omu ko lulu i sulieu a Kale Ni Iinoni.

23 Omu ke tohungēi ilenimwa'e aana maholona na omu ke mao-mao pe'i saediananga, aena aana waaitemiu e paine oto ta'au i Lengi. Na urine e haata'i diana aana uri omu urihana mo propet a God oto i na'o, aana mo weuwada i na'o kire taunge'inire no'one urine.

24 Ta'e aama-aamasilemiu mo iini omu to'o-to'o oto, aana ahutana walu ola e mani mwada'usi'omu mango oto, ta'e aasanga paine kei re'usi'omu taane.

25 Aama-aamasilemiu mo iini omu ko pote oto ie, aana omu kei saronai hiolo taane. Aama-aamasilemiu mo iini omu ko mwesi pe'i saediananga aana maholo ienini, aana omu kei saronai saehuu pe'i ngara aamasi'omu taane.

26 Aama-aamasilemiu maholo mwala ko ere ha'adiana'a'omu, aana leune e haata'i diana aana uri omu meni sada oto pe'ie mo propet eero-eero i na'o, i sulie ta'a-ta'a taungei olana e rau ke'u no'one aada."

Kie Ke Manata Diana

Hunie Ahutana Mwala MATIU 5:38-48, 7:12

27 Oto a Jisas e he'i unue lo'u uuri, "Ta'e ineu no ko unue huni'omu, mo iini omu ko pwaarongoa ere-erenga ineu, uri omu ke manata diana no'one hunie mo maelonga i'omu. Omu ke dau diana

hunie mo iini ko maaleledi'omu. ²⁸ Omu ke aitanaie a God hunie ke ha'adiana'aa mo iini ko ere aelasi'omu, na omu ke aarenga'i talana mo iini ko teunge'ini'omu. ²⁹ Mala nga iini ko mwakata'ini'o aani hidelilana papalimu, nge o ke toli'aasie ngaeta po'o ni papali lo'u hunie. Mala nga iini ko toolea to'oni ni eeluhi i'oe, toli'aasie no'one to'oni ni lengi i'oe hunie. ³⁰ Omu ke nii-nii hunie ta'ena nga iini ko suke aamiu. Mala uri nga iinoni ko toolea nga mei ola i'oe, su'uri suke aaliho'i lo'u aana. ³¹ Mo ola nge saemiu mwala ke dau'i huni'omu, nge i'omu no'one omu ke dau'i hunie mwala. ³² ?Aana mala uri omu kei manata diana mola hunie mo iini e manata diana huni'omu, omu unue uri a God kei ha'adiana'a'omu haahie leune? !Ha'ike oto oo'oo! Aena aana mo iinoni ooraha'aa na kire ko maa-manata diana no'one mola urine hunie mo iini e manata diana hunire. ³³ ?Na mala uri omu kei deu diana mola hunie mo iini ko deu-deu diana huni'omu, omu ko lo'o-lo'onga'i uri a God kei ha'adiana'a'omu haahie leune? !Ha'ike oto oo'oo! Aena aana mo iinoni ooraha'aa na kire ko tete'urine no'one mola. ³⁴ ?Na mala uri omu ko sai nii ola mola hunie mo iini nge omu saie uri kire kei he'i su'u'i lo'u huni'omu, omu ko lo'o-lo'onga'i uri a God kei ha'adiana'a'omu haahie leune? !Ha'ike oto oo'oo! Aena aana mo iinoni ooraha'aa kire sai nii urine no'one hunie ngaeta mo iinoni ooraha'aa uri hunie kire ke su'u sada aani lo'u hunire. ³⁵ !Ta'e ha'ike! Omu ke manata diana hunie mo maelonga i'omu na omu ke dau diana hunire. Omu ke nii-nii na omu ke su'uri lo'onga'inie lo'u su'uleni eeliho'i huni'omu. Mala uri omu kei te'urine nge waaitemiu ke si peine

lo'u liutaa, na omu ke si ne'i kalena God, iini e paine liutaa. Aana ingeie no'one hule aana e diana hunie mo iini e ooraha'aala na mo iini ka'a sai paalahea. ³⁶ Omu ke hai-hei aamasi oto mala Aamamiu i Lengi ko hei-hei aamasi hunie ta'ena nga iinoni."

Mwaanie O Lupwe'i

Leie Mwala

MATIU 7:1-5

³⁷ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Mwaanie omu talei lei-leie ta'ena nga iinoni, mwaanie a God e lei'omu no'one urine. Mwaanie omu talei lei-lei maesie nga mwala, hunie a God ke su'uri lei maesi'omu no'one. Na omu ke sae-sae aasi hunie mo iinoni, hunie a God ke si sae'aasi no'one huni'omu. ³⁸ Omu ke nii-nii hunie ta'ena nga iinoni, nge a God ke si nii lo'u liutaa huni'omu. Aana to'ohuu niilana kei lae huni'omu, hule aana omu ka'a saie omu kei hele uri taa aani aana nimemiu, oto kire ko maalingi mola. Aana nga tolahai niinge uri taa nge omu ko nii-nii hunie mwala aana, nge a God kei nii no'one huni'omu aana."

³⁹ Oto a Jisas ko ere ni aalahuunge lo'u uuri, "Nga iinoni e ulu e sa'a na'ona ike lo'u ngaeta ulu, mwaanie kirerue mani domu mola i laona kalinge. ⁴⁰ Iinoni ha'a-uusulilana ko lae-lae ue, e ka'a paine ike liutaa aana ha'a-uusuli ingeie. Ta'e mala kei esu waa'ini'ini nge ke si urihana mola ha'a-uusuli ingeie. ⁴¹ ?E ue ka'u o ko ili lio susulie kele nganga'ai ola oto mola mwai-mwei i maana aasimu? Ta'e hule aana i'oe, rotoi ei leku e eno honosie maamu na o ka'a sai hiinge'inie. ⁴² Na e

ka'a diana ike no'one uri hunie o ke unue hunie aasimu uuri, 'Ka'u, ne ke ta'aasie kele nganga'ai ola ngeena mwaanie maamu,' na hule aana i'oe maraamu rotoi ei laku no'one mola e eno honosie maamu. !Nga hero-heronga ka'a urine ike! Mala uri o ko te'urine, nge o ko lupwe'i deu-deu mola ni ngeena. Ta'e o ke hola'i ta'aasie ka'u rotoi ei laku ngeena mwaanie maamu hunie maamu ke manola. Oto o ke si lio susulie kele nganga'ai ola i maana aasimu hunie o ke kae aasie."

O Sai Lio Saie Ai Aana Hue-Huana
MATIU 7:16-20, 12:33-35

⁴³ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Ai diana e sa'a roro'a hungu ike aani hue-huei ei aela, wa ai aela ke hungu eeni hue-huei ei diana. ⁴⁴ Ta'ena nga ai, lio sailana ko lae-lae oto aana hue-huana, aana mwala e sa'a hisue ike nga hue-huei fik mwaanie nga puli-pulisi poo, wa kire ke hisue nga hue-huei grep mwaanie nga walo kau-keu. ⁴⁵ Iinoni diana e to'o aana mo lo'onga'inge diana i laona saena, na kei haata'ini'i aana mo ola diana kei esui'i. Ta'e iinoni aela e to'o aana mo lo'onga'inge aela i laona saena, na kei haata'ini'i aana mo ola aela kei esui'i. Aana iinoni ko ere-ere i sulie nga taa nge saena e honu aana."

Iini Ko Tola I Sulie A Jisas E Urihana Mwane Saenanau E Tohue Nume Diana
MATIU 7:24-27

⁴⁶ Oto a Jisas e he'i te'uri lo'u, "'E ue ni omu ko soieu na ni omu unue oto, '!Aalaha ineu!' ta'e hule aana omu sa'a dau i sulie nga taa no ko unue? ⁴⁷ Ta'e-ta'ena nga iini ko lae mai seeku na ko rongoa walaku pe'i sulu i suli'i, ⁴⁸ e urihana

iinoni saenanau e tohue nume ingeie aana e eli kokoro talana mo hunu, na e ne'ie mo heu i poo-pootana mo hunu aana nume ngeena. Oto lae-lae maholo wai kei kone na kei halolo aana nume ngeena, ta'e hule aana e sa'a asule'i ike, aena aana e tohu diana aana. ⁴⁹ Ta'e nga iini nge ko rongoa walaku na e ka'a sulu ike i sulie, ingeie e urihana iinoni e tohue nume ingeie mola i lengine oone mwaakule. E ka'a eli kokoro ike wa ke ne'ie mo heu ehue mo hunu. Oto lae-lae maholo kone kei halolo aana numena, na kei tolana aa'oho ta'ingelu oto."

7

Na'ohai Mwane Aana Mae Ni Rom E Hii-walaimoli Aana Jisas

MATIU 8:5-13

¹ I purine a Jisas e saro ere-ere mango aana walu ola ienini hunie mwala, e si lae hunie i Kapaneam. ² Na koni-konihe ngaeta na'ohai mwane aana mae ni Rom ko tohungei mweri oto hiito'o wau i leune. Koni-konihe ngeena ko kara'i mae oto, na poro paine ingeie e tohungei ne'isae paine haahie.

³ Oto maholo na'ohana mae ngeena e rongo tarohana a Jisas, oto ko uusunge'inie ngaeta mo rato aana mo Jiu, uri kire ke lai eitanaie a Jisas hunie ke lae mai ha'a-uurie koni-konihe ingeie nge ko mweri ngeena. ⁴ Mo rato ni mwane ngeena kire lae mai saana a Jisas, oto kire ko eitanaie uuri, "E tohungei adona oto uri o ke pe'ie a poro paine aana mae ie, ⁵ aena aana e manata diana hunikie mo Jiu, hule aana

ingeie maraana e tohue nume ni palo-palo hunie huilume i'emeelu.”

⁶ Oto a Jisas e lae oto pe'ie mo mwaena. Maholo ko lae oto mai kara'inie nume a poro painena, na a porona ko uusunge'inie oto ta'au ngaeta mo malahune honosie huni ha'arongoa uuri, “Aalaha ineu, o ke su'uri ha'aweo'o lo'u huni lae mai, aana nou ka'a malisine ike uri o ke lai sili i nume ineu. ⁷ Aena leune no'one nge nou lo'onga'inie uri nou ka'a malisine ike laenga mai honosi'o. Ta'e nou hiiwalaimoli uri aana o ke unue mola nga mei wala, na koni-konihe ineu kei awaa oto. ⁸ Aana ineu na nou ii'o no'one i mamalutana nanamanga ngaeta mo poro paine, na nou to'o aana no'one mo ramo i meluteku. Na mala no ko unue hunie nga ramo uuri, ‘Lae wau,’ na ko lae oto wau. Na mala no ko unue hunie ngaeta ramo uuri, ‘Lae mai,’ na ko lae oto mai. Na mala no ko unue hunie koni-konihe ineu uuri, ‘O ke asuie mei esunge waune,’ na ko esuie oto.”

⁹ Maholo a Jisas e rongo urine, e si pangata'inie na ko te'uri hunie mo iini ko lae i sulie, “To'ohuu no ko unue huni'omu uri nou ka'a lio oodoie ike ue nga mwane ni Israel ke hiiwalaimoli eeku mala mwane ni Rom ie.”

¹⁰ Oto mo malahune a poro paine ngeena kire aaliho'i ta'au i nume ingeie, na kire ko leesie oto koni-konihe ingeie e awaa oto lo'u.

A Jisas E Ta'ea

Kalena Mei Nao Keni

¹¹ Oto lo'u mola i purine leune e rau, a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire ko he'i lae lo'u hunie huilume i Nein. Na mwala hunge kire

hakusire no'one aana maholona. ¹² Maholo ko nanauhie mai maana para aana huilume, na ko leesie mwala ko lai heitoli. Kire aanga'inie rae aana ta'a-ta'a kele mwela moute'i, kalena mei nao keni, na mwala hunge aana hanuena no'one pe'ie.

¹³ Oto maholo a Aalaha e leesie ko si aamasie, na ko te'uri hunie, "Su'uri ngara-ngara." ¹⁴ Oto a Jisas e lae wau kara'inie, ko hele aana taetahe, na mwala e aanga'i kire uure hahuroto oto. Oto ko te'uri, "¡Saanau, no ko unue huni'o, o ke ta'ela'i!" ¹⁵ Oto saanau ngeena e ta'ela'i, na ko aehota ere-ere oto. Oto a Jisas e si toli'aasie hunie a nikana.

¹⁶ Oto ahutana mwala ko meni pangata'i na kire ko soi ha'amanikulu'aa God uuri, "¡Nga propet paine liutaa ka'u e ta'ela'i i matolakaelu ie! ¡A God e lae oto mai huni ha'a-uurie mo iinoni ingeie!"

¹⁷ Oto tataroha aana a Jisas e si taro i sulie ahutana po'o ni henue i Jiudia na ahutana mo henue kali-kelie.

A Jisas E Ere Ha'asusue Hiiwalaimolinge A Jon Loto Maa'i

MATIU 11:2-19

¹⁸ Maholo mo pwaarongoisuli a Jon kire ha'arongoa aana walu ola nge a Jisas e asui'ine, oto a Jon ko haaraie ngaeta ro iini aada i saana.

¹⁹ Oto ko uusunge'inire i saana a Jisas hunie uri kire ke lai dolosi aana uri ohe ingeie ni oto a Ha'a-uuri nge kire hiiwalaimoli aana uri kei lae mai, wa ohe kire kei maa'oohie ue nga iini aopa.

²⁰ Oto maholo e ro mwane ngeena kire hule i saana Jisas, kire ko te'uri hunie, "A Jon Loto maa'i

e uusunge'ini'emere'i huni dolosi eemu uuri, ‘? Uri i'oe ni oto a Ha'a-uuri kei lae mai, wa melu kei maa'oohie ue nga iini aaopa?’ ”

²¹ Aana maholona no'one a Jisas ko ha'a-uurie mwala hunge pe'ie mo maelaa hai aaopa'i. E ha'a-uurie mo mae-maea'a na mo iini hunge mo li'oa aaela e hite aada, na e tahanan maana mo iini hunge maada e ulu. ²² Oto a Jisas ko aalamie e ro mwane ngeena uuri, “More ke aaliho'i na more ke ha'arongoa a Jon aana nga moi taa more ko lees'i na more ko rongo'i ienini. Aana mo ulu ko lio-lio oto, mo rarasi ko lae-lae diana oto lo'u, mo iini ko sapesalu aana maelaa ni osa kire mola oto, mo iini e pungu ko rorongoto oto lo'u, na mo iini e mae kire ko meuri eeliho'i oto lo'u. Na laeliwalanga aana Tataroha Diana ko lae oto hunie mo meitale. ²³ Na more ke ha'arongoa no'one a Jon uri ilenimwa'enga paine kei lae hunie mo iini hiiwalaimolinge ikire e susu, na kire ka'a ne'isae rue-rua'a aaku.”

²⁴ Maholo e ro pwaarongoisuli a Jon kirerue aaliho'i oto, a Jisas ko si aehota ere-ere nana mwala i sulie a Jon uuri, “?Maholo omu lae ta'au i saana Jon i henuesala, nga taa ni omu lae ta'au huni leesie? ?Ohe omu lo'onga'inie uri a Jon nga iinoni saena e rue-rua'a mala apai rade ko eu'esule'i aana iiru? !Ha'ike! ²⁵ ?Wa nga ola uri taa ni omu lae-lae ta'au huni leesie? ?Ohe iinoni e to'oni eeni to'oni lio manikulu'e? !Ha'ike lo'u! Aana mwala nge kire to'o aana walu ola manikulu'e na kire ho'o to'oni diana urine, kire ko o'o'o mola aana mo nume mo inemaui. ²⁶ ? Ta'e nga taa ni omu lae ta'au huni leesie? ?Huni leesie nga propet? !Iau! !E to'ohuu oto! Na a

Jon nge omu leesie e paine lo'u liutaa aana mo propet oto i na'o. ²⁷ Aana ingeie oto iini nge a God e ere rarangana i laona mo Uusu-uusu Maa'i uuri, *Ne kei uusunge'inie hurula'aa ineu wau i na'omu hunie ke dau aakau aana tala i'oe loosi'o."* *Malakae 3:1*

²⁸ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u uuri, "No ko unue oto huni'omu uri a Jon Loto Maa'i e paine liutaa aana ta'ena nga iini e hute mai welumalau. Ta'e iini nge e mwai-mwei oto liutaa aana Aalahanga a God e paine lo'u liutaa aana a Jon."[†]

²⁹ Maholo kire rongo urine, oto ahutana mo iini nge a Jon e loto maa'i aada, na oto mo iini e aaela oto hiito'o mala mwala susulu to'oha, kire mani unue uri leinge a God e oodota'i. ³⁰ Ta'e mo iini nge kire sere'inie uri a Jon ke loto maa'i aada mala mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis, ikire maraada kire waelie mola ne'isaenga diana a God hunire.

³¹ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u uuri, "?Ne kei unu ha'amalaa pwaunge aana maholo ienini aana nga taa? ?Na uri kire urihana nga taa?"

³² Kire urihana mola pulitaa ni mwela nge ko pwarero i laona amaa, oto ruana nga pulitaa ko ere uuri hunire,

I'omu, omu sere'inie mola ahutana mo pwareronga,

[†] **7:28** 7:28 Asunge a Jon Loto Maa'i e tohungai haata'i diana aana hunie mwala uri a Jisas oto Kalena God, ta'e ikie aana soihaada'inge si'iri kie sai haata'inie leune diana lo'u liutaa aana aana kie saie uri a Jisas e ta'ela'i mwaanie maenga.

Maholo melu ko kanalie mo kana ni ha'arurunge
 namiu,
 omu sa'a ilenimwa'e wa omu ke mao.
 Na maholo melu ko kanalie mo kana ni
 heitolinge namiu,
 omu sa'a saehuu wa omu ke ngara.

³³ "T'omu, omu urihana mola mo mwela ngeena aena aana maholo a Jon e lae mai, e oolongau na e ka'a inu waen ike. Oto ahutana iinoni ko unue uuri, 'A mwane ngeena nga li'oa aaela nge aana.' ³⁴ Oto ineu a Kale Ni Iinoni, nou lae mai na no ko ngeu na no ko inu waen mola, oto mwala ko unue lo'u mola uuri, 'A mwane ngeena ngauhana e paine na e tohungai sai inu hiito'o. Na mo malahune oto mola mwala susulu to'oha na mo iinoni ooraha'aa.' "

³⁵ Oto a Jisas e ha'amangoa erenga ingeie uuri, "Ta'e tolahana mo iini kire to'o aana saenanaunge a God kei haata'inie uri ikire oto mo iinoni to'ohuu."

Ngaeta Keni Ooraha'aala E Hodalie E Ro Ae'aena A Jisas

³⁶ Ngaeta maholo a Saemon, ngaeta iini aana mo Parise, e haaraie a Jisas hunie ke ngau pe'ie i nume ingeie. Oto a Jisas e lai sili i nume a mwaena, kire ko eno i aano oto i sulie tolahada hunie ngaunge. ³⁷ Na ngaeta keni aana hanuena e tohungai ooraha'aala oto hiito'o. Maholo a keine e rongoa uri a Jisas ko ngeu i nume Parise ngeena, oto e toolea mai ho ate'a diana e honu eeni rumu, ola e wasu mangoni oto hiito'o. ³⁸ Oto a keine e lae mai i saana a Jisas ko pouruuru i

saana e ro ae'aena, ko si ngara pe'i oonisaenga na ko ha'amedoa e ro ae'aena a Jisas aana mo wei ni aakalo ko aahe mwaanie maana. Na ko hulo a'ate aana e ro ae'aena aana iihune pwaune. Oto ko nono'ie e ro ae'aena, na ko huie ho rumu e wasu mangoni ngeena i lengini.

³⁹ Maholo Parise nge e haaraie mai a Jisas e leesie urine, ko si lo'onga'i mola i saena maraana uuri, "Mala uri a mwane ie ke ne'ie nga propet to'ohuu, ha'alaa e lio saie mola taungei kenī ie na e ka'a toli'aasie ike uri ke hele i sapena, aena aana keni ienini e ooraha'aala."

⁴⁰ Oto a Jisas ko te'uri hunie, "Saemon, nou to'o aana nga mei ola huni unue huni'o."

Oto a Saemon ko aalamie uuri, "!Iau, Ha'a-uusuli! O ke unue ka'u."

⁴¹ Oto a Jisas ko unue uuri, "Ngaeta ro mwane kire o'o'o, kirerue mani tola kaoni aani to'oha mwaanie nga ta'a-ta'a aalaha huni su'ue lo'u mei puri. Nga iini e toolea e lime tangalai mei to'oha huni su'ue, na ngaeta iini e toolea mola e lime aata aawala. ⁴² Ta'e lae-lae e ro mwane ngeena ka'a to'o aana ike nga mei to'oha huni su'ue lo'u nga taa kirerue tola kaoni aana. Oto aalaha ngeena, e unue mola uri kirerue sa'a su'ue lo'u nga taa kirerue tola kaoni aana ngeena. Oto ne ke dolosi mola uuri aamu, Saemon. ?Ha'alaa iini uri taa aadarue nge kei manata diana liutaa hunie aalaha ngeena?"

⁴³ Oto a Saemon ko aalamie uuri, "Nou lo'onga'inie uri sa'a mola iini nge e tola to'oha hiito'o mwaanie."

Oto a Jisas ko te'uri hunie a Saemon, "Ingeie otona. O ko ere to'ohuu oto."

⁴⁴ Oto a Jisas e aali'u takoie a keine na ko te'uri hunie a Saemon, “?O leesie taane a keni ie? Maholo nou lae mai sili i nume i'oe, o ka'a kele niie ike nga mei wei huni hodalie e ro ae'aeku i sulie tolahaka. Ta'e keita'aa ie nge e hodalie e ro ae'aeku aana mo wei ni aakalo e aahe mwaanie maana, na e hulo a'ate aani aana iihune pwaune. ⁴⁵ I'oe o ka'a tolakonieue ike aani nononga i sulie tolahaka, ta'e ingeie e uure ni nono'ie e ro ae'aeku aana nou lae mai ue ie. ⁴⁶ I'oe, o ka'a kele suuhie ike pwauku aana nga mei rumu i sulie tolahaka, ta'e keita'aa ie hule aana ko aalohie oto e ro ae'aeku aani rumu nge e tohungai wesu mangoni. ⁴⁷ No ko unue oto huni'o uri mo ooraha'aa ingeie e talei hunge taane, ta'e a God e sae'aasi'i mango oto i tehula'ana manata-diananga ingeie e paine. Aana iinoni nge sae'aasilana kele mei ola mola mwai-mwei ko lae hunie, manata-diananga ingeie kei mwei-mwei no'one mola.”

⁴⁸ Oto a Jisas e si te'uri hunie a keine, “Mo ooraha'aa i'oe, sae'aasileni e lae oto huni'o.”

⁴⁹ Ngaeta mo iini kire ii'o no'one pe'ire aana maholona, kire ko si lo'onga'i maraada uuri, “?A tei mwane ni ie, na uri kei sae'aasi ooraha'aa uri taa?”

⁵⁰ Ta'e a Jisas ko he'i unue lo'u mola hunie a keine uuri, “Hiiwalaimolinge i'oe e ha'a-uuri'o oto. O ke lae ni henuelama.”

8

Ngaeta Mo Keni Kire Pe'i-pe'ie

A Jisas Aana To'o-To'olada

¹ Oto puriha'ana walu olana e saro mango, a Jisas e si lae i sulie ahutana mo henuue paine na mo kele huilume mwai-mwei aana po'o ni henuena, aana ko laenga'inie Tataroha Diana aana Aalahanga a God. Aawalai pwaarongoisuli mwana rue ingeie kire lae no'one pe'ie. ² Na ngaeta mo keni no'one pe'ire, mo iini nge ha'uurilada e lae mwaanie mo li'oa aela na mo maelaa. Ngaeta mo iini aada, a Meri (keni aana huilume i Makdala nge a Jisas e oohea e hiu li'oa aela mwaanie), ³ na a Susana, na a Joana nge poro ingeie a Kusa (nge ingeie na'ohai mwane au'esu haahie ahutana mo mwane au'esu i nume a Herod Antipas), na mo keni hunge lo'u. Mo keni ngeena kire ko pe'i-pe'ie a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie aana to'o-to'olada.

A Jisas E Aalahuu

Aana Iini Ko Hesi Lite *MATIU 13:1-9; MAK 4:1-9*

⁴ Na mwala hunge e ruru mei saana Jisas uure mwaanie ta'ena nga hanue. Oto ingeie ko si ere ni aalahuunge hunire uuri, ⁵ “Ngaeta mwane au'esu hohola e o'o'o, oto ko lai hesie mo litei ola ingeie mala mo kooni. Hasinge ngeena ko lae mola aana tataa'inilana mo lite, na maholo ko tatataa'inie mo litei ola hailiu i laona hohola ingeie, ngaeta mo lite iini eeni kire ko teke i sulie tala. Oto mwala ko uuri'i na mo menu ko ngeu'i mola. ⁶ Ngaeta mo iini eeni kire ko teke i lengine mei heu-heue. Oto maholo kire ko pwito poi, kire ko tolana nunulu mola aena aana leune e a'ate. ⁷ Ngaeta mo litei ola kire ko teke i matolana mo walo kau-keu. Oto kire ko pwito tararuru

pe'ie mo walo kau-keu, ta'e mo walo kau-keu kire paine haahi'i na kire ko si melusi'i mola. ⁸ Ta'e ngaeta mo litei ola kire teke i lengine mei mwakano diana, na kire ko pwito diana. Oto kire ko si hungu ha'atungalau lo'u."

Oto a Jisas e si ere ooreta hunire uuri, "Mwaanie omu rorongu aasie mola mo wala ienini, ta'e omu ke lo'o-lo'onga'i diana i suli'i."

?Aena E Ue Nge A Jisas

E Ha'a-uusuli

Aani Aalahuunge Hali'ite?

MATIU 13:10-17; MAK 4:10-12

⁹ Oto mo pwaarongoisuli ingeie kire ko dolosi aana uuri, "?Nga taa ni lo'onga'inge aana aalahuunge ienini?"

¹⁰ Oto a Jisas ko unue uuri, "A God e lio hilisi'omu hunie omu ke saenanau aana walaimolinge mumuni aana Aalahanga a God. Ta'e hunie mo iini aaopa, no ko ere ni aalahuunge oto ha'alaa, hunie uri kire ko lio-lio na kire ke su'uri lio sai'i, kire ko rorongu na mwaanie kire rongu sai'i."

A Jisas E Luhesie Aalahuunge Aana Inini Ko Hesi Litei Ola

MATIU 13:18-23; MAK 4:13-20

¹¹ Na a Jisas e he'i unue lo'u uuri, "Lo'onga'inge aana aalahuunge ienini e lae uuri. Mo lite walana God ni ngeena. ¹² Tala nge mo lite ngeena kire teke i sulie e urihana mo iini nge kire rongoa taane mo wala. Ta'e e ka'a tewa na a Satan e lae mai ko ta'aasie mwaanie manatada, hunie uri kire ke su'uri hiiwalaimoli

na mwaanie uri ha'a-uurilada e lae. ¹³ Na mo iini nge manatada e urihana mei mwakano hau-heue ngeena, kire rongoa walana God, na oto lau-leu kire ilenimwa'e haahie. Ta'e ola mala nga ai ke uure i laona mei mwakano urine, ha'alaa imi-imine e ka'a susu'imi ike hiito'o i aano. Kire hiiwalaimoli mola ha'awali, na aana maholo malaahongalada kei lae, oto kire ko tolana toli'aa mola. ¹⁴ Nga mo iini lo'u manatada e urihana mei mwakano e honu aana walo kau-keu ngeena, kire rongoa no'one walana God, ta'e kire ne'isae painesie mola mau-meuringe aana walumalau. Kire tolahi'e, na kire saeto'o aana mola to'o-to'onga, na kire ko saehanalie ta'ena nga ola. Oto mo wala diana ngeena kire ka'a pwito kohi, na kire ka'a hungu ike lo'u. ¹⁵ Ta'e mo iini lo'u, mo iini urihana mei mwakano diana ngeena, kire rongoa mo wala ngeena, na kire koni diana aani i laona manatada. Kire tola i sulie mo ha'a-uusulinge ngeena, na kire ko si hungu eeni noruto'onga pe'i esunge susule'i hunie Aalahanga a God."

?A Tei Kei Ne'ie Laite

I Hahana Nime?

MAK 4:21-25

¹⁶ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u uuri, "Na nga ta'a-ta'a iini e sa'a ha'akaunie ike mola nga laite na ke pwaoha'inie nga nime haahie, wa ke mumunie mola i hahana nga tahe. Ta'e kei aaroroa oto i lengi hunie ke matapwa i laona numena, na hunie ahutana mwala nge ko sili mei nume kire sai lio diana. ¹⁷ Aana ta'ena nga ola mumunilana e lae, nge haata'inilana kei

saronai lae taane mai haada'i aana leu matapwa. Na nga taa nge aaluhilana e lae, aelilana kei saronai lae taane mai haada'i huni leesie. ¹⁸ Aena ngeena, omu ke rorongong mwako. Aana ta'ena nga iini e mwa'e-mwa'e huni rongong i sulie mo ha'a-uusulinge ineu, nge sapeilana saenanaunge ni Lengi kei lae lo'u hunie. Ta'e a tei nge e ka'a mwa'e-mwa'e huni rongong i sulie mo ha'a-uusulinge ineu, nge ma'alana uri nga kele mei saenanaunge ni Lengi e to'o aana, ta'e ta'aasilana kei lae mola mwaanie."

?Kira Tei Mo Tohungai Eesine

A Kraes?

MATIU 12:46-50; MAK 3:31-35

¹⁹ Oto nikana Jisas na mo eesine mwane kire mani hute, kire sare lae mai saana, ta'e kire ka'a sai lae mai kara'inie, aena aana mwala e hunge.

²⁰ Oto ngaeta iini aana mwala ngeena ko unue hunie a Jisas uuri, "¡Lio ka'u! A nikemu na mo eesimu kire uure mola ta'i sinaha, na kire ko sare leesi'o."

²¹ Oto a Jisas ko aalamie uuri, "A nikeku na mo eesiku oto ahutana mo iini nge ko rongoa walana God na kire ko lulu i sulie oto."

A Jisas E Ere Aana Ooru

MATIU 8:23-27; MAK 4:35-41

²² Aana ngaeta hai dinge a Jisas ko te'uri hunie mo pwaarongoisuli ingeie, "Kolu ke aatoholo ka'u hunie raune aasi po'o ta'au." Oto kire ta'elie iiola, kire ko si lae, ²³ na lae-lae a Jisas e lae otoi eno huni ma'ahu, no ko ma'ahu eelisuu oto. E ka'a tewa na paineha'ana mawasidengi ko hite

aada oto i laona aasi, na iiola ko aehota honu oto aana aasi, hule aana kire ko kara'i dodo oto.

²⁴ Oto mo pwaarongoisuli kire ko ha'aliao Jisas na kire ko te'uri hunie, “!Poro paine! !Poro paine! !O ke lio ka'u, kolu ko kara'i mae oto!”

Oto a Jisas e ta'ela'i ko ere aana ooru na aahe, oto kire ko tolana aapwana'i na ko hoolaa oto.

²⁵ Oto a Jisas ko si te'uri hunie mo pwaarongoisuli ingeie, “?Nge i tei hiiwalaimolinge i'omu?”

Ta'e kire ko me'u pe'i pangata'inge, na kire ko unue oto hunire maraada uuri, “?A tei mwane ni ie? !Oto hule aana e ere aana mola ooru na aahe, oto kire ko meni tola i sulie oto walana!”

A Jisas E Ha'a-uurie

Mwane Li'oa Aaela E Hite Aana MATIU 8:28-34; MAK 5:1-20

²⁶ A Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire aatoholosie aasi uure i Kalili hunie po'o ni henue mo Kerasa. ²⁷⁻²⁹ Maholo a Jisas ko siho hai oone i leune mwaanie iiola, na ko oodoie oto ngaeta mwane mo li'oa hunge aaela aana. Mwala aana hanuena kire ko pwesue ka'u mo ki'ine na mo ae'aena aani iieli heu, ta'e ko mousi'i mola na ko tehi oto i henuesala. Ko lae tewa oto mai, na mwaena e ka'a sai ho'osie nga mei sala wa nga to'oni, na ii'olana oto tarau mola i saana mo kilipwe'u. †

Oto maholo a Jisas e oodoie a mwaena, ko si ere aana mo li'oa aaela ngeena hunie kire ke iisitaa mwaanie. Oto a mwaena ko uulo na ko lai

† **8:27-29** 8:27 Mo Jiu oto i na'o sai didie mo heu hunie mo kilipwe'u ikire, wa kire sai heitolinge'inie mo rae i laona mo hahale mala mo kilipwe'u ikire.

pouruuru oto i na'ona Jisas pe'ie mei wala paine uuri, “!Jisas Kalena God, iini e paine liutaa! ? O kei uauu oto eena? !No ko eitanai'o, uri o ke su'uri ha'aloieu!”

³⁰ Oto a Jisas ko dolosi aana uuri, “?A tei ni satamu?”

Oto a mwaena ko aalamie uuri, “Sataku a Hunge.” E ere urine aena aana mo li'oa aela hunge ni kire aana. ³¹ Na mo li'oa aela ngeena kire aitanaie a Jisas uri ke su'uri uusunge'i aasire i laona kalinge ni ha'amotaahinge nge e ka'a to'o kaona.

³² Maholona na hakaa ni poo oto paine ko susude ta'au i sulie uuwo i leune. Oto mo li'oa aela ngeena kire aitanaie a Jisas uri ke toli'aasire hunie kire ke lai sili i laona mo poo ngeena. Oto a Jisas e si toli'aasire mola.

³³ Na maholo mo li'oa aela ngeena kire iisitaa mwaanie a mwaena, oto kire si lai sili i laona mo poo. Amaa ni poo ngeena e mani tehi, na kire ko lai pola oto i sulie mao'i i laona aasi, na kire ko meni inu oto.

³⁴ Oto mwala nge kire lio-lio i sulie mo poo ngeena kire leesie nga taa e raune, kire si huru na kire ko lae otoi taroha'inie tataroha aana i laona huilume ikire, na lo'u aana mo henue kali-kelie. ³⁵ Oto mwala kire lae mai huni leesie nga taa e raune, kire lai hule i saana a Jisas, na kire ko lio oodoie uri mwane nge a Jisas e oohea mo li'oa aela mwaanie, e ii'o oto i saana Jisas. E manata na e ho'o sala oto. Oto mwala ngeena ko si meni me'u oto. ³⁶ Na mo iini e leesie mei olana, kire ko si ha'arongoa mwala aana uri a Jisas e ha'a-uurie a mwaena uri taa. ³⁷ Oto ahutana mwala aana

po'o ni henuena kire ko si meni eitanaie a Jisas uri ke lae mwaanire, aena aana kire ko tohungē me'u oto hiito'o. Oto a Jisas e ta'elie iiola ko si lae mwaanire.

³⁸ Oto mwane nge mo li'oa aaela e iisitaa mwaanie ngeena ko eitanaie a Jisas uri ke hakusie, ta'e a Jisas e uusunge'i eeliho'i mola aana, na ko unue hunie uuri, ³⁹ "O ke aaliho'i mola i saana uluhe i'oe, na o ke ha'arongoa mwala aana walu ola diana nge a God e asui'i huni'o." Oto a mwaena e si lae hailiu i laona huilumena pe'i taroha'inie oodoie mwala nga taa a Jisas e asuie aana.

A Jisas E Ha'a-uurie

Kele Pule A Jaeras

Mwaanie Maenga

MATIU 9:18-26; MAK 5:21-43

⁴⁰ Maholo a Jisas e aaliho'i lo'u hunie po'o ni eesi ta'au, na mwala oto hunge kire maa'oohe i leune pe'ie saemangonga oto liutaa haahie.

⁴¹ Oto ngaeta mwane satana a Jaeras e lae mai, na ingeie nga na'ohai mwane aana nume ni palo-palo mo Jiu aana hanuena. A mwaena ko pouruuru i aano oto i na'ona Jisas, na ko eitanaie a Jisas uri ke lae ka'u ta'au i nume ingeie, ⁴² aana kele pile ingeie ko kara'i mae oto. A pulena ta'a-ta'a mwela moute'i, na ola mala aawalai helisi mwana rue ue aana.

Maholo a Jisas ko lae hunie nume a Jaeras, mwala oto hunge ko si lae mai kali-kelie. ⁴³ Na i matolana mwala e hunge ngeena, ngaeta keni

no'one i leune maelaa mada'a aana apu raha-raha ko seunie oto hunie aawalai helisi mwana rue.† A keine e nii mangoa oto to'o-to'olana hunie mwala kure-kure, ta'e nga iini na e ka'a ha'a-uurie ike. ⁴⁴ A keni ngeena e lae poi i matolana ruruhaa i purine a Jisas, oto ko kopi aana ngongo'ana to'oni ingeie, na apu raha-raha ngeena ko tolana mango oto mwaanie.

⁴⁵ Oto a Jisas ko dolosi uuri, “?A tei ni e kopi eeku?” Ta'e kire ko meni taateinge'inie mola.

Oto a Pita ko te'uri, “Aalaha, mwala hunge ka'u kire ruru kali-keli'o ngeena, na kire ko lae pe'i helipa'o uri huni leesi'o.”

⁴⁶ Ta'e a Jisas ko te'uri, “!Ha'ike! Nga iini e kopi eeku, aana nou hiinge'inie uri nanamanga ineu e ha'a-uurie nga iini.” ⁴⁷ Na a keine e saie mola uri e sa'a mumuni ike lo'u, oto ko si eriri na ko lai pouruuru oto i na'ona Jisas. Oto ko unu tahanga'inie hunie a Jisas i na'ona mwala uri aena nga taa e kopi aana, na uri ha'a-uurilana e tolana lae oto mola aana maholona. ⁴⁸ Oto a Jisas ko si unue hunie a keine uuri, “Kaleku, hiiwalaimolinge i'oe e ha'a-uuri'o oto. O ke lae ni henuelama.”

⁴⁹ Maholo na a Jisas ko ere-ere ue, ngaeta mwane e uure ta'au i nume a Jaeras, e lae mai hule i saada, oto ko te'uri hunie a Jaeras, “Kele pule i'oe e mae oto. O ke su'uri ha'awea lo'u a Ha'a-uusuli.”

---

† **8:43** 8:43 Ha'atolanga a Mosis e unue uri mo keni apu raha-raha nge aada urine kire mada'a i maana God, na kire ke su'uri kopi aana nga iini lo'u mwaanie kire ha'amada'aa iini kire kopi aana ngeena. Leesie Levitikas 15:25-33.

⁵⁰ Oto maholo a Jisas e rongō urine, ko si te'uri hunie a Jaeras, "O ke su'uri tolahi'e, ta'e o ke hiiwalaimoli mola aaku na a kalemū ha'a-uurilana kei lae oto."

⁵¹ Maholo a Jisas e lai hule ta'au i nūme a Jaeras, e ka'a toli'aasie ike nga iini ke sili lo'u pe'ie hai nūme. Ta'e a Pita, a Jon, na Jemes pe'ie aamana na nikana a pulena, nge a Jisas e toli'aasire hunie kire ke lae sili i nūme pe'ie.

⁵² Na aana maholona, ahutana mwala ko meni ngara-ngarasie oto a pulena pe'i saehuunge. Ta'e a Jisas e te'uri hunire, "Omu ke su'uri ngara-ngara. A pule ie e ka'a mae ike, ta'e ko ma'ahu mola." ⁵³ Oto ahutana mwala ngeena kire ko meni mwesi mola mwaanie a Jisas, aena aana kire saie uri a pulena e pwani mae.

⁵⁴ Oto a Jisas e sili hai nūme, e hele i nimana pulena na ko soie uuri, "¡Kaleku, o ke ta'ela'i!"

⁵⁵ Oto mangona pulena ko tolana aaliho'i oto lo'u, na ko ta'ela'i oto. Oto a Jisas ko si unue hunire uri kire ke nii ngeulaa ana. ⁵⁶ Oto nikana a pulena na aamana, kinerue ko si tohungēi pangata'i oto hiito'o. Ta'e a Jisas ko si ere honosire mola uri mwaanie kire ha'a-ha'arongoa nga iini aana walu ola e raune.

9

A Jisas E Uusunge'inie Mo Hurula'aa Huni Taroha'inie Aalahanga A God

MATIU 10:5-15; MAK 6:7-13

¹ Oto a Jisas e soie mai ahutana aawalai hurula'aa mwana rue i saana, na ko niie nana-manga e saka hunire hunie kire ke oohe aasie

ahutana mo li'oa aaela, na huni ta'aasie ta'ena nga maelaa. ² Na e uusunge'inire hunie kire ke lai laeliwala aana Aalahanga a God na huni ha'a-uurie mo iini ko mweri. ³ Oto ko si te'uri hunire, "Maholo omu ko lae, omu ke su'uri toolea lo'u nga mei ola pe'i'omu, nga apa'a, wa nga mwa'i, wa nga mei ngeulaa, wa nga mei to'oha. Ma'alana uri nga ro to'oni na su'uri lo'u, ta'e mo iini oto omu ho'osi'i mola. ⁴ Maholo omu ko lai sili aana nga nume, omu ke ii'o oto i leune lai hule aana maholo ni lae mwaanie hanuena. ⁵ Mala uri mwala aana hanuena ka'a takuhi'omu oto, nge omu ke lae mwaanie hanuena, na omu ke tataa'inie mo wasa-wasa mwaanie ae'aemiu, domana uri nga ha'apasunge hunire uri a God kei ha'aloire."

⁶ Oto mo hurula'aa e taule'i, kire ko si lae i sulie ahutana mo henue huni taroha'inie Tataroha Diana, na kire ko ha'a-uurie mwala aana ta'ena nga leu.

A Herod E Rongo Tarohana A Jisas
MATIU 14:1-12; MAK 6:14-29

⁷ Maholo a Herod Antipas, aalaha ni Kalili, e rongo tarohana walu ola nge ko reune, ko tohungai teipu'o-pu'o, aena aana ngaeta mwala ko unue uuri, "A Jon Loto maa'i ni e mauri lo'u." ⁸ Ngaeta mo iini ko unue uuri, "A Elaeja e maau aameelu." Na ngaeta mo iini ko unu-unue ue uuri, "Nga iini aana mo propet oto i na'o ni e he'i meuri lo'u ngeena."

⁹ Oto a Herod ko unue uuri, "A Jon nou lamasie ka'u oto pwaune. ?A tei mwane ni no ko rongo tarohana lo'u ienini?" Oto ko si eri'apasie uri ke leesie a Jisas.

A Jisas E Ha'angaue

Lime Sinolai Mwane

MATIU 14:13-21; MAK 6:30-44; JON 6:1-14

¹⁰ Maholo mo hurula'aa kire ooli mei, oto kire ko ha'arongoa Jisas aana walu ola nge kire lae pe'i esui'i. Oto e toolera kire ko lae maraada hunie huilume i Betsaeda. ¹¹ Oto maholo mwala e rongo tarohana urine, kire ko si lae i sulire. Na a Jisas e takuhie mwalana, e ha'a-uusulire i sulie Aalahanga a God, na e ha'a-uurie mo iini ko mweri.

¹² Oto maholo kara'inie sato kei suu, aawalai hurula'aa mwana rue kire lae mai saana a Jisas, oto kire ko te'uri hunie, "O ke uusunge'inie mwala ngeena hunie kire ke lai lo'ohi ngeulaa ada na mo leu ni ma'ahu ikire aana mo huilume, aena aana ikolu aana hanuesala ni ie."

¹³ Oto a Jisas ko te'uri hunire, "T'omu, omu ke nii ngeulaa mola ada."

Oto kire ko aalamie uuri, "!'Ha'ike eena! Melu to'o aana mola e lime aata ho bred na e ro ho ii'e. ?Ta'e mo ola urine kei adona mwala hunge urine uri taa? ?Ohe o saeto'o aana melu ke lae holi ngeulaa ada?" ¹⁴ Sulie ola mala e lime sinolai mwane ni ngeena.

Oto a Jisas ko te'uri hunie mo pwaarongoisuli ingeie, "Omu ke ha'a-ii'osie mwala aani pulitaa ni lime aawalai iinoni nga pulitaa." ¹⁵ Oto mo pwaarongoisuli ko deu oto i sulie nga taa a Jisas e unue hunire, na mwala kire ii'o oto aani pulitaa. ¹⁶ Oto a Jisas e hele aana lime ho bred ngeena na e ro ho ii'e, oto ko si lio i lengi, na ko paalahea a God. Oto e nisie mo ho bred ngeena, ko

si nii'i hunie mo pwaarongoisuli ingeie hunie kire ke ha'a-adoa mwala aani. Na e te'urine no'one aana e ro ho ii'e hunie ahutada mango. ¹⁷ Oto ahutana mwala kire mani ngeu pote, na i purine kire ngau mango, mo pwaarongoisuli ko si ha'ahonue aawalai lu'e mwana rue aana mo ooretai ngeulaa.

A Pita E Unu Tahanga'inie

A Jisas Uri Ingeie A Kraes

MATIU 16:13-19; MAK 8:27-29

¹⁸ Ngaeta hai dinge a Jisas e ii'o mola pe'ie aarenga'inge, na mo pwaarongoisuli ingeie mola kire ii'o pe'ie. Oto ko si dolosi aada uuri, “? Ha'alaa mwala ko unu-unue uri ineu a tei?”

¹⁹ Oto kire ko aalamie uuri, “Ngaeta mo iini ko unu-unue uri i'oe a Jon Loto Maa'i e mauri eeliho'i. Na nga mo iini ko unu-unue uri i'oe a Propet Elaeja. Na ngaeta mo iini lo'u ko unu-unue uri i'oe nga iini hikana mo propet oto i na'o ni e he'i meuri lo'u ngeena.”

²⁰ Oto a Jisas ko he'i dolosi lo'u aada uuri, “? Oto e ue aana i'omu? ?Ha'alaa omu ko unu-unue uri ineu a tei?”

Oto a Pita ko aalamie uuri, “T'oe oto a Kraes, a Ha'a-uuri nge a God e haiholota'inie kei lae mai.”

²¹ Oto a Jisas ko ere honosire mwaanie kire ha'arongoa lo'u nga iini aana leune.

A Jisas E Ere I Sulie

Sapesalunge Na Maenga Ingeie

MATIU 16:20-28; MAK 8:30, 9:1

²² Oto a Jisas ko he'i unue lo'u uuri, “Leu oto i sapeku uri hunie ineu a Kale Ni Iinoni, ne ke

sapesalu oto hiito'o. Aana mo na'ohai pris na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis na ngaeta mo rato lo'u, kire kei leledieu. Oto kire kei horo maesieu, ta'e aana oolune nga hai dinge ne kei ta'ela'i eeliho'i lo'u mola mwaanie maenga."

²³ Na ko he'i unue lo'u hunie ahutada uuri, "Mala uri nga iini ko sare lulu i sulieu, nge ke pulongosie walu ola e sae haahi'i, na ke lulu i sulieu i suli hei dinge, ma'alana ke sapesalu i tehula'aku, hule aana maenga i lengine po'u-po'u. Iini nge ko aanga'inie po'u-po'u ingeie urine, ha'alaa e sai lulu i sulieu. ²⁴ Aana ta'ena nga iini ko sare kineta'inie mola mauriha'ana, nge kei deu tekela'inie oto. Ta'e nga iini nge ko deu tekela'inie mauriha'ana i tehula'aku, nge kei ha'a-uurie tohungana mauriha'ana eena. ²⁵ ? Ha'alaa nga mei taa diana nge iinoni kei terie aana kei to'o aana oto ahutana mo to'o-to'onga aana walumalau ie, na ko deu tekela'inie mola mauriha'ana oto i tehula'ani? ?Oto uri to'o-to'olana kei pe'ie aana maholona? !Ha'ike oto oo'oo! Nga mei ola hunie ke niie huni tola aaliho'i aana mauriha'ana, ha'ike lo'u. ²⁶ Mala uri nga iini ko masa huni unu tahanga'inie na mo ha'a-uusulinge ineu, nge ineu no'one ne kei masa huni unu tahanga'inie aana maholo ne kei lae mai pe'ie manikuluha'aku na manikuluha'ana a Mama'a na mo ensel maa'i. ²⁷ To'ohuu no ko unue oto huni'omu uri ngaeta mo iini hikemiu mwala nge omu uure ngeena, omu kei saronai leesie Aalahanga a God kei lae mai, omu ke si mae."

*A Jisas E Haata'inie Manikulu'anga Ingeie
MATIU 17:1-8; MAK 9:2-8*

²⁸ Oto ola mala e walu hei dinge e mango i purine a Jisas e unue walu ola ienini, e si toolea a Pita, na a Jon, na a Jemes, na kire ko hanetaa ta'au i lengine toloi henue huni aarea God. ²⁹ Na maholo ko aarea God ngeena, nge maana ko si lio aaopa, na mo to'oni ingeie kire ko tohungēi lio wana-wana na ko raa oto mala wa'ariri. ³⁰⁻³¹ Oto mola aana maholona a Mosis na Elaeja ko tolana maau pe'ie manikuluha'ana a God, na kirerue ko ere oto pe'ie a Jisas i sulie maelana nge kei reu i Jerusalem huni ha'a-oaie oala'inge a God.

³² Aana maholona na a Pita pe'ie e ro oana kiraelu ko ma'ahu. Oto maholo kiraelu lio, kire ko si leesie rarangana God e raa kali-kelie a Jisas na e ro mwane e uure oto pe'ie. ³³ Oto maholo e ro mwane ko deu huni lae oto mwaanie a Jisas, a Pita ko te'uri hunie, "Porō paine, e tohungēi diana aana i'emeelu oto i leu. Melu kei esuie oto nga oolu aapa-aapa i leu—nga iini nemue, nga iini nana a Mosis, na nga iini nana a Elaeja." A Pita e talei ere mola urine, ta'e e ka'a saie ike nga taa ko unue.

³⁴ Maholo a Pita ko ere-ere ue urine, na mei uuru ko tolana lae oto mai, na e oolu mwane ngeena ko tohungēi me'u oto aana mei uuru ngeena ko siho oto mai haahire. ³⁵ Na kire ko rongoa mei wala e uure mai mwaanie mei uuru ngeena ko te'uri, "Tohungēi Kaleku ni ienini, iini nou lio hilisie. Omu ke rongo hunie." ³⁶ Oto maholo mei wala ngeena e mango, kiraelu ko si leesie mola a Jisas e uure maraana. Oto mo

pwaarongoisuli kiraelu rohu mola haahie, na kiraelu ka'a ha'arongoa lo'u nga iini aana mo dingena, aana nga moi taa nge kiraelu leesi'i.

A Jisas E Ha'a-uurie Kele Mwa'u Li'oa Aaela E Hite Aana

MATIU 17:14-18; MAK 9:14-27

³⁷ Oto aana hai dinge lo'u i sulie, i purine a Jisas na e oolu pwaarongoisuli kiraelu siho toli mei mwaanie uuwo, oto kire ko oodoie mwala oto hunge. ³⁸ Oto ngaeta iini hikada ko aawara, na ko unue uuri, “!Ha'a-uusuli! No ko eitanai'o uri o ke pe'ie ka'u kele mwa'u ineu, aana ta'a-ta'a mwela moute'i ineu ni otona. ³⁹ Maholo li'oa aaela kei hulesie, oto ko aawara na ko eriri oto, na huto-huto ko tahe oto aana wawana. Li'oa aaela ngeena ko talei waelie oto mola tarau urine, na e ka'a sai mango ike lo'u mwaanie. ⁴⁰ Nou haaraie ka'u mo pwaarongoisuli i'oe uri kire ke ta'aasie mwaanie, ta'e kire dau kaso a mola.”

⁴¹ Oto a Jisas ko te'uri, “!Omu pwaunge si'iri ie, i'omu mo iinoni aaela, suata mone hule aana omu ka'a hiiwalaimoli ike aana a God. !No ko talei ha'aweoau oto mola pe'i'omu! ?Uri ne kei ii'o tewa ka'u lo'u uri taa pe'i'omu, omu ke si hiiwalaimoli?” Oto ko si te'uri hunie a mwaena, “Toolea ka'u mei a kalemu i leu.”

⁴² Oto maholo nge a mwa'une ko lae mai takoie a Jisas, li'oa aaela ko repute'i lae-lae'i oto aana a mwa'une i aano. Ta'e a Jisas e ere aana li'oa aaela ngeena, ko si ha'a-uurie a mwa'une, na ko toli'aasie oto hunie aamana. ⁴³ Oto ahutana mwala ko si meni pangata'inie lo'u paineha'ana nanamanga a God ngeena.

A Jisas E He'i Ere Lo'u

I Sulie Maenga Ingeie

MATIU 17:22-23; MAK 9:30-32

Maholo na ahutana mwala ko papangata'inie ue walu ola nge a Jisas ko deu'ine, a Jisas ko si te'uri hunie mo pwaarongoisuli ingeie, ⁴⁴ “Mwaanie omu pupulongosie nga taa nge no ko unue huni'omu ienini. Ineu a Kale Ni Iinoni, pwelolaku kei lae i laona nimana mo iinoni.” ⁴⁵ Ta'e mo pwaarongoisuli ko teipu'o-pu'o mola aana nga taa nge a Jisas e ere urine hunire aana. A God e mumunie lo'onga'inge aana mo wala ienini mwaanire, mwaanie kire rongo sai'i. Oto aana maholona, ikire na kire ko me'u lo'u mola huni dolosi aana a Jisas, uri nga taa lo'onga'inge aana erenga ingeie.

?A Tei Ni E Paine Liutaa?

MATIU 18:1-15; MAK 9:33-40

⁴⁶ Oto mo pwaarongoisuli ingeie ko aehota ere haitelili maraada i sulie uri a tei hikada kei peine liutaa. ⁴⁷ Ta'e a Jisas mone e saie mola lo'onga'inge ikire, oto e si toolea kele mwela, ko ha'a-uuresie i sulie, ⁴⁸ na ko te'uri hunire, “Ta'ena nga iini nge ko tola konie nga kele mwela mala ienini aana sataku, nge ko tola konie eena. Na ta'ena nga iini nge ko tola konie, ko tola konie no'one iini e uusunge'inie mei eena. Aana a tei hikemiu nge ko ha'amwai-mwei'aa to'ohuu, ingeie ni oto e paine liutaa.”

⁴⁹ Oto a Jon ko aalamie a Jisas uuri, “Poru paine, melu leesie nga iini ko oohe li'oa aaela mwaanie mwala aana satamu, na melu ere aana

oto mwaanie e he'i te'urine lo'u, aana ingeie ha'ike aana pulitaa ikolu.”

⁵⁰ Oto a Jisas ko te'uri hunie, “Omu ke su'uri uure honosie, aena aana nga iini nge e ka'a uure honosikolu, ingeie iini pe'ikolu eena.”

Mo Samaria Kire Sere'inie A Jisas

⁵¹ Maholo ko kara'inie oto uri a God kei tola aaliho'i lo'u aana a Jisas i saana ta'au i Lengi. Oto a Jisas e lo'onga'inie uri ke lae hunie i Jerusalem, ⁵² na e uusunge'inie ngaeta mo mwane uri kire ke lae i na'o. Oto mo mwane ngeena kire lae aana ngaeta huilume i Samaria huni deu aakau aana ahutana mo ola loosie a Jisas. ⁵³ Ta'e mwala aana huilume ngeena, kire ka'a sare takuhie ike a Jisas, aena aana kire lio saie uri ko lae hunie i Jerusalem. ⁵⁴ Maholo ngaeta ro pwaarongoisuli ingeie, a Jemes na a Jon kirerue leesie urine, oto kirerue ko unue hunie a Jisas uuri, “?E ue Poro paine, o saeto'o aana mere ke unue nga dunge ke siho mai uure i Lengi hunie ke waelie mwala ngeena?”

⁵⁵ Ta'e a Jisas e aali'u oto ko si ere aadarue mola. ⁵⁶ Oto a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire si lae lo'u mola hunie ngaeta huilume.

Mo Ini Ko Ne'isae Moute'i Ha'alaa Kire Sai Lulu I Sulie A Jisas

MATIU 8:19-22

⁵⁷ Maholo kire ko lae oto i sulie tala, ngaeta mwane ko si te'uri hunie a Jisas, “Nou mwa'e-mwa'e ni lulu i suli'o aana ta'ena nga leu o ko lae aana.”

58 Oto a Jisas e aalamie ko te'uri, “Mo usu ni me'esu na hule aana kire to'o liwe ni ma'ahu ikire, na mo menu lo'u kire mani to'o niu'i taane no'one, ta'e ineu a Kale Ni Iinoni hule aana nga leu ni mamalo ineu na ha'ike lo'u.”

59 Oto ko te'uri lo'u hunie ngaeta mwane, “O ke lulu i sulieu.”

Ta'e a mwaena e unue uuri, “Poro paine, o ke hola'i toli'aasieu ke'u hunie ne ke lai heitolinge'inie aamaku.”

60 Ta'e a Jisas e aalamie oto ko te'uri, “Ha'ike, ta'e o ke lulu i sulieu oto molana, na mwaanie o maa'oohie mo tolahi'anga ni welumalau e mango nge o ke si lulu i sulieu.† Ta'e o ke lae oto molana huni taroha'inie Aalahanga a God.”

61 Ngaeta mwane lo'u e unue uuri, “Ne kei lulu i suli'o taane, Poro paine, ta'e o ke hola'i toli'aasieu ke'u hunie ne ke lai ha'arongoa mwala ta'au i nume ineu.”

62 Ta'e a Jisas e unue uuri, “Ta'ena nga iini ko esu i hohola ingeie, ta'e ko talei lo'o-lo'onga'inie lo'u mola nga mo ola aaopa kei waelie oto hohola ngeena. Na e urine no'one mala nga iini ko sare ne'i pwaarongoisuli ineu ta'e ko lo'o-lo'onga'inie mola mo ola aaopa. Iinoni urine e ka'a malisine ike Aalahanga a God.”

10

A Jisas E Uusunge'inie

E Hiu Aawalai Mwane Mwana Rue

---

† 9:60 9:60 Erenga ni Krik e aalahuu uuri, “O ke toli'aasie mo iini e mae oto ke haitolinge'inie mo rae ikire maraada.”

Huni Taroha'inie Aalahanga A God

¹ Oto i purine walu ola ie e haro mango, a Aalaha e si lio hilisie lo'u ngaeta hiu aawalai mwane mwana rue. Oto ko hola'i uusunge'inire oto i na'o takoie ahutana mo huilume na mo leu nge e lo'onga'i huni lae aani. ² Oto a Jisas ko te'uri hunire, "So'okoninge e paine hiito'o, ta'e mwala au'esu ka'a hunge ike huni so'okoni. Omu ke aitanaie iini e to'o aana hohola hunie ke uusunge'inie lo'u mei nga mwala au'esu huni so'okoni nana. ³ No ko uusunge'ini'omu i matolana mwala e ooraha'aa, na saeda huni horo'i'omu mala mo wawaulo ni me'esu ko seunie mo sipu. ⁴ Mwaanie omu too-toolea nga mwa'ii to'oha, wa nga mwa'i ni laeha, wa nga ho'ohaahi'ae. Na mwaanie omu waelie maholo mola aana erenga pe'ie nga iini omu ko oodoie i sulie tala.

⁵ "Maholo omu ko lai sili aana nga nume, omu ke hola'i aarenga'i talana mwala aana nume ngeena hunie a God ke ha'adiana'ara aani henuelamanga. ⁶ Mala uri nga iinoni diana na tolahana e maneko ko ii'o aana nume ngeena, nge hanuelamanga ke ii'o pe'ie. Ko ha'ike, na kire sa'a hele aana ike ha'adiana'anga ngeena. ⁷ Na omu ke ii'o rako oto mola aana numena. Mwaanie omu lae-lae hailiu lo'u aana ngaeta mo nume. Omu ke ngau-ngeu mola na omu ke inu-inu aana nga moi taa kire ko nii'i huni'omu. Aana e diana hunie mwala ke pe'i'omu, aana iinoni au'esu e malisine oto uri ke hele aana waaitana.

⁸ "Mala uri omu ko lae aana nga huilume na mwala ko tekuhi'omu, nge omu ke ngau-ngeu

mola aana nga moi taa kire ko nii'i huni'omu. ⁹ Omu ke ha'a-uurie mo iini ko mweri aana hanuena, na omu ke unue hunie mwala i leune uuri, 'Aalahanga a God ko kara'ini'omu oto mai.' ¹⁰ Ta'e nga huilume omu ko lae aana na mwala ka'a takuhi'omu, nge omu ke lae lo'u mola mwaanie huilume ngeena, na omu ke unue hunire uuri, ¹¹ 'Kele mei mada aana huilume i'omu e rara'o aana ae'aemeelu na melu ko usuri aasie aani ha'apasunge huni'omu uri a God kei ha'aloi'omu. Ta'e omu ke manata'inie uri Aalahanga a God ko kara'ini oto mai.' "

¹² Oto a Jisas ko te'uri hunire, "No ko unue oto huni'omu, aana dinge ni leinge, ha'aloilana mwala aana huilume ngeena kei aaela lo'u hiito'o liutaa aana ha'aloinge nge kei lae hunie mwala tata'ala aana huilume i Sodom."

*Kei Aaela Liutaa Hunie Mo Henue Nge Kire
Ka'a Hiiwalaimoli
MATIU 11:20-24*

¹³ Na a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "!Kei aaela oto liutaa huni'omu mo Korasin! !Na no'one huni'omu mo Betsaeda! Mala uri mo hu'i-hu'ite nge asuileni e lae huni'omu ngeena, asuileni ke lae urine hunie mo pu'o i Taea na i Saedon, ha'alaa mwala aana e ro huilume ngeena kire pwani oonisa'e oto waite. Kire kara'i ha'amwai-mwei'ara aani ho'osilana mo to'oni lalahu'e na ipe aani pwasa'ora huni haata'inie uri kire aali'u oto mwaanie mo ooraha'aa ikire. ¹⁴ Ta'e aana dinge ni leinge, a God kei aamasie mo iinoni tata'ala i Taea na i Saedon lo'u liutaa aamiu. ¹⁵ ? Na i'omu mo Kapaneam, omu ko lo'o-lo'onga'i uri a God kei sulu ala'a aamiu ta'au i Lengi? !Ha'ike!

A God kei aasi'omu mola hai aano aana leu ni ha'amotaahinge."

¹⁶ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u hunie mo pwaarongoisuli ingeie, "Nga iini nge ko rongo huni'omu, ko rongo hunieu no'one eena. Na nga iini nge ko leledi'omu, ko leledieu no'one. Na iini nge ko leledieu, ko leledie no'one iini nge e uusunge'inieu mei eena."

E Hiu Aawalai Mwane

Mwana Rue Kire Aaliho'i

¹⁷ Oto e hiu aawalai mwane mwana rue ngeena kire aaliho'i mei pe'ie ilenimwa'enga, na kire ko te'uri hunie a Jisas, "Aalaha i'emi, maholo melu sasaie satamu, hule aana mo li'oa aaela na kire ma'ute'ini'emeelu oto pe'i tola i sulilameelu."

¹⁸ Oto a Jisas e aalamire ko te'uri, "Nou leesie taane a Satan e domu uure mwaanie i Lengi mala wa'ariri. ¹⁹ Aana nou niie oto huni'omu nanamanga huni uuri haahie mo mwaa ala-ala na mo heri-heri. Na nou niie oto no'one nanamanga e saka lo'u liutaa aana nanamanga a Satan. Oto nga mei ola e sa'a hu'isi'omu ike lo'u. ²⁰ Omu ke ile-ilenimwa'e mola. Ta'e su'uri ilenimwa'e haahie uri mo li'oa aaela ko me'ute'ini'omu. Omu ke ilenimwa'e haahie a God e uusue oto satamiu ta'au i Lengi."

A Jisas E Aarenga'i Hunie A God Aani Ilenimwa'enga

MATIU 11:25-27, 13:16-17

²¹ Aana maholona a Jisas e honu aani ilenimwa'enga aana Li'oa Maa'i, oto ko te'uri, "Mama'a, i'oe oto o aalaha haahie i Lengi na mai

aano. Uure oto waite o mumunie Tataroha Diana mwaanie kira saenanau, ta'e ie o ko haata'inie oto hunie mo iini ka'a saenanau. Oto no ko tohungai paalahe'o, Mama'a, aana o oala'inie hunie ke lae oto urine."

²² Oto ko he'i unue lo'u hunie mwala uuri, "Aamaku e niie oto ahutana walu ola hunieu hunie ne ke paine haahi'i. Na nga iini ka'a manata'inie ike a Kale ta'e a Mama'a mola hali'ite. Na nga iini e ka'a manata'inie ike a Mama'a ta'e a Kale mola hali'ite, na mo iini nge a Kale ko lio hilisire huni unu haata'i aana Aamana."

²³ Oto a Jisas e aali'u takoie mo pwaarongoisuli, ko si unue hunire maraada uuri, "Deidehi'omu aana omu ko leesie walu ola ienini. ²⁴ Aana no ko unue oto huni'omu uri hungelana mo propet na mo inemaui kire tohungai sasare leesie mo ola omu ko leesi'i ie, ta'e kire ka'a lio mangini, na uri huni rongoa mo ola omu ko rongoi ie, ta'e kire ka'a rongoi lelangani."

A Jisas E Aalahuu Aana

Mwane Diana Ni Samaria

²⁵ Oto ngaeta ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis e lupwe'i dolosi pweloa a Jisas uuri, "? Ha'a-uusuli, nga mei taa ni ne kei esuie ka'u hunie ne ke helesie maurihe huu?"

²⁶ Oto a Jisas ko aalamie uuri, "?Nga taa ni uusulana e lae i laona mo Ha'atolanga a Mosis? ?O ko saa-saai uri taa aani?"

²⁷ Oto a mwaena ko aalamie a Jisas uuri, "*O ke manata diana hunie a God, Aalaha i'oe oto aana ahutana saemu, na aana ahutana mauriha'amu, na aana ahutana a'aila'anga i'oe, na aana ahutana*

mo ne'isaenga i'oe, *Diutronomi 6:5 na o ke manata diana hunie auhenue i'oe oto mala o manata diana huni'o maraamu."* *Levitikas 19:18*

²⁸ Oto a Jisas ko aalamie a mwaena uuri, "Iau, o ko ere to'ohuu. O kei te'urine nge o ke si hele aana maurihe huu."

²⁹ Ta'e a mwaena mone ko heitalea nga mei ne'isaenga hunie ha'atolanga e aasa ngeena ke mwada'u mola hunie. Oto ko te'uri hunie a Jisas, "'Ha'alaa, a tei ni nge auhenue ineu?"

³⁰ Oto huni aalamie dolosinge ngeena, a Jisas ko te'uri hunie, "Nga mwane ikie mo Jiu e uure i Jerusalem ko pweu hao i sulie tala hunie i Jeriko. Oto lae-lae e oodoie ngaeta mo horopeli. Oto kire tapolie, kire ko si repusie, na kire ko ta'aasie oto mo to'oni ingeie mwaanie. Oto kire si lae mwaanie na e maehunu oto. ³¹ Oto ngaeta pris ikie mo Jiu e tapaliu hao i sulie tala na ko leesie a mwaena, oto e si eeli'u mola mwaanie. ³² Oto lae-lae, ngaeta mwane lo'u ikie mo Jiu, mwane aana komu a Livae nge ko hei-hei rareta'i wau i Nume Maa'i Peine, na e urine lo'u. E liu taane hai leesie mweita'aana, ta'e e liu tara'asi no'one mola mwaanie. ³³ Ta'e lae-lae, ngaeta mwane ni Samaria, mwane aana hanue mo maelonga ikie mo Jiu, ko lae no'one hao i sulie tala ngeena. E lae hao i leesie a mwaena na e eno mola i sulie tala, oto ko tohungai aamasie. ³⁴ Mwane ni Samaria ngeena e da ho waen na ho rumu, oto ko lingisi'i mala meresine i laona mo malaka i sapena mwaena, ko si ho'o haahi'i. Oto e ne'ie i lengine dongki ingeie nge ko lae-lae aana, e si toolea ko lai lio i sulie ta'au i nume ni awataa. ³⁵ Oto hai dinge lo'u i sulie, mwane ni Samaria e

ta'aasie mei to'oha mwaanie mwa'i ingeie adona ii'onga aana nume ngeena ola mala e oolu wiki. Oto ko nii'i hunie mwane ko lio i sulie nume ngeena, na ko unue hunie uuri, 'O ke lio i suli diana aana oto a mwane ie. Mala uri o ko aasie lo'u nga mei to'oha huni holie nga mei ola aana, ne ke si su'ue huni'o aana maholo ne kei ooli lo'u mei.' "

³⁶ Oto a Jisas ko si te'uri hunie ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis ngeena uuri, "'? Iini uri taa aana e oolu mwane ngeena nge i'oe o lo'onga'inie uri e ne'i euhenuue to'ohuu hunie mwane nge mo horopeli e horo'iena?"

³⁷ Oto ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga ko aalamie a Jisas uuri, "Iini nge e aamasie."

Oto a Jisas ko si te'uri hunie, "O ke lae, na o ke asu no'one urine mala ingeie."

A Maata E Upwesie A Meri

Aana E Ka'a Pe'ie

³⁸ Maholo a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire lae-lae, oto kire lai hule aana ngaeta huilume. Oto aana huilume ngeena keni satana a Maata e tolakonie a Jisas wau i nume ingeie.

³⁹ A Maata e to'o aana nga keni eesine, satana a Meri, ta'e a Meri e ii'o mola i saana a Jisas huni pwaarongo i sulie mo ha'a-uusulinge ingeie.

⁴⁰ Oto, a Maata ko tohungai hii aela aana ko hei rareta'i maraana. E lae wau, oto ko te'uri hunie a Jisas, "'?Poru paine, uri e kahi mola aamu aana a keni eesiku e toli'aasieu mola hunie ne ke ha'alie maraaku? !O ke unue ke lae mai esu no'one pe'ieu!"

41 Oto a Jisas e aalamie mola uuri, “Maata, Maata. O ko lae otoi tolahi'e aana mo ola hunge.
 42 Ta'e ta'a-ta'a mei ola ni mola e roro'a, na a Meri ko lae otoi deu diana, aana e lio hilisie oto tohungana mei ola diana, na nga iini e sa'a he'i ta'aasie lo'u mwaanie.”

11

A Jisas E Ha'a-uusuli

I Sulie Aarenga'inge

MATIU 6:9-13, 7:7-11

1 Ngaeta hai dinge a Jisas e lai ii'o aana ngaeta leu, oto ko aarenga'i. Maholo e aarenga'i mango oto, nge ngaeta iini aana mo pwaarongoisuli ingeie ko si te'uri hunie, “Aalaha ineu, o ke ha'asai'emeelu no'one aana tolahana aarenga'inge, oto mala a Jon e ha'asaie ka'u mo pwaarongoisuli ingeie.”

2 Oto a Jisas ko te'uri hunire, “Maholo omu ko aarenga'i, omu ke ere uurini.

Mama'a,

Mwala ke ha'ama'u aana satamu.

Aalahanga i'oe ke lae mai.

3 O ke niie mai huni'emi suli hei dinge, mo ngeulaa e adona dinge ngeena.

4 O ke sae'aasie huni'emi mo ooraha'aa i'emi, aana emi ko sae'aasie no'one mo roro'anga ta'ena nga iini ko deu hu'isi'emi.

Na mwaanie o toli'aasi'emi huni ooraha'aa maholo malaahongalamami ko lae.”

⁵ Na a Jisas e te'uri hunie mo pwaarongoisuli ingeie, "Mala uri nga iini hikemiu ke lae i saana a malahune i upui rodo, oto ko te'uri hunie, 'Malahuku, o ke niie nga oolu ho ngeulaa hunieu,
⁶ aana ngaeta malahuku ko lae i suli henue, na e si kele hule ta'au i nume ineu oto molana, ta'e nga mei ola hunie ne ke niie ana ha'ike.'
⁷ Oto uri a malahumu ke aalami'o uure wau i nume uuri, '!Su'uri kotahieu! Maa e hono oto, na ahutameelu melu ko ma'ahu oto. Oto nou sa'a ta'ela'i ike lo'u huni niie nga mei ola amore'i.'
⁸ ?Oto nga taa eena? No ko unue oto huni'omu, ma'alana e unue uri e sa'a ta'ela'i lo'u huni niie nga kele ho ngeulaa huni'o aena aana i'oe oto malahune, ta'e kei ta'ela'i taane na kei haro niie mola mo ola saemu huni'i, aena aana o ka'a masa ike huni deu su'u-su'ue.

⁹ "Oto no ko unue huni'omu uri omu ke susuke aana a God, na ingeie ke si niie huni'omu. Omu ke hai-heitalea i saana God, na omu ke si lio oodoie. Na omu ke iiki-iiki i kolune maa ingeie, na ingeie ke si tahananie maa talamiu. ¹⁰ Aana ta'ena nga iini ko sukaa nga mei ola aana a God, nge kei niie oto hunie. Na ta'ena nga iini ko heitalea nga mei ola aana a God, kei lio oodoie oto. Na ta'ena nga iini ko iiki-iiki ikolune maa ingeie, nge a God kei taha maa talana oto. ¹¹ ?E ue aana i'omu mo mama'a? ?Mala uri kalemu ko sukaa nga ho ii'e aamu, o sai niie mola nga mwaa ana? ¹² ?Wa uri ko sukaa nga ho ma'opu, o kei niie mola nga hari-heri ana? !Ha'ike! ¹³ I'omu mo iinoni ooraha'aa, ta'e hule aana omu sai niie mo ola diana hunie mo mwela i'omu. ?Ilisie Aamamiu i Lengi iini e diana liutaa aana ta'ena

nga iinoni, uri e sa'a niie Li'oa Maa'i hunie nga mo iini ko suke aana?"

A Jisas E Nanama

Liutaa Aana A Satan

MATIU 12:22-45; MAK 3:20-27

¹⁴ Ngaeta maholo a Jisas ko oohe aasie li'oa aaela mwaanie mwane e ka'a sai ere ike. Maholo li'oa aaela ngeena e iisitaa oto mwaanie a mwaena, nge ko si ere-ere lo'u. Mwala oto hunge kire loko i leune na kire ko tohungai pangata'i.

¹⁵ Ta'e ngaeta mo iini aana mwala ngeena, kire ko unue mola uuri, "A Bielsebul, na'ohana mo li'oa aaela nge e niie nanamanga ngeena hunie huni oohe aasie mo li'oa aaela urine." ¹⁶ Na ngaeta mwala lo'u kire ko sare lupwe'i oohongie mola a Jisas aana kire lo'onga'inie uri e ka'a uure ike mwaanie a God, oto kire ko unue hunie uri ke da nga hu'i-hu'ite hunie kire ke leesie.

¹⁷ Ta'e a Jisas mone e saie mola nga taa kire ko lo'o-lo'onga'inie, oto ko si te'uri hunire, "Ta'ena nga aalahanga kei oopa aani heiseuninge honosie maraana, nge kei na'onga oto. Na nga nume nge kei oopaa aani heiseuninge honosie maraana, nge kei ei'aa oto. ¹⁸ I'omu, omu ko unue uri no ko oohe aasi li'oa aaela aana nanamanga a Bielsebul, ta'e omu ke rongo ka'u. ?Mala uri aalahanga a Satan kei heiseuni honosie lo'u mola maraana, nge aalahanga ingeie ke si ii'o susu uri taa eena? ¹⁹ ?Mala uri ineu no ko oohe aasi li'oa aaela aana nanamanga a Bielsebul, oto nga nanamanga uri taa ka'u nge mo pwaarongoisuli i'omu ko oohe aasi li'oa aaela aana? Mo pwaarongoisuli i'omu kire haata'i

diana aana uri i'omu ni omu takalo. ²⁰ Ta'e ineu, no ko oohe aasie mo li'oa aaela aana nanamanga a God. Na leune e haata'i diana aana oto uri Aalahanga a God e hule oto i seemiu."

²¹ Oto a Jisas ko he'i ere ni aalahuunge lo'u i sulie nanamanga ingeie e saka liutaa aana Satan, na ko te'uri, "Mala uri nga mwane a'aila'a e to'o aana mo reisinge huni heiseuni na a mwaena ko kakalie nume ingeie, nge ahutana mo ola i laona nume ingeie kei ii'o pupupu. ²² Ta'e mala uri ngaeta mwane e a'aila'a lo'u liutaa aana kei polahie na kei horo'ie oto, nge mwane a'aila'a liutaa ngeena kei leue oto mo reisinge a mwaena e puu-puuto'o aani ngeena, na ke si niie mola walu ola e toole'i mwaanie nume ngeena hunie mo malahune.†

²³ "Nga iini oto e ka'a lulu i sulieu, ingeie oto maelonga ineu. Na nga iini oto e ka'a pe'ieu huni toolea mai mo iinoni takoie a God, ingeie e urihana uri ko peesie mola mwala mwaanie a God."

²⁴ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Maholo nga li'oa ni ooraha'aa ko iisitaa mwaanie nga iinoni, kei waloliu i laona hanuesala ni lio hunie nga leu ni mamalo ingeie. Mala uri e ka'a lio oodoie oto nga leu, nge ke si te'uri hunie maraana, 'Ohe ne kei ooli lo'u mola takoie nume ineu, iini nou iisitaa ka'u mwaanie.' ²⁵ Oto e ooli ta'au na ko

† **11:22** 11:22 A Jisas e ha'amalaa uri a Satan domana ngaeta ramo, ta'e a Jisas domana iini nge e a'aila'a oto liutaa. A Jisas e sai pwesue mola a Satan huni toolea ahutana mo ola ingeie, na aana e urine, nge a Jisas e sai luhesie mo iinoni mwaanie aalahanga ni rodohono a Satan huni toolera i saana aalahanga ni matapwanga ta'au i Lengi.

lio oodoie a mwaena e urihana nume nge kire tala rere'a aana, na kire hataa'i diana aana mo ola i laona. ²⁶ Oto ko si lae lo'u huni toolea mai ngaeta hui li'oa ni ooraha'aa aela lo'u liutaa aana ingeie. Oto kire lae, kire ko si lae oto ii'o hui i laona iinonine. Oto aana ha'amangolana, tolahana iinonine lo'u mei puri ko si tohungēi aela oto hiito'o liutaa aana tolahana hola'ina'o."

²⁷ Maholo a Jisas ko ere-ere ue urine, na ngaeta keni aana mwala e ruru ngeena ko te'uri hunie, "I Deidehie oto a nikemu!"

²⁸ Ta'e a Jisas e aalamie uuri, "Iau, ta'e ilen-imwa'enga oto liutaa hunie ahutana mo iini ko rongoa walana God na kire ko lulu i sulie."

Mo Parise Kire Sukaa

Nga Hu'i-hu'ite

MATIU 12:38-42

²⁹ Na maholo mwala hunge ko ruru mei saana a Jisas, oto ko si ere uuri hunie, "T'omu mwala aana maholo ienini, tolahamiu e tohungēi aela. Omu ko sukaa uri omu ke leesie mola nga hu'i-hu'ite mwaanie a God. Ta'e nou sa'a asuie ike. Ta'a-ta'a hu'i-hu'ite nou sai haata'inie aamiu oto nga taa e rau aana a Propet Jona oto waite.

³⁰ Aena aana nga taa e rau aana a Jona ngeena, e haata'inie uri a God ni nge e uusunge'inie a Jona i saada mwala ni pu'o i Ninive. Na e urine no'one aana ineu a Kale Ni Iinoni, aana nga taa kei reu eeku kei haata'inie uri a God ni e uusunge'iniu mei huni'omu, mwala aana maholo ienini. ³¹ Aana dinge ni leinge Toro ni Siba kei ta'ela'i no'one honosi'omu aana pwaunge ienini, na kei ere aamiu uri omu tohungēi takalo

oto liutaa. Aana ingeie e uure ha'atau oto i ngongo'ana walumalau huni lae mai rongoa mo ha'a-uusulinge ni saenanaunge a Solomon Inemaauri. Na no ko unue oto huni'omu uri ngaeta iini e paine lo'u liutaa aana Solomon taane i matolamiu i leu, ta'e omu ko leledie mola. ³² Na aana dinge ni leinge, mo Ninive no'one kei ta'ela'i honosie mwala aana maholo ienini. Oto kire kei haata'inie uri omu tohungai takalo oto hiito'o, aena aana maholo a Jona e laeliwala nana mwalana, kire oonisaie oto. Ta'e lio ka'u, ngaeta iini e paine liutaa aana a Jona ka'u taane oto ie, na omu ka'a oonisaie ike."

Hari-hunilana Mo Ola Ni Lengi E Urihana Raa-raa

MATIU 5:15, 6:22-23

³³ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Maholo nga iini ko ha'akaunie nga laite, e sa'a ne'i mumuni ike aana wa ke pwaoha'inie lulu'e haahie. ! Ha'ike! Ta'e kei ne'i haada'i aana oto ta'au i lengi, hunie mwala ko sili mei nume na kire ke leesie oto rarangana laite ngeena. ³⁴ Oto maamu e urihana raa-raa hunie sapemu. Mala uri maamu e manola, nge ahutana sapemu kei matapwa oto, ta'e mala uri maamu e ka'a manola, nge ahutana sapemu kei rodohono oto. ³⁵ Lio diana aana, mwaanie o unu-unue uri saemu e manola taane, ta'e e rodohono mola. ³⁶ Aana ahutana sapemu kei honu aana raa-raa na nga leu aana ka'a rodohono lo'u, nge e urihana maholo laite e raangi'o na ahutana sapemu e matapwa mango."

A Jisas E Ere Aana Mo Parise
MATIU 23:1-36; MAK 12:38-40

³⁷ Maholo a Jisas e ere-ere mango, nge ngaeta Parise ko si haaraie uri huni lai ngeu pe'ie i nume ingeie. Oto a Jisas e lae pe'ie na maholo kirerue hule wau i nume a mwaena, a Jisas e ii'o mola i aano huni ngeu ³⁸ na e ka'a hola'i hodalie ike ki'ine i sulie tolahada mo Parise. Oto Parise ngeena ko tohungai pangata'i aana e leesie urine.

³⁹ Oto a Aalaha ko te'uri hunie, "Tomu mo Parise omu urihana mola mo nime na mo kao-kao kire hoda rere'a aana aapa po'oi sinaha, ta'e wau i laona e honu mola aana ngaulaa e kasu. Omu ko sasare lio kahi i maana mwala, ta'e hule aana saemiu e honu oto mola aana horo-pelinge na ta'ena nga lo'onga'inge aaela. ⁴⁰ !Omu tohungai pweu! ?Ohe omu ko lo'onga'inie uri iini e ha'aholaa po'oi sinaha, e ka'a ha'aholaa ike po'oi lalo no'one? ⁴¹ Taungei hoda-olanga urine e ka'a roro'a ike. Ta'e mala omu ke nii ola mola i laona mo nime na mo kao-kao ngeena ana kira maitale, ha'alaahutana walu ola ngeena ke si meni rere'a to'ohuu huni'omu. ⁴² !Aama-aamasilemiu mo Parise! Aana omu sai niie tangahulu'ana tari-olanga i'omu hunie a God, na hule aana omu ko niie no'one tangahulu'ana mo kele takai ei mwei-mwei uure mwaanie mo hohola i'omu. Ta'e hunie ha'a-oodohilemiu pe'ie mwala na huni manata diana hunie a God, nge omu ka'a sai aapwasu ike aana. Mo na'ohai ola uri hunie omu ke dau i sulii' ka'u ienini. Na lo'u mwaanie omu pulongosie mo ha'a-uusulinge mwai-mwei mala niilana tangahulu'ana tari-olanga i'omu. ⁴³ !Aama-aamasilemiu mo Parise! Aana omu ko heri hunie mo na'ohai ii'o-ii'oha hali'ite i laona mo nime ni palo-palo, na uri mwala ke

ha'apaina'a'omu aana maholo omu ko walo liu i laona mo leu ni uusi'e. ⁴⁴ !Aama-aamasilemiu! Aana omu urihana mola mo kilipwe'u kire aano oto, aana aapa po'oi sinaha e lio diana taane na mwala sa'a lio saie ike uri rae kire aanomie i leune."

⁴⁵ Oto ngaeta iini hikana mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis ko aalamie a Jisas uuri, "Ha'a-uusuli, o ko ere urine, o ko ere aelasi'emi oto no'one ni ngeena."

⁴⁶ Oto a Jisas ko aalamie ko te'uri, "Aama-aamasilemiu no'one mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga! I'omu, omu ko da ludaa e hi'e aana mo ha'atolanga hunie mwala. Ta'e hule aana i'omu maraamiu na omu sa'a nii ki'i huni pe'ie mwala huni sulu'ie ludaa ngeena. ⁴⁷ !Aama-aamasilemiu! Aana omu esu diana aana mo kilipwe'u talana mo propet nge mo aamamiu e horo maesire. ⁴⁸ Aena urinena, i'omu, omu ko ha'awalaimoli'aa nga taa nge mo aamamiu kire asuie eena. Aana ikire, nge kire horo'ie mo propet, na i'omu, omu ko esuie mo kilipwe'u huni aamasito'o aana horo'ilada. ⁴⁹ Aana e urine ka'u, a God e ere ni saenanaunge uuri, 'Ne kei uusunge'inie mai mo propet na mo hurula'aa i saada. Na kire kei horo maesie nga mo iini aada, na kire kei teunge'inie nga mo iini.' ⁵⁰ Oto ha'aloilemiu pwaunge si'iri kei lae haahie maelana mo propet nge horo'ilada e lae ka'u uure oto i aehotalana walumalau. ⁵¹ Ha'aloilemiu kei lae haahie horo'ilada, aehota pe'ie a Ebol lae hule aana a Sekaraea, iini horo'ilana e lae kara'inie ora ni uunu-uunu aana Nume Maa'i Peine. To'ohuu no ko unue oto

huni'omu uri i'omu pwaunge si'iri ie a God kei ha'aloi'omu haahie horo'ilana ahutada mango. ⁵² !Aama-aamasilemiu mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga! Aana omu ko mumunie kii huni tahananie maa aana nume ni saenanaunge i sulie tolahana a God. Na i'omu maraamiu no'one hule aana omu ka'a sare sili ike i laona numena, na omu ko deu honosie mo iini ko sare sili i nume.”

⁵³ Maholo a Jisas ko iisitaa oto mwaanie leune, mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis na mo Parise ko si aehota ere aelasie oto hiito'o, na uure aana maholona kire ko tala'ai dolosie oto mo ola hunge aana, ⁵⁴ aena aana kire sare lupwe'i da mola uri hunie ke unue nga mei wala huni waelie maraana.

12

*A Jisas E Ha'apasulie Mwala Mwaanie Kire
Lupwe'i Deu-Deu Mala Mo Parise*

MATIU 10:26-27

¹ Ngaeta maholo, mo sinolai iinoni oto hunge kire ruru mei saana a Jisas, na leune e lae wai honu aani iinoni hule aana nga leu ni uure ha'ike lo'u. Oto a Jisas ko si hola'i te'uri hunie mo pwaarongoisuli ingeie, “Omu ke lio talamiu mwaanie tolahana mo Parise, aana ikire mwala eero-eero. Mala nga kele mei iis ko esuie nga nime pulaoa paine ke hane, nge tolahana eeronga ikire ko to'ohie walu ola kire ko esui'i.

² Ta'e-ta'ena nga mei ola iinoni ko mumumunie, haata'inilana kei saro lae mola, na ta'ena nga mei ola ko reu mumuni, sailana kei saronai lae taane. ³ Na nga taa nge omu ko ere-ere mumuni aana, na mwala kei saronai saie mola.

Na nga taa nge omu ko kele sasawarunge'inie oto mola i eelingemiu i laona duru i'omu maraamiu, soinge'inilana kei lae taane hunie mwala ke mani rongoa.”

*O Ke Ma'ute'inie Mola Ta'e A God
MATIU 10:28-33, 12:32, 10:19-20*

⁴ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, “Maeni malahuku, omu ke su'uri me'ute'inie mwala ko sare horo'i'omu, aana kire sa'a da lo'u nga mei ola aela huni waeli'omu mei puri. ⁵ Ta'e ne ke haata'inie aamiu iini hunie omu kei me'ute'inie. Omu ke ma'ute'inie mola a God, iini nge e sai horo maesi'omu, na e to'o aana no'one nanamanga huni aasi'omu i laona dunge ni ha'amotaahinge lo'u mei puri. Iau, no ko unue lo'u huni'omu, ingeie ni oto iini omu ke ma'ute'inie. ⁶ E lime kele pipisu holileni e lae mola aana e ro peni pulu. Ta'e hule aana a God e sa'a roro'a pulongosie ike nga ta'a-ta'a kele iini eeni. ⁷ Omu ke saie uri a God hule aana e sai susulie warai iihune pwaumiu. Oto omu ke su'uri me'u, aena aana omu tohungēi hi'e liutaa aana mo pipisu oto hunge.

⁸ “Ineu, no ko unue oto huni'omu uri ta'ena nga iini kei unu tahanga'inieu i na'ona mo iinoni uri ingeie iinoni ineu, nge ineu a Kale Ni Iinoni, ne kei unu tahanga'inie iinonine no'one urine i na'ona mo ensel a God, uri ingeie iinoni ineu. ⁹ Ta'e nga iini nge kei taateinge'inieu i na'ona mo iinoni, nge ineu a Kale Ni Iinoni, ne kei taateinge'inie no'one i na'ona mo ensel a God uri iinoni ngeena nga iinoni ineu ha'ike. ¹⁰ Na mala nga iini kei unue nga mei wala honosieu a Kale

Ni iinoni, a God e sai sae'aasie mola hunie. Ta'e mala nga iini kei ere mwakata'inie Li'oa Maa'i, nge a God e sa'a roro'a sae'aasie lo'u mwaanie iinonine.†

¹¹ “Na i'omu mo iinoni ineu, maholo kire kei toole'omu hunie leilemiu i laona mo nume ni palo-palo mo Jiu, wa i na'ona mo aalaha, wa i na'ona mo inemaui, omu ke su'uri tolahi'e i sulie omu kei uure ma'uta'a uri taa, wa nga taa omu kei unue. ¹² Aana Li'oa Maa'i kei haata'inie taane aamiu nga taa ni unue aana maholona.”

A Jisas E Aalahuu I Sulie

Mwane To'o-To'o E Pweu

¹³ Oto ngaeta mwane aana ruruhaa ko te'uri hunie, “Ha'a-uusuli, o ke unue hunie aasiku ke oopaa to'o-to'onga nge aamamere'i e niie namere'i aana hai dinge e mae.”

¹⁴ Oto a Jisas ko aalamie uuri, “!Mwaena! Lio hilisileku e ka'a lae ike hunie ne ke oopa to'o-to'olamore'i wa uri ne ke leie mo ola urine.”

¹⁵ Na a Jisas ko he'i lae lo'u pe'i erenga uurini hunie ahutada, “Omu ke lio talamiu na omu ke kineta'ini'omu mwaanie ta'ena nga saehanalinge. Aana tohungana mauriha'ana iinoni e ka'a lae ike i sulie nga taa nge iinoni e to'o aana, ma'alana iinoni ngeena ke to'o-to'o lo'u uri taa.”

---

† **12:10** 12:10 A Jisas e ere i sulie “mei ooraha'aa a God e sa'a roro'a sae'aasie lo'u” aana maholo ngaeta mwala ko leledie walaimolinge nge Li'oa Maa'i e haata'inie hunire i sulie a Jisas. Oto urine kire ooraha'aa ni ngeena, aana sae'aasilana sa'a lae ike oto oo'oo hunie ta'ena nga iini e ere mwakata'inie Li'oa Maa'i aana e sere'inie walaimolinge nge Li'oa Maa'i ko haata'inie hunie.

¹⁶ Oto a Jisas ko ere ni aalahuunge hunire uuri, “Ngaeta mwane to'o-to'o e to'o aana mei aano diana nge ahutana ola e aahu diana i laona. ¹⁷ E o'o'o, oto ko aehota lo'o-lo'onga'i uuri, 'Nga leu ni durue mo ngeulaa ineu ha'ike. ?Oto ne ke si ue eena?' ¹⁸ Oto ko he'i lo'onga'i lo'u uuri, 'Nou saie oto nga taa ne kei esuie. Ne kei ohoie mola mo nume ni duru ineu, na ne ke asu peine lo'u eeni. Oto ne ke si durue mo ngeulaa ineu, na oto ahutana walu ola ineu i laona nume haalu ngeena. ¹⁹ Purine, ne ke si unue hunieu maraaku uuri, !Ingeie ka'une! Nou to'o aana oto walu ola diana adona mo helisi hunge. Ne ke mamalo mola, aana mauringe e mwada'u oto hunieu.' ²⁰ Ta'e a God e te'uri hunie a mwaena, '!O tohungēi pweu! Si'iri rodo, oto o kei mae. ?Ha'alaa, a tei nge kei to'o aana ahutana walu ola nge o ko duduru'i mola namue maraamune eena?' ”

²¹ Oto a Jisas ko si ere uuri, “Kei urine oto hunie mo iini nge ko dudurue mola dianaha'ana mo ola aana walumalau ie nada maraada, ta'e kire ka'a to'o-to'o ike aana tolahana a God.”

Mwaanie O Tolahi'e, Ta'e O Ke Noruto'o Mola Aana God

MATIU 6:19-21,25-34

²² Oto a Jisas ko unue hunie mo pwaarongoisuli ingeie uuri, “Aena urinena, no ko unue oto huni'omu uri mwaanie omu ne'i-ne'isae paine aana mei ngeulaa ni meuri aana i'omu, wa mo to'oni huni to'oni haahie sapemiu. ²³ Aana mauringe e roro'a liutaa aana ngaulaa, na sapemiu e roro'a liutaa aana to'oni. ²⁴ Omu ke leesie ka'u

mo menu ko loo-loho hailiu ngeena. Kire ka'a au'esu hohola, wa uri kire ke so'o-so'okoni huni duru'i. Ta'e a God ko ha'a-ha'angaure taane. ! Ilisie i'omu mo iinoni! Omu roro'a liutaa aana mo menu i maana a God. ²⁵ Oto aana ma'alana omu ke lo'o-lo'onga'i liutaa lo'u i sulie mauringe i'omu, ta'e omu sa'a roro'a da ike mauringe ngeena ke tewa lo'u. ²⁶ ?Mala uri omu ka'a sai deu i sulie mo kele ola mwai-mwei urine, na e ue omu ko si lae otoi tolahi'e i sulie mo ola paine? ²⁷ Omu ke leesie ka'u mo ei tataka nge kire ko pwito hailiu ngeena. Kire ka'a au'esu wa kire ke tau-teuri sala. Ta'e no ko unue huni'omu uri ma'alana a Solomon Inemauri e to'o-to'o liutaa na e sai to'oni aana mo to'oni manikulu'e, ta'e mo ei tataka ngeena kire ho'o sala lio diana liutaa aana. ²⁸ Mo ei tataka ngeena, mo ola ka'a o'o'o tewa ike no'one. Kire ko eehurara mola i matana ho'owa, na i seulehi kire ko nunulu oto lo'u, na mwala ko aasi'i mola i laona dunge. ?Oto mala a God ko ha'ato'onie mo takai ei ngeena, ohe omu unue uri a God e sa'a nii to'oni ike haahi'omu? !Hiiwalaimolinge i'omu e lae otoi mwei-mwei hiito'o! ²⁹ Omu ke su'uri lae otoi tolahi'e hiito'o lo'u aani lo'onga'inge aakau i sulie nga taa omu kei ngaa na nga taa omu kei inuhie. ³⁰ Mwala ni pu'o ni kire ko lae otoi tolahi'e hiito'o i sulie mo ola urine. Ta'e i'omu, Aamamiu e saie taane oto uri omu saeto'o aana mo olana. ³¹ Ta'e omu ke ne'i-ne'isae aana Aalahanga a God liutaa aana ta'ena nga ola mai aano, na ingeie ke si sapeie ta'ena nga ola huni'omu.

³² "Ma'alana omu ka'a hunge, ta'e mwaanie omu me'u-me'u, maeni mwela, aena aana Aa-

mamiu ko tohungēi ilenimwa'e hunie omu kei aalaha pe'ie i laona Aalahanga ingeie. ³³ Oto omu ke ha'aholinge'inie mola to'o-to'olamīu, na omu ke niie mei to'oha aani hunie kira maitale. Omu ke mwa'ie mo to'oha i'omu i laona mwa'i e sa'a moka ike. Na omu ke looha'inie to'olamīu i Lengi, aana leu kire sa'a peli'i ike aana, wa mo kokorosi ke waeli'i. ³⁴ Aena aana leu nge to'olamīu e ii'o aana, nge saemiū kei talei o'o'o no'one mola aana leune."

A Jisas E Aalahuu Aana

E Ro Koni-Konihe Ko Maa'oohie

Porō Paine Ikire

MATIU 24:45-51, 25:1-13; MAK 13:33-37

³⁵ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Omu ke dau aakau taraure'i loosie nga taa ko lae mai. Omu ke roro ma'uta'a aana mo to'oni i'omu, na omu ke ha'akaunie mo laite i'omu kire ke eeso-eeso, ³⁶ mala mo koni-konihe ko maa'oohie aalaha ikire kei ooli mei mwaanīe aaharota. Aana maholo kei lae mai iiki ikolune maa, oto kire ko tolana tahamaa oto talana. ³⁷ Deidehie mo koni-konihe ngeena nge aalaha ikire e hule na kire ko lio-līo mola ue aana kire dau aakau loosie. No ko unue oto huni'omu uri aalaha ikire ngeena kei oolisi aana mo to'oni ni esunge, kei ha'a-ii'osire oto hunie ngaunge, na kei rareta'inire oto aani ha'alianga hunire. ³⁸ Deidehie mo koni-konihe ngeena, aana ma'alana aalaha ikire ko si hule mola i upui rodo wa i hatari dengi, ta'e kei lio oodoie oto kire dau aakau loosie pe'ie maa'oohilana.

³⁹ “Oto omu ke sai diana aana uri, mala iinoni e to'o aana nume ko saie maholo iinoni peli-peli kei lae mai, e sa'a roro'a ni toli'aasie ike uri iinoni peli-peli ngeena ke sili i nume ingeie. ⁴⁰ Oto i'omu no'one, omu ke ii'o aakau, mwaanie ineu a Kale Ni Iinoni, nou lae mola mai aana maholo omu ka'a lo'o-lo'onga'inie ike ne kei lae mai aana.”

⁴¹ Oto a Pita ko te'uri, “?Poro paine, uri o unue aalahuunge ie mola huni'emeelu hali'ite, wa no'one hunie mwala e loko ngeena?”

⁴² Oto a Jisas ko aalamie a Pita uuri, “No ko unue huni'omu na hunie ta'ena nga iini e saenanau. ?Aana a tei ka'u e saenanau na e ne'i koni-konihe diana? Ingeie oto iini nge aalaha ingeie e ne'ie hunie ke lio i sulie ngaeta mwala au'esu aana maholo ko lae, na hunie ke nii-niie waaitada hunire i suli maholo. ⁴³ Na kei tohungai diana oto liutaa hunie koni-konihe ngeena, mala uri aalaha ingeie kei lio oodoie ko esu diana urine maholo kei ooli mei. ⁴⁴ Mala ko urine, nge no ko unue oto huni'omu uri aalaha ngeena ke si ne'ie oto koni-konihe ngeena hunie ke lio i sulie oto ahutana to'o-to'olana.

⁴⁵ “Ta'e mala uri koni-konihe ngeena ko lo'onga'inie mola uri aalaha ingeie e sa'a hule ike lau-leu, oto ko talei seu-seunie mola ngaeta mwala au'esu, na ko talei tara mola aana ngaunge, na ko pweu mola aana inuhilana wai ni mehiri, ⁴⁶ oto aalaha ingeie kei hule mola, na e ka'a dau aakau ike. Na ko hule no'one mola aana maholo koni-konihe ngeena e ka'a lo'onga'inie huni maa'oohie. Oto aalaha ngeena kei tohungai ha'aloi letehie koni-konihe ingeie

ngeena, na kei uusunge'i aasie oto pe'ie mwala hai-heitohe. ⁴⁷ Aana koni-konihe nge e saie taane saena aalaha ingeie uri nga moi taa e saeto'o aani, ta'e e ka'a dau aakau wa ke dau i sulii'i, kire kei tohungēi ha'aloi letehie oto hiito'o.

⁴⁸ "Ta'e koni-konihe nge e ka'a saie ike saena aalaha ingeie, na ko deu hu'isie mola saena aalaha ingeie, kire sa'a lae otoi ha'aloi letehie hiito'o. Aana nga iini nge niilana nga mo ola hunge e lae hunie, a God kei saeto'o aana lo'u a mwaena ke asuie nga mo ola hunge. Na nga iini nge niilana mo ola hunge liutaa e lae hunie, nge a God kei saeto'o aana lo'u a mwaena ke asuie nga mo ola hunge liutaa."

Walumalau Kei Oopa

Aena Aana A Jisas

MATIU 10:34-36

⁴⁹ Na a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Nou lae mai huni eereha'inie walumalau, na nou saeto'o aana uri dunge ngeena ke eeso-eeso oto, hunie ke oopaa mo iini diana mwaanie mo iini aaela.

⁵⁰ Nou manata'inie oto uri ne kei sapesalu oto hiito'o hule aana maenga, na ne kei tolahi'e oto hiito'o i sulie sapesalunge ngeena lae hule aana kei oa.

⁵¹ "Mwaanie omu lo'o-lo'onga'inie uri nou lae mai huni toolea mai hanuelamanga hunie walumalau. !Ha'ike! Ka'a hanuelamanga ike, ta'e oopanga. ⁵² Uure si'iri pwau weu, mo uluhe ni iinoni kei heukama honosire hailiu. Nga oolu iini kei heukama honosie nga ro iini, na nga ro iini kei heukama honosie nga oolu iini. ⁵³ Mo

he'i aamana kei heukama honosire hailiu, na mo he'i nikana kei heukama honosire hailiu, na mo mahungaona keni kei heukama honosire hailiu.”

O Ke Uure Ruru Pe'ie a God,

Aena Aana Leinge E Kara'ini Oto

MATIU 16:2-3, 5:25-26

⁵⁴ A Jisas e unue no'one hunie mwala uuri, “Maholo omu ko leesie mei rorodo pulu-pulu'e ko hane, oto omu ko tolana unue oto uuri, ‘Kei nemo oto eena,’ na kei nemo oto. ⁵⁵ Na maholo omu ko hiinge'inie ko iiru ni maraau, na ni omu unue uuri, ‘I eesi meuri kei aela oto eena,’ na kei aela oto urine.† ⁵⁶ !I'omu kira lupwe'i deu! Omu tohungai pweu oto to'ohuu. Omu sai lio saie ka'u mola walu ola aana walumalau ie na mo ola ta'au i salo. ?Ta'e e ue omu ka'a sai lio saie nga taa ko reu aana maholo ienini?”

⁵⁷ Na a Jisas e he'i aalahuu lo'u i sulie uure-rurunge pe'ie a God, ko te'uri, “?Aana e ue ni omu ka'a sai lei'omu maraamiu nga taa e diana huni esuie? ⁵⁸ Mala nga iini ko sare toole'o i laona leinge, o ke uure ruru oto lau-leu pe'ie iinoni ngeena maholo i'omore'i ue i sulie tala takoie nume ni lei-lei. Mala o ka'a te'urine, nge maelonga i'oe kei toli'aasi'o hunie mwane lei-lei na a lei-lei kei toli'aasi'o i nimana mo ramo, oto kire kei aasi'o i laona nume ni ho'o. ⁵⁹ To'ohuu no ko unue oto huni'omu uri omu sa'a roro'a ni iisitaa ike na omu ka'a saro su'u mangoa mei to'oha nge kire holosie huni'omu.”

---

† **12:55** 12:55 Erenga ni Krik e ere i sulie iiru na nemo wau aana hanue i Israel.

13

Mo Iini Kire Ka'a Oonisae

Kei Mae Oto Huu

¹ Aana maholona ngaeta mwala e o'o'o pe'ie a Jisas, kire ha'arongoa aana mwala ni Kalili nge a Paelat e horo maesire aana maholo kire uunu-uunu ola i saana God. ² Oto a Jisas ko te'uri hunire, “?Ohe omu ko lo'o-lo'onga'inie uri mwala ni Kalili ngeena kire mae urine, e haata'inie uri kire ooraha'aala lo'u liutaa aana ahutana mwala aaopa ni Kalili? ³ !Ha'ike oto oo'oo! Na no ko unue oto huni'omu uri mala omu ka'a oolisie saemiu na omu ke toli'aasie tolahai iinoni aaela i'omu ngeena, omu kei meni mae no'one mola mala ikire. ⁴ ?E ue aana aawalai iinoni mwana walu ni Jerusalem nge kire mae aana saohai nume e aa'oho haahire i Saeloam? ?Omu lo'onga'inie uri mwala ngeena kire ooraha'aala liutaa aana lo'u ahutana mo iini nge kire ii'o no'one i Jerusalem? ⁵ !Ha'ike oto oo'oo! Na no ko unue oto huni'omu uri mala omu ka'a oolisie saemiu na tolahamiu, omu kei meni mae no'one mola mala ikire.”

⁶ Oto a Jisas ko ere ni aalahuunge hunire uuri, “Nga mwane e hasie ai hungu-hungu i laona hohola ingeie. Ahutana maholo a mwaena ko lae mai lio-lio hunie ohe ai ngeena ko hungu-hungu taane, ta'e ha'ike mola. ⁷ Oto a mwaena ko te'uri hunie koni-konihe ingeie nge ko lio i sulie hohola, 'No ko talei lio-lio hunie ohe ai ngeena ko hungu-hungu taane aani hue-huei ei suli maholo, ta'e oolune nga halisi lo'u ie na e ka'a sai hungu ike. E lae otoi diana uri o ke tohu aasie mola mwaanie e waelie mei mwakano kahi

ngeena.' ⁸ Ta'e koni-konihe ingeie e aalamie uuri, 'O ke toli'aasie ka'u, aalaha ineu, hunie ne ke eli mwakano ka'u lo'u i ae'aena, na ne ke lio diana i sulie lo'u hunie nga ta'a-ta'a halisi. ⁹ Mwaanie ohe ne kei esu urine aana, kei hungu taane aana halisi meine. Mala uri e ka'a hungu lo'u, nge o ke si tohu aasie taane.' "

A Jisas E Ha'a-uurie Keni

Kolune E Kokosu

¹⁰ Aana ngaeta Dinge Maa'i Mo Jiu, a Jisas e ha'a-uusulie mwala i laona nume ni palo-palo mo Jiu. ¹¹ Maholona na ngaeta keni li'oa aaela e hite aana ingeie no'one i leune. A keine, kolune e kokosu oto, na e ka'a sai uure hala-hala ike lo'u. E ii'o mola urine hunie aawalai helisi mwana walu. ¹² Maholo a Jisas e leesie a keine, oto ko soie mai saana na ko te'uri hunie, "Keine, mei maelaa i'oe e ai'aa oto mwaani'o." ¹³ Oto a Jisas e hele i sapena a keine, na a keine ko tolana uure oodo oto pe'i ha'amanikulu'aa God.

¹⁴ Maholo na'ohai mwane haahie nume ni palo-palo ngeena e leesie a Jisas e ha'a-uurie a keine aana Dinge Maa'i Mo Jiu, oto ko saewasu na ko te'uri hunie mwala, "E oono aata hai dinge mola kolu sai deu esunge aani. Oto omu ke lae mola mai aana e oono hai dinge ngeena. Omu ke su'uri lae mai hunie ha'a-uurilemiu aana Dinge Maa'i."

¹⁵ Oto a Jisas ko aalamie uuri, "!I'omu oto mwala mola huni lupwe'i deu-deu! Ahutemi u mu ko luluhesie ka'u mola mo puluke na mo dongki i'omu, na omu ko too-toole'i ka'u mola i wei huni inu-inu aana ahutana dinge, ma'alana

uri aana Dinge Maa'i. ¹⁶ A keni nge nou ha'a-uurie ie, ingeie keni aasikaelu no'one mo Jiu, na a Satan e hele aana oto hunie aawalai helisi mwana walu. ?Oto e ue? ?Uri e ka'a diana ike huni ha'a-uurie aana Dinge Maa'i?"

¹⁷ Maholo a Jisas e ere urine, oto mo maelonga ingeie kire ko tohungēi masa oto hiito'o, ta'e ahutana mwala ko si meni ilenimwa'e mola haahie walu ola manikulu'e nge a Jisas ko esui'ine.

A Jisas E Aalahuu Aana

Litana Ai Na Aana Iis

MATIU 13:31-33; MAK 4:30-32

¹⁸ Oto a Jisas ko dolosi aana mwala uuri, "? Aalahanga a God e urihana nga taa? ?Nga taa ni ne kei ha'amalaa aana? ¹⁹ Ne kei ha'amalaa aana kele litei ola aana ai mastad nge iinoni e toolea, oto e hasie i laona hohola ingeie. Oto maholo e pwito poi na ko peine, ko ne'i ei oto, na mo menu ko si lae mai tola niu'i i lengine mo sasarana."†

²⁰ Na ko he'i dolosi lo'u uuri, "?Nga taa ni ne kei ha'amalaa Aalahanga a God aana? ²¹ E urihana no'one kele mei iis nge hu'e e pwaie i laona nime'i pulaoa oto paine, na ahutana e haro po'o mango mola aana e hane."†

---

† **13:19** 13:19 Aalahanga a God e urihana litana ai, aena aana ma'alana kire hasie na e mwai-mwei ta'e kei peine taane, na kei pe'ie mwala oto hunge. † **13:21** 13:21 Aalahanga a God e urihana iis aena aana ko esu i laona mo iinoni huni oolisie tolahada hunie ke diana. A God e ka'a dau rarahie aapa po'oi sinaha hunie kei diana, ta'e ko esu i lalo aana nga iini hunie saena ke hola'i hei-oolisi. Urine, nge ko to'ohie walu ola aana mauringe iinoni ngeena hunie ke diana.

A Jisas E Aalahuu

Aana Maa E Kokohisi *MATIU 7:13-14,21-23*

²² Oto a Jisas ko lae pe'i ha'a-uusulie mwala aana mo huilume paine na mo iini mwai-mwei aana ko lae hunie i Jerusalem. ²³ Na ngaeta iini e dolosi aana uuri, “?Poru paine, e nite iinoni ni ha'a-uurilada kei lae? ?Mwaanie nga toota'i iini mola nge a God kei ha'a-uurire?”

Oto a Jisas ko aalamire uuri, ²⁴ “Omu ke dau aahonga to'ohuu huni sili i sulie maai para e kokohisi, aana no ko unue oto huni'omu uri mo iini hunge kei eri'apasie silinge wau, ta'e e sa'a mwada'usire ike. ²⁵ Na maholo mwane e to'o aana nume kei honoa maa aana nume ingeie, omu kei uure mola po'oi sinaha, na omu kei talei iiki-iiki mola pe'ie erenga uuri, 'Poru paine, o ke tahamaa talameelu.' Oto kei aalami'omu mola uuri, 'Nou ka'a manata'ini'omu ike. ?Omu uure i tei?' ²⁶ Oto omu kei he'i te'uri lo'u hunie, 'Temeelu ka'u melu ngeu-ngeu na melu inu-inu pe'i'o, na o ha'a-uusuli'emi aana mo henue i'emi.' ²⁷ Ta'e a mwaena ke si he'i te'uri lo'u mola huni'omu, 'Nou ka'a tohungai sai'omu ike wa ne ke saie mo henue i'omu. Omu ke tahi mwaanieu, i'omu mo iinoni aaela.'

²⁸ “I leune omu kei ii'o ni saehuunge mola pe'ie ngaranga. Aana omu kei leesie a Ebrahim, na a Aesak, na a Jakob pe'ie mo propet oto i na'o ikire i laona Aalahanga a God, na i'omu, aasilemiu kei lae mola po'oi sinaha mwaanie leune. ²⁹ Na mwala hunge kei ruru mei mwaanie ahutana mo henue i laona walumalau. Kire kei ii'o i aano

hunie ngauhe aana Aalahanga a God. ³⁰ Oto mo iini nge kire ii'o aana mo ii'o-ii'oha mwai-mwei aana mauringe si'iri, kire kei to'o aana mo ii'o-ii'oha paine aana maurihe ue mai. Na mo iini nge kire ii'o aana mo ii'o-ii'oha paine si'iri, kire kei ii'o aana mo ii'o-ii'oha mwai-mwei aana maurihe ue mai."

*A Jisas E Ngarasie Mo Jerusalem Aana Kire Ka'a Hiiwalaimoli Aana
MATIU 23:37-39*

³¹ Oto aana maholona, ngaeta mo Parise kire lae mai saana Jisas, oto kire ko te'uri hunie, "¡O ke tahi oto mwaanie i leu! A Herod Antipas ko sare horo maesi'o."

³² Oto a Jisas ko aalamire uuri, "E aasa hunie a Herod ke waelie asunge ineu, aana ingeie nga kele usu ni me'esu mola. Omu ke lai ha'arongoa uri aana mo dinge ienini, no ko ha'uurie mo mae-maea'a na no ko oohe aasi li'oa aaela mwaanie mo iinoni. Ta'e aana nga dinge e sa'a tewa taane lo'u, ne ke si ha'amangoa taane asunge ineu ie. ³³ Ta'e aana e urine na ne kei saro lae ue i sulie asunge ineu ie si'iri, i ho'owa, na i weite. Aana e ka'a diana ike uri hunie nga propet horo-maesilana ke lae aana nga leu aaopa, mwaanie oto i Jerusalem ha'alaa."

³⁴ Oto a Jisas ko si te'uri, "¡Aaia Jerusalem, Jerusalem! I'omu oto omu ko horo suuhe'inie mo propet na omu ko uu'i maesie mo iini a God e uusunge'inire mai huni'omu. Mo maholo hunge nou sasare pe'i'omu mala pwa-pwa ni kue ko lokoa mo kalena i hahana apa-apana huni ha'uurire. Ta'e omu ka'a saeto'o aaku ike. ³⁵ Oto

omu ke saie, a God kei toli'aasie hanue i'omu, na kei na'onga oto. Na no ko unue oto huni'omu uri omu sa'a he'i leesieu lo'u lai hule aana omu kei ere i sulie uuri, *God o ke ha'adiana'aa iini ko lae mai nunuha'ana satana Aalaha.*" *Sam 118:26*

14

?E Diana Taane Huni Ha'a-uuri Aana Dinge Maa'i Wa Ha'ike?

¹ Aana ngaeta Dinge Maa'i Mo Jiu, a Jisas e lae huni ngeu pe'ie ngaeta na'ohai Parise i nume ingeie. Na aana maholona, mwala i leune kire ko talei lio-lio hahuroto aana a Jisas uri huni leesie nga taa kei esuie. ² Oto ngaeta mwane e ro ki'ine na e ro ae'aena kire uupu, e lae mai saana a Jisas. ³ Na a Jisas ko hola'i dolosi aana mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis uuri, “?Ohe e diana taane aana mo Ha'atolanga huni ha'a-uuri aana Dinge Maa'i wa ha'ike?” ⁴ Ta'e kire ka'a sai aalamie ike dolosinge ingeie.

Oto a Jisas e hele aana a mwaena, e ha'a-uurie, e si toli'aasie hunie ke lae. ⁵ Oto a Jisas ko he'i dolosi lo'u aana mo mwaena uuri, “?A tei hikemiu e ka'a sai esu aana Dinge Maa'i? ? Mala uri kalemua wa nga puluke i'oe e teke i laona nga kalinge aana Dinge Maa'i, nge o kei uaa? ? Uri ma'alana Dinge Maa'i na o sa'a lai hele aana hunie o ke wa'i eeliho'i aana mwaanie kalinge?”

⁶ Ta'e kire ka'a sai aalamie ike no'one aana leune.

Mwaanie O Ha'a-ha'apaina'a'o

⁷ Na a Jisas e lio saie uri ngaeta mo iini aada ko sare ii'o aana mo na'ohai ii'o-ii'oha. Oto ko unue mei aalahuunge ie hunire uuri, ⁸ “Mala nga

iini ko haarai'o hunie aaharota, o ke su'uri ii'o ka'u aana na'ohai ii'o-ii'oha ta'au i na'o pe'ie mo aalaha. Mwaanie da na iinoni ko esuie ngauhe ngeena e haaraie no'one nga iini e paine liutaa aamu. ⁹ Oto iini e haarai'omore'i kei lae mai unue huni'o uuri, 'O ke ada mwaanie leu ngeena, hunie a mwane ie ke ii'o i leune.' Urine, o kei tohungēi masa oto hiito'o aana o kei lai ii'o oto hai puri. ¹⁰ Ta'e maholo kire ko haarai'o urine, o ke lae ka'u mei, ii'o aana ii'o-ii'oha mwai-mwei. Hunie poro paine haahie ngauhe ngeena kei lae mai seemu, ke si unue huni'o uuri, 'Malahuku, o ke ada ta'au i na'o.' Oto urine nge ahutana mo iini aana ngauhe ngeena ke si ha'apaina'a'o. ¹¹ Aana ta'ena nga iini ko ha'apaina'aa maraana, ha'amwai-mwei'alana kei lae. Na nga iini ko ha'amwai-mwei'aa maraana, nge ha'apaina'alana ke si lae."

¹² Oto a Jisas ko si te'uri hunie mwane nge e haaraie huni ngeu pe'ie, "Maholo o ko esuie nga ngauhe, o ke su'uri haaraie mola mai mo malahumu, wa mo eesimu, wa mo tekihemu, wa mo euhēue to'o-to'o i'oe, aana kire sai haarai'o lo'u huni su'u ola huni'o aana nga taa o da ka'u hunire. ¹³ Ta'e maholo o ko esuie nga ngauhe, o ke haaraie mai kira maitale, na kira to'u, na kira rarasi, na kira ulu. ¹⁴ Na ha'adiana'alamu ke si lae i leune, aana kire sa'a roro'a ni su'u ola ike lo'u huni'o. Aana a God ke si su'u ola oto huni'o aana dinge mo iini oodota'i kei ta'ela'i."

A Jisas E Aalahuu

*Aana Ngauhe Paine
MATIU 22:1-10*

15 Na maholo ngaeta iini aana mwala e ii'o pe'ie a Jisas e rongoa mo ola ie, oto ko si te'uri hunie, "Deidehie mo iini kei ngeu aana ngauhe aana Aalahanga a God."

16 Oto a Jisas ko te'uri hunie, "Ngaeta iinoni e asuie ngauhe paine, oto e haaraie mai mwala hunge. 17 Maholo e dau aakau aana ahutana walu ola mango, oto ko si uusunge'inie koni-konihe ingeie huni lai ha'arongoa mwala nge e haaraire ngeena uuri, 'Omu ke lae mai aana walu ola e dau aakau mango oto.'

18 "Ta'e kire ko meni aehota ere hailiu oto. Eetana nga iini ko unue hunie koni-konihe uuri, 'Nou si holie mola mei aano haalu, na saeku uri ne ke lae ka'u i leesie. No ko eitanai'o, o ke toli'aasieu ke'u.' 19 Ngaeta iini ko unue uuri, 'Nou si holie aawalai puluke haalu, na nou sare lai deu aadongani aana asunge ikire. No ko eitanai'o, o ke toli'aasieu ke'u.' 20 Na ngaeta iini ko unue uuri, 'Nou si tola hu'e haalu, oto nou sa'a lae ike ta'au.'

21 "Oto koni-konihe ngeena e ooli weu, ko si ha'arongoa aalaha ingeie aana mo olana. Poro paine ngeena ko tohungai saewasu, oto ko te'uri hunie koni-konihe ingeie, 'O ke lae oto lau-leu ta'au i sulie mo tala paine na mo hari-heri tala i laona huilume, na o ke toolea mai mo iini e maitale, na mo to'u, na mo ulu, na mo rarasi.' 22 Oto maholo koni-konihe ngeena e ooli lo'u mei ko si te'uri, 'Aalaha ineu, nga taa o unue hunieu, nou deu i sulie mango oto eena, ta'e mo leu hunge kire pwala mola ue adona mwala hunge.'

²³ “Oto poro paine ngeena ko he'i te'uri lo'u, 'O ke lae lo'u i sulie mo tala mwai-mwei, na mo maai tala po'oi sinaha aana hanue, na nga mwala o ko leesire, o ke dau rarahire uri kire ke lae mola mai hunie nume ineu ke haro honu. ²⁴ No ko unue oto huni'o uri nga ta'a-ta'a iini aana mwala nge nou hola'i haaraire, e sa'a lae ike mai ngeu aana ngauhe ineu ienini.' ”

Mo Iini Ko Ne'isae Moute'i

Ha'alaa Kire Sai Lulu I Sulie A Jisas

MATIU 10:37-38

²⁵ Ngaeta maholo, mwala hunge kire hakusie a Jisas. Oto e aali'u takoire na ko te'uri hunire, ²⁶ “Nga iini ko lae mai seeku aana ko sare ne'i pwaarongoisuli ineu, nge ke manata diana hunieu liutaa aana lo'u aamana, na nikana, na hu'e ingeie, na mo kalena, na mo eesine mwane, na mo eesine keni. Na hule aana ke manata diana hunieu lo'u liutaa aana mauriha'ana maraana. ²⁷ Na nga iini e ka'a mwa'e-mwa'e huni sapesalu hule aana maenga i lengine po'u-po'u i tehula'aku, nge e sa'a roro'a ne'i pwaarongoisuli ineu ike.

²⁸ “Mala uri nga iini hikemiu ko sare tohue nga sao-saohai nume, kei hola'i ii'o ka'u i aano na ke iidumie mei to'oha ingeie, huni leesie uri ohe e to'o-to'o adona taane kei ha'amangoa nume ngeena. ²⁹ Mala uri e ka'a asuie urine, kei aehotaa taane asunge aana nume, ta'e e sa'a ha'amangoa ike numena. Oto mala uri nume ngeena e ka'a mango, mwala kei leesie na kire kei ha'amwasi aana uuri, ³⁰ 'A mwane

ngeena e aehota tohue taane nume, ta'e e ka'a sai ha'amangoa ike.'

³¹ “Mala uri nga inemaui e to'o aana mola nga aawalai sinolai ramo huni ooho honosie ngaeta inemaui nge e to'o aana e ro aawalai sinolai ramo, nge kei hola'i ii'o ka'u i aano na ke ne'isae i sulie ohe kei a'aila'a taane huni ooho honosie ngaeta inemaui ngeena wa ha'ike. ³² Mala ko ha'ike, na kei uusunge'inie oto nga mo mwane i na'o hunie kire ke lai ere pe'ie ngaeta inemaui mola hunie hanuelamanga.”

³³ Oto a Jisas ko si ere ooreta uuri, “E urine no'one aana nga iini ko sare ne'i pwaarongoisuli ineu, ke toli'aasie oto ahutana to'o-to'olana. Ko ha'ike na e sa'a roro'a ne'i pwaarongoisuli ineu ike. ³⁴ Ahaa tohungēi ola diana, ta'e mala dianaha'ana kei ei'aa mwaanie, nge nga tala uri huni esuie ke ahaala ha'ike lo'u. ³⁵ E ka'a diana lo'u hunie nga mei ola, ta'e mwala kei aasie mola.”

Oto a Jisas e si ha'amangoa ere-erenga ingeie pe'ie mei wala uuri, “Mwaanie omu rorongo aasie mola mo wala ienini, ta'e omu ke lo'o-lo'onga'i diana i suli'i.”

15

A Jisas E Aalahuu

I Sulie Sipu E Takalo Ka'u

MATIU 18:12-14

¹ Aana ngaeta hai dinge, mwala susulu to'oha na mo iini e ooraha'aala kire lae mai saana Jisas huni rongoa mo ha'a-uusulinge ingeie. ² Oto mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga

a Mosis kire ko aehota upwesie a Jisas, kire ko te'uri, “!Lio ka'u! A mwane ie ko tekuhie mola kira ooraha'aala na hule aana ko ngeu oto pe'ire.”

³ Oto a Jisas ko ere ni aalahuunge hunire uuri,
⁴ “?Mala uri nga iini hikemiu e to'o aana tangalai sipu, na uri nga ta'a-ta'a iini eeni e takalo, a mwane ngeena kei ue? Kei toli'aasie oto siwe aawala mwana siwe aana leu kire ko ngeu-ngeu aana, na kei lae otoi heitalea iini nge e takalo lai hule aana kei lio oodoie. ⁵ Na maholo e lio oodoie, ko si tohungei ilenimwa'e oto liutaa haahie. E aanga'inie, ⁶ na ko lae oto pe'ie i nume ingeie. Oto ko si haaraie mai maeni malahune na mo euhenu ingeie, na ko te'uri hunire, ‘Omu ke lae mai ilenimwa'e pe'ieu, aana nou lio oodoie oto sipu ineu nge e takalo ka'u.’ ⁷ Oto no ko unue huni'omu uri kei urine no'one ta'au i Lengi. Aana ilenimwa'enga haahie nga ta'a-ta'a iini ni ooraha'aa ko oonisaie oto mwaanie tolahana e tata'ala, kei peine lo'u liutaa aana ilenimwa'enga haahie siwe aawalai iinoni mwana siwe kire unue uri kire oodota'i na kire ka'a to'o aana ike nga mei ola aela huni oonisaie mwaanie.”

A Jisas E Aalahuu I Sulie

Mei To'oha E Takalo Ka'u

⁸ Na a Jisas ko he'i unue lo'u uuri, “?Oto mala nga keni e to'o aana nga aawalai kawei ha'atahanga, na e ha'atekehie tangahulu'ana nga kawei iini, a keine kei ue? A keine kei ha'akaunie oto laite hunie ke sine hunie, na kei talaa oto nume ingeie, na kei heitale diana oto hunie, lai hule aana kei saronai lio oodoie. ⁹ Na e saru lio

oodoie oto, ko si haaraie mai maeni malahune na mo euhenu e ingeie, na ko te'uri hunire, 'Omu ke lae mai ilenimwa'e pe'ieu, aana nou lio oodoie oto mei to'oha ineu nge e takalo ka'u.' ¹⁰ No ko unue huni'omu uri kei urine no'one ta'au i Lengi. Aana mo ensel a God kire kei ilenimwa'e haahie nga ta'a-ta'a iini ni ooraha'aa ko oonisae oto mwaanie tolahana e tata'ala."

A Jisas E Aalahuu I Sulie Saanau Ni Jiu E Takalo Ka'u

¹¹ Na a Jisas ko he'i ere uuri lo'u, "Ngaeta iinoni ni Jiu e to'o aana e ro mwela mwane.

¹² Oto mwane i puri ko te'uri hunie aamana, 'Mama'a, o ke oopaa oto po'o ni iini nakue aana to'o-to'olamu.' Oto aamadaru e ko oopaa oto to'o-to'olana i matolana e ro kalena.

¹³ "E ka'a tewa ike lo'u mei puri, na mwane i puri ngeena ko ha'aholinge'inie oto to'o-to'olana, oto e hele aana mei to'oha ingeie, e si lae mwaanie hanue ingeie, na ko lae oto hunie ngaeta hanue ha'atau. Na i leune e si waiiahea mo to'oha ingeie aana ta'ena nga ola aela oto mola. ¹⁴ Maholo e waiiahea oto to'o-to'olana mango, nge ihi'ure aha'i e si toolea hanuena. Oto a mwa'une ko si si'oha'a oto hiito'o aana nga mei to'oha ha'ike oto aana.

¹⁵ "Oto a mwa'une e lae, nge ko si lai esu nana ngaeta mwane aana mo Aapoloa Aaopa aana hanuena. A mwaena e uusunge'inie saanaune hunie ke asuie asunge aela aana e uusunge'inie hunie ke nii-nii ana amaa ni poo ingeie. ¹⁶ Kele mweita'aa ko sere'inie taane mei esunge e to-hungei eepune ngeena, ta'e ko esuie mola aana

ko oolo mone oto aana hiolo, hule aana ko sasare ngau oto pe'ie mo poo, aena aana nga iini hunie ke nii ngeulaa ana ha'ike lo'u. ¹⁷ A mwa'une e talei tete'urine, lae-lae na ko lai lo'onga'i saie uri ingeie ni mola ko deu aela. Oto ko si lo'onga'i uuri, 'Ahutana mwala nge ko esu nana aamaku kire to'o ngaulaa tarau mola, na kire ko ngeungeu ni pote. Ta'e ineu no ko si kara'i maesie mola hiolo. ¹⁸ Ne kei ta'ela'i na ne kei ooli oto takoie aamaku. Ne kei te'uri hunie, Mama'a, nou ooraha'aa oto i na'ona God na oto i na'omu. ¹⁹ Nou ka'a malisine ike uri o ke saieu lo'u aana a kalemu. Ta'e o ke da hunie ne ke ne'ie mola ngaeta koni-konihe i'oe.' ”

²⁰ “Oto e si ta'ela'i, ko eeliho'i takoie aamana. Na maholo a mwa'une ko lae-lae ue mai ta'au ha'atau, na aamana ko leesie oto ta'au ko lae mai. Oto aamana e leesie na e aamasie. E si huru, ko lai ako haahie, na ko nono'ie oto. ²¹ Oto a mwa'une ko te'uri hunie aamana, 'Mama'a, nou ooraha'aala oto i na'ona God na oto no'one i na'omu, na nou ka'a malisine ike lo'u uri o ke saieu aana a kalemu.’ ²² Ta'e aamana e unue hunie mo koni-konihe ingeie uuri, 'Omu ke toolea mai nga mo to'oni diana lau-leu, na omu ke ha'ato'onie aani. Omu ke ne'ie nga ringi i ri'i-ri'ine, na nga mo ho'oahaahi'ae i ae'aena. ²³ Oto omu ko lai toolea mai kele puluke pwi'e-pwi'ala ineu na omu ke horo'ie hunie kolu ke ngau ni ilenimwa'enga pe'ie a kaleku. ²⁴ Aana a kaleku e mae oto ka'u, ta'e ie e mauri oto lo'u. E ai'aa ka'u, ta'e kolu lio oodoie oto lo'u.’ Oto kire ko si ngeu ni ilenimwa'enga pe'ie a mwa'une.

²⁵ “Na maholo walu ola ngeena ko reu-reu, mwane i na'o ingeie mola ue i me'esu. Maholo

ko ooli oto mai kara'inie nume, na ko rongoa aawatai eu na maonga. ²⁶ Oto ko soie ngaeta koni-konihe ikire, na ko dolosi aana uuri, ‘? Nga taa ni ko reu ngeena?’ ²⁷ Oto koni-konihe ngeena ko te'uri hunie, ‘Aasimu e aaliho'i oto mai. Na aamamu e horo'ie kele puluke pwi'e-pwi'ala huni ngeu ni ilenimwa'enga pe'ie aana e hule sapemawa lo'u.’ ²⁸ Oto mwane i na'o ngeena ko saewasu, na e ka'a sare lae ike lo'u weu i nume na aana ngauhe. Aamana e iisitaa, oto ko lai haaraie uri ke lae mai nume. ²⁹ Ta'e e aalamie mola aamana uuri, ‘Lio ka'u, mo helisi hunge oto no ko talei eu'esu nemue, na nou ka'a haitohea walamu. Ta'e hule aana o sa'a sare niie ike nga mei ola hunieu, ma'alana uri nga kele kalei nanikot hunie ne ke ngau ke'u pe'ie mo malahuku. ³⁰ Ta'e a kalemue ie, e lai waiiahea to'o-to'olamu mola aana mo repi, oto e aaliho'i mei, o ko si horo'ie oto kele puluke pwi'e-pwi'ala ana.’ ³¹ Oto aamana ko aalamie uuri, ‘Kaleku, i'oe, o ii'o susule'i mola pe'ieu, na nga moi taa nou to'o aani, mo ola oto i'oe. ³² Ta'e ie, e malisine oto kolu ke ngau ni ilenimwa'enga pe'ie aasimu. Aana e mae oto ka'u, ta'e ie e mauri oto lo'u. E ai'aa ka'u, na lio oodoilana e lae lo'u.’ ”

16

A Jisas E Aalahuu I Sulie

Na'ohai Mwane Au'esu

Nge E Pwelo Poro Paine Ingeie

¹ Na a Jisas e te'uri lo'u hunie mo pwaarongo-isuli ingeie, “Ngaeta mwane to'o-to'o e to'o aana

nga na'ohai mwane au'esu huni lio i sulie mo esunge ingeie. Mwane to'o-to'o ngeena, e o'o'o na ko rongoa mwala ko unue uri na'ohai mwane ngeena ko waelie mola mo to'oha ingeie. ² Oto e soie mai na ko te'uri hunie, '?Nga taa ni no ko rongoa mwala ko unue aamu? O ke uusu samanga'inie ka'u mei nga moi taa o esui'i aana o lio-lio i sulie to'o-to'olaku, aena aana o sa'a lio i suli ike lo'u.'

³ "Oto na'ohai mwane lio-lio i suli ngeena ko lo'onga'i mola i saena maraana uuri, 'E lio mala poro paine ineu kei ha'amangoau oto mwaanie mei esunge ineu ni ngeena. ?Nga mei taa ni ne kei da? Ineu, nou ka'a adona oto elilana nga ineli, na no ko mamasa huni suke to'oha mwaanie mwala. ⁴ !Oo! Nou saie oto nga taa ne kei da hunie uri ma'alana no ko mango mwaanie asunge ineu, na mwala e sai soi konieu mola aana mo nume ikire.'

⁵ "Oto e soie mai ahutana mwala nge kire ka'a su'u ola ue hunie poro paine ingeie. Na ko dolosi aana eetana nga mwane uuri, '?E nite mei ola o ka'a su'u'i ue hunie poro paine ineu?' ⁶ Oto a mwaena ko aalamie uuri, 'Ne kei su'ue ue, e ro aawalai taramu peine aani rumu.' Oto mwane lio-lio i suli ngeena ko te'uri hunie, 'Kaoni i'oe uusulana e lae, na ingeie mola aaku ie. O ke ii'o ka'u i aano, na o ke ha'asihoa mola hunie ta'a-ta'a aawala.' "

⁷ "Oto ko dolosi lo'u aana ngaeta mwane uuri, '?Oto i'oe e nite o kei su'ue ue hunie poro paine ineu?' Oto ko aalamie uuri, 'Ne kei su'ue ue sinolai lu'e aani ngeulaa.' Oto mwane lio-lio i suli ngeena ko te'uri hunie, 'Kaoni i'oe, uusulana

e lae, na ingeie mola aaku ie. O ke ii'o ka'u i aano na o ke ha'asihoa mola hunie walu tangalai lu'e.'

⁸ "Oto lae-lae, a poro paine ngeena e tohungēi pangata'inie sai-olanga mwane au'esu eero-eero ngeena aana e pweloa urine."

Na a Jisas ko he'i unue lo'u uuri, "Oto e to'ohuu oto, mwala ni welumalau kire tohungēi saenanau i sulie ii'onga mai aano i leu pe'ie mo iinoni ni welumalau mala ikire. Sai-olanga ikire ngeena e tohungēi peine lo'u liutaa aana sai-olanga mo iinoni aana raa-raa. ⁹ Oto i'omu no'one, omu ke sai ola mala ikire. I'omu no'one omu ke ha'imalahune pe'ie mwala aana mo ola omu holi'i pe'ie mei to'oha omu pelie. Ta'e mwaanie omu pola mola pe'ie mei wala no ko unue ienini, aana maholo to'olamiu kei ai'aa mwaani'omu, nge mo malahumiu mai aano i leu kei deu aasaie tolakonilemiu aana mo nume huu. Ta'e omu ke saenanau aana ii'onga i laona raa-raa. ¹⁰ Nga iini nge e sai kineta'inie nga mo ola ka'a hunge, ingeie ngeena e sai kineta'inie no'one mo ola hunge. Na nga iini nge e ka'a sai lio i suli diana aana mo ola ka'a hunge, ingeie ngeena e sa'a lio i suli diana aana ike no'one mo ola hunge. ¹¹ Oto mala uri omu ka'a sai lio i suli diana aana to'o-to'onga ni welumalau, nga iini e sa'a roro'a toli'aasie ike hunie omu ke lio i sulie to'o-to'onga to'ohuu ni Lengi. ¹² Na mala uri omu ka'a sai lio i suli diana aana to'o-to'olana ngaeta iinoni, nge niilana nga mo ola namue e sa'a lae ike huni'o. ¹³ Nga ta'a-ta'a koni-konihe e sa'a roro'a asu susule'i ike nana nga ro poro paine hai aaopa'i. Aana kei manata diana mola hunie

eetana nga iini, na kei ngiduupu hunie ruana nga iini, wa kei ha'ama'u mola aana ruana nga iini, na kei maaleledie eetana nga iini. Oto e tohungēi aasa hunie omu kei ne'isae ha'ama'u aana a God na to'o-to'onga aana walumalau ie mala e ro poro paine i'omu."

¹⁴ Na maholo mo Parise kire rongoa walu ola ienini, oto kire ko si ha'amwasi mola aana a Jisas, i sulie ikire ngeena mwala e ne'isae paine aana to'oha oto liutaa. ¹⁵ Oto a Jisas e te'uri hunire, "Tomu, omu ko tohungēi sare da mola uri omu ke lio diana i maana mwala. Ta'e a God oto e sai diana aana nga taa i laona saemiu. Aana mo ola nge mo iinoni kire ne'isae paine aani kire lio aaela mola i maana God."

¹⁶ Na a Jisas e he'i te'uri lo'u, "Hohala'ina'o mo Ha'atolanga a Mosis na walana mo propet kire haata'inie tala hunie mwala. Ta'e uure aana a Jon Loto Maa'i e lae mai, oto taroha'inilana Tataroha Diana i sulie Aalahanga a God ko si lae. Na mo pulitaa ni iinoni hunge ko si meni eri'apasio silinge mai i laona aalahanga ngeena. ¹⁷ I Lengi na i aano e sai suu mola, ta'e nga ta'ata'a kele nganga'ai ola aana mo Ha'atolanga a Mosis e sa'a suu oto oo'oo.

¹⁸ "Oto mala nga iini ko sikaa hu'e ingeie na ko he'i to'o aana lo'u ngaeta keni aaopa, iinoni ngeena ko mesi oto. Na mwane ko to'o aana keni nge poro ingeie e sikaa ka'u, a mwane ngeena ko mesi oto no'one."

A Jisas E Aalahuu Aana

Mwane To'o-To'o Na A Lasaros

¹⁹ Oto a Jisas ko te'uri lo'u, "Ngaeta mwane to'o-to'o e o'o'o na e ii'o ni ilenimwa'enga pe'i ngeungeu ni pote mola i suli hei dinge, na e to'o-to'oni eeni to'oni lio manikulu'e hali'ite. ²⁰ Na ngaeta iinoni si'oha'a no'one i leune, satana a Lasaros, na sapena e honu eeni osa. A Lasaros ko talei o'o'o mola i aena maa aana nume mwane to'o-to'o ngeena suli maholo. ²¹ Aana e sasare ngaue mo eehuhu'ei ngeulaa nge ko tee-teke mwaanie taetahe mwane to'o-to'o ngeena. Na ahutana mo usu kire sai lae mai mealie mo osa i sapena.

²² "A Lasaros e o'o'o, na ko mae. Oto mo ensel kire toolea na kire ko lai ha'a-ii'osie oto pe'ie a Ebrahim. Mwane to'o-to'o ngeena e mae no'one na kire haitoli oto aana. ²³ Ta'e uusunge'inilana e lae aana leu mo iini e mae na kire ii'o oto mola pe'ie sapesalunge. Mwane to'o-to'o ngeena e leesie a Ebrahim wau ha'atau na a Lasaros oto pe'ie.

²⁴ "Oto ko soi weu hunie a Ebrahim na ko te'uri, 'Mama'a Ebrahim, o ke aamasieu, na o ke uusunge'inie mai a Lasaros hunie ke toonga'inie mola ngongo'ana ri'i-ri'ine i laona mei wei huni ha'awawaie meaku. Aana ko tohungai rako aaela aaku oto hiito'o i laona dunge ni ha'amotaahinge ie.'

²⁵ "Ta'e a Ebrahim e te'uri mola, 'Kaleku, o ke aamasito'o aana maholo o o'o'o mauri, o to'o aana oto dianaha'ana ahutana mo ola, ta'e a Lasaros e lae pe'i si'oha'a oto hiito'o. Oto ie, a Lasaros e ii'o ni ilenimwa'enga na i'oe ko motaahi'o. Oto e aasa hunie ke pe'i'o. ²⁶ Na ngaeta leu lo'u, aena aana kalinge paine nge e liu honosikolu ie, nga iini sa'a pe'i'o ike. E aasa

hunie nga iini ke lae wau huni pe'i'o, na e aasa hunie nga iini ke uure wau huni lae mai.'

²⁷ "Oto mwane to'o-to'o ngeena ko te'uri, 'Ko urine oto mama'a ineu Ebrahim, no ko eitanai'o, o ke uusunge'inie a Lasaros hai nume aamaku i welumalau. ²⁸ Aana nou to'o aana e lime aasiku hao, na e diana uri a Lasaros ke ha'apasulire mwaanie kire lae lo'u poi aana leu ni ha'amotaahinge ie.'

²⁹ "Ta'e a Ebrahim e te'uri, 'Mo eesimu kire to'o aana oto mo Ha'atolanga a Mosis na mo Uusu-uusu Maa'i mo propet hao huni saai'i. Toli'aasie kire ke saai'i maraada.'

³⁰ "Oto mwane to'o-to'o ngeena ko te'uri, 'Ha'ike mama'a Ebrahim. Mala uri nga iini aana mwala e mae oto, ko meuri eeliho'i lo'u na ko lae oto i saada, ha'alaa kire ko hiiwalaimoli, na kire ko oolisie saeda na tolahada.'

³¹ "Ta'e a Ebrahim e te'uri hunie, 'Mala uri mo eesimu ka'a sai hiiwalaimoli oto aana mo Ha'atolanga a Mosis na mo Uusu-uusu Maa'i mo propet, ma'alana nga iini ko meuri eeliho'i lo'u mwaanie maenga, na kire sa'a hiiwalaimoli ike lo'u eeni.' "

17

A Jisas E Ha'a-uusuli I Sulie Sae'aasinge, Na Hiiwalaimolinge, Na Asunge Waa'ini'ini

MATIU 18:6-7,21-22; MAK 9:42

¹ Oto a Jisas ko te'uri lo'u hunie mo pwaarongo-isuli ingeie, "Mo ola huni ha'atataroa mwala hunie ooraha'aa kei reu oto. Ta'e aama-aamasilana iini nge kei esuie mo olana hunie kire ke rau.

² Oto mala nga iini ko ha'atataroa nga kele iini

aana mo iini ko hiiwalaimoli eeku ienini, e lae otoi diana hunie iini urine pwarolana nga hau peine ke lae mola i luana, oto kulu-aasilana ke lae mola i laona aasi. ³ Oto omu ke lio talamiu aana ta'e-ta'ena nga ola omu ko eu'esuie. Mala uri aasimu ko ooraha'aa, ere aana, na o ke unue hunie uri ko deu aela. Na mala ko oonisaie, o ke sae'aasi oto hunie. ⁴ Mala uri ko deu hu'isi'o ha'ahiu aana ta'a-ta'a hai dinge, na suli maholo ko lae mai seemu huni unue uri e oonisaie oto, nge o ke sae'aasi oto hunie."

⁵ Mo hurula'aa kire te'uri hunie, "O ke sapeie hiiwalaimolinge i'emi hunie ke paine."

⁶ Oto a Aalaha ko aalamire uuri, "Ma'alana omu ke to'o aana mola nga hiiwalaimolinge mwai-mwei mala nga kele litei ola, na omu kei unue hunie ai weune uuri, 'O ke aalangu oto maraamu aana imi-imimu, na o ke lai hesi'o maraamu wau i eesi.' Na aine kei tola i suli'omu oto."

⁷ Na a Jisas e te'uri lo'u, "Maholo iinoni eu'esu ko ooli oto i nume mwaanie asunge i hohola wa lio i sulilana mo sipu, e sa'a lae mola mai ii'o i aano hunie ke ngau. ⁸ Ta'e poro paine ingeie kei unue hunie uuri, 'O ke dau aakau ka'u aana mo ngeulaa akue. Mango o ke si oolisi na o ke rareta'inieu. Ne kei ngeu na ne kei inu mango, nge i'oe o ke si ngeu lo'u.' ⁹ Na koni-konihe ngeena e sa'a lo'onga'inie ike uri aalaha ingeie kei paalaha haahie walu ola e asui'i. ¹⁰ Oto e urine no'one aana i'omu. Maholo omu ko esuie mo ola haarailemiu e lae huni esui'i, omu ke unue mola uuri, 'Ikie mo koni-konihe mola ni ngeena, na e ka'a adona ike nga iini ke

ha'apaina'akie, aena aana kie ko esuie mola mo
ola malisine oto kie ke asui'i.' "

A Jisas E Ha'a-uurie

Aawalai Mwane

Ta'e Kire Ka'a Paalahea Ike

¹¹ Maholo a Jisas e lae hunie i Jerusalem, e
lai liu i sulie taitelihe i matolana i Samaria na i
Kalili. ¹² Oto maholo e lae mai hule aana ngaeta
kele huilume, na ko oodoie aawalai mwane. Mo
mwane ngeena kire to'o aana maelaa ni osa.
Oto kire uure mola mai ha'atau, ¹³ na kire ko
si soi hunie a Jisas uuri, "!Jisas! !Aalaha! O ke
aamasi'emeelu."

¹⁴ Na maholo a Jisas e leesire, oto ko te'uri
hunire, "Omu ke lae ka'u i saana mo pris hunie
kire ke hola'i leesi'omu mala Ha'atolanga a Mosis
e unue."

Maholo kire lae ta'au mwaanie a Jisas na
ikire ue i sulie tala, sapeda e tolana mola oto.
¹⁵ Maholo ngaeta iini aada e leesie uri sapena e
mola oto, ko si eeliho'i mei i saana a Jisas, na ko
soi ha'amanikulu'aa God. ¹⁶ Oto e lai pouruuru
i aano i na'ona a Jisas, na ko paalahea. Na a
mwane ngeena, ingeie mwane ni Samaria.

¹⁷ Oto a Jisas ko dolosi aana mwala e ruru
ngeena, ko te'uri, "Aawalai mwane ka'u ha'a-
uurilada e lae. ?Ngaeta siwe iini ka'u i tei? ¹⁸ ?E
ue ka'u mwane nge ingeie nga Jiu ha'ike ie mola
ko ili lae mai paalahea God?"

¹⁹ Oto a Jisas ko si te'uri hunie a mwaena,
"Ta'ela'i na o ke lae, hiiwalaimolinge i'oe e ha'a-
uuri'o oto."

Aalahanga A God Nge Mau-meuringe A God E Paine Haahie

MATIU 24:23-28,37-41

²⁰ Ngaeta mo Parise kire dolosi aana a Jisas uuri, “?Maholo uri taa ni Aalahanga a God kei lae mai?”

Oto a Jisas e aalamire ko te'uri, “Aalahanga a God ko lae taane mai, ta'e e ka'a lae ike mai aana tala nge omu sai leesie aana maamiu. ²¹ Na nga iini e sa'a te'uri ike, ‘!Lio ka'u, Aalahanga a God oto ie!’ wa, ‘!Ingeie oto ngeena!’ !Ha'ike! Aana Aalahanga a God ingeie oto i lalo aana mo iinoni.”

²² Oto ko si te'uri hunie mo pwaarongoisuli ingeie, “Maholo hunie kei lae taane mai, na i'omu, omu kei tohungai sare leesie no'one pongine a Kale Ni Iinoni, ta'e omu sa'a leesie ike. ²³ Nga mo iini kei unue huni'omu uuri, ‘!Lio ka'u, ingeie oto ngeena!’ wa ‘!Lio ka'u, ingeie oto ie!’ Ta'e su'uri aapwasu aada na su'uri lae lo'u huni leesie nga taa kire ko unue. ²⁴ Aana maholo ineu a Kale Ni Iinoni ne kei ooli mei, kei urihana wa'ariri ko eeso paine i laona salo. Oto ko raa hailiu weu na mai i laona walumalau. ²⁵ Ta'e i na'ona maholo ngeena kei hule, mwala aana maholo ienini kei maaleledieu ke'u, na ne kei haro sapesalu hiito'o ka'u.

²⁶ “Na nga taa kei reu aana maholo ineu a Kale Ni Iinoni ne kei ooli mei, kei urihana no'one nga taa e rau aana pongine a Noa. ²⁷ Mo dinge i na'ona lue-lue e tola, mwala ka'a saie ike, oto kire ngau-ngeu na kire inu-inu mola. Kire totola keni na kire to'o-to'o poro mola lai hule aana hai

dinge a Noa e ta'e i laona haka paine. Oto lue-lue e hane haahire, na ahutana mwala kire mani mae mango.

²⁸ “Na kei urihana no'one nga taa e rau aana pongine a Lot. Mwala kire ngau-ngeu na kire inu-inu mola. Kire holi-holi na kire ha'a-ha'aholi mola. Kire hai-hesi na kire tou-tohu nume mola. ²⁹ Kire au'esuie mola mo olana, lai hule aana hai dinge nge a Lot e lae mwaanie i Sodom. Oto dunge pe'ie mo heu eeso-eeso kire ooho toli mei uure i Lengi, na e suuhe'inire mango.

³⁰ “Aitana kei urine no'one aana hai dinge nge ineu a Kale Ni Iinoni ne kei ooli mei. ³¹ Aana hai dingena, mala nga iini ko ii'o ta'au i koluhana nume ingeie, ke tahi oto na ke su'uri waelie lo'u nga maholo huni lai toolea nga mo ola ingeie hai nume. Na mala nga iini ko eu'esu i hohola, ke tahi oto na ke su'uri waelie lo'u nga maholo huni lai toolea nga mo to'oni ingeie mai nume. ³² Omu ke aama-aamasito'o aana nga taa e rau aana hu'e a Lot. ³³ Aana nga iini ko sare kineta'inie mauriha'ana, nge kei deu tekela'inie oto tohungana mauriha'ana. Ta'e nga iini ko deu tekela'inie mauriha'ana i tehula'aku, nge kei hele aana maurihe huu. ³⁴ No ko unue oto huni'omu uri aana maholo nge ne kei ooli lo'u mei ngeena, nga ro iinoni e ma'a-ma'ahu i lengine nga ta'a-ta'a tahe. A God kei toolea ta'a-ta'a iini, na ngaeta iini kei oore mola. ³⁵ Na nga ro keni kei meni eu'esu tararuru huni uusu hui. Ta'a-ta'a iini no'one

mola kire kei toolea. Ngaeta iini kei oore mola.”†

³⁷ Oto mo pwaarongoisuli ko dolosi aana a Jisas uuri, “?Uri mo ola ngeena kei reu i tei, Poro paine?”

Oto a Jisas ko aalamire uuri, “Oolingē mai ineu e sa'a mumuni ike, ta'e kei urihana no'one waie u tola manu. Aana mwala kei leesie mo keule, kire kei meni saie oto uri waie u oto i leune.”†

18

A Jisas E Aalahuu Aana

Mwane Lei-lei Na Mei Nao Keni

¹ Oto a Jisas e ere ni aalahuunge huni haata'inie aana mo pwaarongoisuli ingeie uri kire ke aarenga'i tarau mwaanie kire aakohe na mwaanie kire mou-mou mwaanie. ² Oto ko te'uri, “Nga mwane lei-lei e o'o'o aana huilume, na a mwane ngeena e ka'a sai ha'ama'u ike aana a God wa ke ma'ute'inie mo iinoni. ³ Ngaeta mei nao keni e o'o'o no'one aana huilume ngeena, na ko lae mola mai taraure'i i saana mwane lei-lei ngeena, na ko unu-unue uuri, ‘O ke ha'a-oodohie ka'u hunieu mei roro'anga i matolamere'i mae-longa ineu.’ ⁴ Ta'e ko tewa oto na mwane lei-lei ngeena ka'a aapwa-aapwasu ike aana. Ta'e

---

† **17:35** 17:35 Erenga ni Krik e ere i sulie asuilana pulaoa mwaanie wit. Na ngaeta mo uusu-uusu i na'o aana erenga ni Krik kire sapeie lo'u tatala 36 uuri, “Na nga ro mwane kei meni eu'esu tararuru i laona hohola. Ta'a-ta'a iini no'one mola kire kei toolea, na ngaeta iini kei oore mola.” † **17:37** 17:37 Erenga ni Krik ko aalahuu aana mo hada nge kire sai ngaa mo rae, ta'e ne'isaenga aana uri ahutana mwala kei saie nga taa ko reu, aana kire kei meni leesie mo tolimaa.

lae-lae, aana ko te'urine mola i suli maholo, oto mwane lei-lei ngeena e o'o'o na ko lo'onga'i mola maraana uuri, 'Ma'alana uri nou ka'a ha'ama'u aana a God wa ne ke ma'ute'inie mo iinoni, ⁵ ta'e ne kei ha'a-oodohie oto mei ne'isaenga a keni ie hunie. Aena aana uri nou ka'a ha'a-oodohie hunie, kei talei aeolieu mola mai na mwaanie e ha'apweueu mola.' ”

⁶ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, “Omu rongoa oto nga taa nge mwane lei-lei aaela ngeena e unue. ⁷ ?Uri omu lo'onga'inie a God e sa'a ha'a-oodohie ike nga mei ola urine hunie mo iini kire hiiwalaimoli aana, aena aana kire ko ngarasie i suli rodo na aatowaa huni pe'inge? ?Na e ue? ? Uri omu lo'onga'inie e sa'a pe'ire ike lau-leu? ⁸ No ko unue oto huni'omu uri kei pe'ire lau-leu taane. ?Ta'e e ue aana maholo ineu a Kale Ni Iinoni ne kei ooli lo'u mei? ?Nou sai lio oodoie taane mo iinoni kire hiiwalaimoli eeku wa ha'ike?”

A Jisas E Aalahuu Aana Parise

Na Mwane Susulu To'oha

⁹ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u ngaeta mei aalahuunge i sulie mwala nge kire lo'onga'inie uri ikire oto kire oodota'i, na kire ko lio toli mola aana ahutana mwala. ¹⁰ A Jisas e unue uuri, “Ngaeta hai dinge e ro mwane e o'o'o, oto kirerue ko hanetaa ta'au i Nume Maa'i Peine huni aarea a God. Nga iini Parise, na ruana nga iini mwane susulu to'oha hunie aalahanga ni Rom. ¹¹ Oto Parise ngeena e uure wau maraana mwaanie mwane susulu to'oha, ko si aarenga'i i sulie maraana, na ko te'uri, 'God, no ko paalaha'o aana nou ka'a aaela ike mala ngaeta mwala. Nou

ka'a urihana ike mwala nge kire sai peli, kire sai leu-leu ola, na kire ko mei-mesi. No ko paalaha'e o aana nou ka'a urihana ike mwane susulu to'oha waune. ¹² No ko oolongau ha'arue suli wiki, na no ko nii-niie tangahulu'ana tari-olanga ineu huni'o.'

¹³ "Ta'e mwane susulu to'oha ngeena, e uure mola mai ha'atau, hule aana e ka'a sare lio lo'u i lengi. Ko kukumu mola i mamangona aani saehuunge, na ko unue uuri, 'God, o ke aamasieu, ineu iinoni ni ooraha'aa.' "

¹⁴ Oto a Jisas ko si unue uuri, "No ko unue oto huni'omu uri a mwane susulu to'oha ngeena e ooli hai nume ingeie, na a God e ha'a-oodohie oto. Ta'e Parise ngeena ha'ike. Aana ta'ena nga iini ko ha'apaina'aa, nge ha'amwai-mwei'alana kei lae. Ta'e iini ko ha'amwai-mwei'aa, nge ha'apaina'alana kei lae."

A Jisas E Tolakonie Mo Mwela

MATIU 19:13-15; MAK 10:13-16

¹⁵ Ngaeta mwala kire toolea mai mo kele wee-wee ikire i saana a Jisas hunie ke hele aada huni ha'adiana'ara. Maholo mo pwaarongoisuli kire leesie urine, oto kire ko ere aada. ¹⁶ Ta'e a Jisas e soie mai mo kele mwela i saana, na ko unue hunie mo pwaarongoisuli ingeie uuri, "Omu ke toli'aasie mo mwela hunie kire ke lae mai seeku, na omu ke su'uri uure honosire. Aena aana mo iini kire urihana mo mwela ngeena ha'alaa kire ko sili i laona Aalahanga a God. ¹⁷ To'ohuu no ko unue huni'omu uri mala nga iini e ka'a ha'amwai-mwei'aa mala mo mwela mwai-mwei nge e sa'a roro'a sili ike i laona Aalahanga a God."

Mwane To'o-to'o E Dolosi

I Sulie Tala Takoie Maurihe

MATIU 19:16-30; MAK 10:17-31

¹⁸ Oto ngaeta na'ohai mwane aana mo Jiu, e dolosi aana a Jisas uuri, "Ha'a-uusuli diana. ? Nga mei taa ni ne kei da ka'u hunie ne ke si hele aana maurihe huu?"

¹⁹ Oto a Jisas ko aalamie uuri, "E ue o ko unue uri ineu nou diana? Nga ta'a-ta'a iini ka'a diana ike ta'e a God hali'ite. ²⁰ Ta'e aana dolosinge i'oe, o saie ka'u oto mo Ha'atolanga a Mosis. *Mwaanie o talei horo-horo, na mwaanie o maimesi, na mwaanie o peli-peli, na mwaanie o pwelu wala eero-eero, na o ke ha'ama'u aana aamamu na nikemu.*" *Eksodas 20:12-16*

²¹ Oto na'ohai mwane ngeena ko aalamie a Jisas uuri, "Nou tola i sulie walu ola ngeena uure oto i mwei-mweiha'aku."

²² Maholo a Jisas e rongo urine, ko si te'uri hunie a mwaena, "Ta'a-ta'a mei ola ni mola ue o saeto'o aana lo'u huni esuie. O ke ha'aholinge'inie to'o-to'olamu, na o ke niie mo to'oha aani nana kira maitale. Aana ko urine nge o ke si to'o-to'o lo'u aana mo ola diana i Lengi. Mango urine o ke si lae mai lulu i sulieu."

²³ Ta'e maholo a mwaena e rongo urine, ko si saehuu oto hiito'o aena aana e tohungai to'o-to'o oto liutaa.

²⁴ Maholo a Jisas e leesie a mwaena ko saehuu oto hiito'o, ko si te'uri, "Kei tohungai aasa oto hiito'o hunie mwala e to'o-to'o huni sili i laona Aalahanga a God. ²⁵ E mwada'u mola hunie uri nga kamel kei sili i sulie kele waa-waata aana

nile tau-teuri, liutaa aana iinoni to'o-to'o ke sili i laona Aalahanga a God."

²⁶ Oto maholo mwala e rongoa a Jisas e ere urine, kire ko si dolosi aana uuri, "'Oto a tei ka'u ke si helesie maurihe huu?"

²⁷ A Jisas e aalamire uuri, "Nga taa nge e aasa hunie iinoni, e tohungēi mwada'u mola hunie a God."

²⁸ Oto a Pita ko dolosi aana a Jisas uuri, "'E ue aana i'emeelu? Melu toli'aasie oto ahutana to'o-to'olameelu mango huni lulu i sulio."

²⁹ Oto a Jisas e te'uri hunire, "No ko unue oto huni'omu uri nga iini nge ko toli'aasie nume ingeie, wa hu'e ingeie, wa mo eesine, wa aamana, wa nikana, wa mo kalena i tehula'ana Aalahanga a God, ³⁰ kei hele liutaa aana maurihe ienini, na i purine maenga kei ii'o huu oto pe'ie a God aana maurihe huu."

Oolune Nga Maholo A Jisas

E Ere I Sulie Maenga Ingeie

MATIU 20:17-19; MAK 10:32-34

³¹ Oto a Jisas e toolea aawalai pwaarongoisuli mwana rue, na kire ko lae maraada, ko si unue hunire uuri, "!'Omu ke rongō ka'u! Kolu ko lae oto hunie i Jerusalem eena, leu nge ahutana walu ola mo propet kire uusu-uusu i sulieu a Kale Ni Iinoni kei oa aana. ³² Na kire kei pwelōau hunie mo Aapōlaa Aaopa. Oto mwala ngeena kei ha'amwasi eeku, na kire kei repusieu na kire kei ngisuhieu. ³³ Kire kei repusieu na kire kei horo maesieu oto. Ta'e aana oolune nga hai dinge, ne kei ta'ela'i eeliho'i lo'u mwaanie maenga."

³⁴ Ta'e mo pwaarongoisuli kire ka'a rongo saie ike nga mei ola aana mo olana. Lo'onga'inge aani e ii'o mumuni mwaanire, oto kire ka'a saie ike nga taa a Jisas ko ere i sulie.

A Jisas E Ha'a-uurie Mwane E Ulu

MATIU 20:29-34; MAK 10:46-52

³⁵ Maholo a Jisas ko lae mai kara'inie huilume i Jeriko, na ngaeta mwane e ulu e ii'o i reune tala i leune, ko susuke to'oha. ³⁶ Mwane e ulu ngeena e rongoa mwala ko liu i sulie tala, oto ko dolosi aada uuri, “?Nga taa ni ko reu ngeena?”

³⁷ Oto kire ko unue hunie uuri, “A Jisas, iini ni Nasaret, ni ko liu ie.”

³⁸ Oto a mwaena ko uulo oto paine, na ko te'uri, “!Jisas! !Kalena Deved Inemauri! !O ke aamasieu!” ³⁹ Mwala e na'o aana laeha ngeena kire ko ere aana uri hunie ke rohu. Ta'e ko si uulo paine mola liutaa mwaanie hola'ina'o uuri, “!Kalena Deved Inemauri! !O ke aamasieu!”

⁴⁰ Oto a Jisas e uure hahuroto, na ko unue hunire uri kire ke toolea mai mwane e ulu ngeena i saana. Maholo ko lae oto mai kara'inie, a Jisas ko si dolosi aana uuri, ⁴¹ “?Nga taa ni o saeto'o aana ne ke asuie huni'o?”

Oto mwane e ulu ngeena ko aalamie a Jisas uuri, “Aalaha ineu, saeku hunie ne ke lio-lio lo'u.”

⁴² Oto a Jisas ko te'uri hunie, “!O ke lio-lio oto! Hiiwalaimolinge i'oe e ha'a-uuri'o oto.” ⁴³ Oto maana a mwaena ko tolana lio-lio lo'u, na ko lulu i sulie oto a Jisas pe'i paalahelana a God. Na ahutana mwala kire leesie urine, kire ko si meni paalahea God no'one.

19

A Sakias E Si Saie A Jisas

¹ Oto a Jisas e lai liu i laona huilume i Jeriko,
² na ngaeta mwane satana a Sakias i leune. Ingeie nga mwane to'o-to'o aena aana ingeie nga na'ohai mwane aana mo iini ko susulu to'oha hunie aalahanga ni Rom. ³ E sasare leesie a Jisas uri ingeie a tei, ta'e e ka'a sai leesie ike, aena aana mwala e hunge na ingeie e tohungai o'oru'e.

⁴ Oto a Sakias e huru ta'au i na'ona mwala aana leu nge e saie uri a Jisas kei liu aana, e si hane i lengine ai hunie ke leesie. ⁵ Maholo a Jisas e liu mei aana leune, e lio ta'au i lengi na ko leesie a Sakias i lengine ai. Oto ko te'uri hunie, "Sakias, o ke siho mai aano lau-leu, aana si'iri ne kei ii'o pe'i'o i nume i'oe."

⁶ Oto a Sakias e tolana siho oto i aano aana maholona, na e takuhie oto pe'i ilenimwa'enga. ⁷ Na maholo mwala e leesie urine, kire ko si meni upwesie a Jisas na kire ko te'uri, "A mwane ngeena ko lae mola huni ngeu pe'ie iinoni ooraha'aala."

⁸ Ta'e a Sakias e ta'ela'i, oto ko te'uri hunie poro painena, "!Aalaha ineu! Ne kei niie ngaeta po'o ni leu aana to'o-to'olaku nana mo iinoni meitale. Na mo iini nge nou pwelora aana nou tola to'oha mola mwaakule mwaanire, ne kei nii eeliho'i lo'u aana mo to'oha ikire, na ne kei nii ha'ahai liutaa aana lo'u nga taa nou toolea mwaanire."

⁹ Oto a Jisas ko te'uri hunie, "Si'iri a God ko ha'a-uurie mwala aana nume i'oe ienini, aena aana i'oe, o si hute haalu aana komu a Ebrahim. ¹⁰ Ineu a Kale Ni Iinoni, nou lae mai huni lo'ohie mwala e takalo ka'u, na huni ha'a-uurire."

*A Jisas E Aalahuu Aana E Oolu Koni-konihe Na
Mo Mwe'ii To'oha
MATIU 25:14-30*

¹¹ Oto maholo mwala ko meni pwaapwaarongo ue i sulie a Jisas, oto ko ladoa lo'u nga aalahuunge hunire, aana e kara'inie oto i Jerusalem, na mwala hunge ko lo'onga'inie uri Aalahanga a God kei tala'ae oto molana. ¹² Ta'e a Jisas e saie mone uri kire ko lo'o-lo'onga'i urine, oto ko si ladoa mei aalahuunge ie nada, "Ngaeta na'ohai mwane e o'o'o, oto ko lae aani henue ha'atau hunie kire ke ha'a-aalahaa haahie mwala aana hanue ingeie. ¹³ Oto i na'ona a mwaena e lae, e soie mai aawalai mwane au'esu ingeie, na ko ha'a-adora aani mwe'ii to'oha na ko te'uri hunire, 'Omu ke asu aana mo to'oha ngeena, na omu ke tarie lo'u nga mo iini pe'i'i aana maholo no ko lae mwaani'omu.'

¹⁴ "Oto e lae oto, ta'e mwala aana hanue ingeie kire ka'a saeto'o aana ike. Oto kire uusunge'inie nga mo iini i sulie pe'ie mei wala uuri, 'Melu ka'a saeto'o aana ike a mwane ie ke aalaha haahi'emeelu.'

¹⁵ "Ta'e a mwaena e ne'i aalaha oto haahie hanue ingeie. Oto maholo e aaliho'i mei, e soie mo mwane au'esu ingeie nge e nii to'oha hunire, hunie ke leesie uri nga mei to'oha uri taa kire tarie aana kire asu i purine.

¹⁶ "Oto eetana nga mwane au'esu e lae mai saana, ko te'uri, 'Aalaha ineu, nou terie aawalai mei to'oha lo'u haahie leu nge o niie hunieu.'

¹⁷ Oto aalaha ngeena ko te'uri hunie, '!E diana! I'oe oto mwane au'esu diana. Nou lio saie uri o sai kineta'inie mo ola mwai-mwei. Ngeena, ne

kei ne'i'o o ke aalaha oto haahie ngaeta aawalai huilume ineu.'

¹⁸ "Ruana nga mwane au'esu e lae lo'u mei na ko te'uri, 'Aalaha ineu, nou terie e lime leu lo'u pe'ie leu nge o niie hunieu.' ¹⁹ Oto aalaha ingeie ko te'uri hunie, 'Urine, i'oe o kei aalaha haahie e lime huilume ineu.'

²⁰ "Na ngaeta mwane au'esu e lae mai, oto ko te'uri, 'Aalaha ineu, leesie ka'u! Mei to'oha i'oe mola ie. Nou ulo haahie mola aana mei sala, oto nou mumunie mola. ²¹ !Nou kele ma'ute'ini'o mwae! Aena aana i'oe, o lae otoi raramaa hiito'o, na hule aana o sai toolea mola mei to'oha o ka'a tarie ike maraamu, na i'oe o ko so'okonie mo ngeulaa mwala aapa e hasi'i no'one.' ²² Oto aalaha ingeie ko te'uri hunie, 'Toe oto mwane au'esu aaela. Ngeena, ne kei lei'o oto i sulie walamu maraamu. O unue ka'u oto uri nou lae otoi raramaa hiito'o aani tolalana mola mei to'oha nge nou ka'a tarie maraaku, na uri no ko eli-elie mola mo ngeulaa nou ka'a hasi'i ike. ²³ ? Nge ko urine, na e ue o ka'a ne'ie mola mei to'oha ineu i laona nume ni to'oha hunie ne ke tarie nga kele leu lo'u pe'ie?'

²⁴ "Oto aalaha ngeena ko unue hunie mwala kire uure-uure kara'inie uuri, 'Omu ke toolea mei to'oha ngeena mwaanie, na omu ke niie nana iini nge e tarie aawalai mei to'oha.' ²⁵ Oto kire ko te'uri hunie aalaha ngeena, 'Poru paine, ta'e ingeie e to'o aana oto aawalai mei to'oha.'

²⁶ "Oto aalaha ngeena ko aalamire uuri, 'No ko unue oto huni'omu, nga iini nge ko esu diana aana nga taa e to'o aana oto, nge aalaha ingeie kei nii hiito'o lo'u hunie. Ta'e nga iini nge e

ka'a asu diana ike aana nga taa e to'o aana oto, ma'alana nga kele mei ola mola mwai-mwei e to'o aana, na aalaha ingeie kei ta'aasie oto mwaanie. ²⁷ Oto, hunie mo maelonga ineu nge kire sere'inie uri ne ke aalaha haahire, no ko unue huni'omu, omu ke toolera mai i leu, na omu ke horo'ire mango oto i na'oku.' "

A Jisas E Hule I Jerusalem

Mala Inemaui

MATIU 21:1-11; MAK 11:1-11; JON 12:12-19

²⁸ Oto i purine a Jisas e ere urine mango, e si lae lo'u hunie i Jerusalem. ²⁹ Na e lae mai kara'inie i Betfeis na i Betani, e ro huilume kara'inie uuwo nge kire haara'inie Uuwo Ni Ei Olif. Oto e uusunge'inie e ro pwaarongoisuli ingeie uri kirerue ke lae oto i na'o, na ko unue hunirerue uuri, ³⁰ "More ke lae i na'o aana huilume nge kolu ko leesie ta'aune. Na maholo more kei hule ta'au, more kei leesie kele dongki haalu kire pwasue ta'au i leune. Dongki ngeena, nga iinoni ka'a ta'e ike ue aana. Oto more ko luhesie, more ko toolea mai hunieu. ³¹ Mala uri nga iini ko dolosi aamore'i uuri, '?More ko luhesie huni taa?' oto more ke unue oodoie uuri, 'A poro paine e saeto'o aana.' "

³² Oto e ro pwaarongoisuli ko lae oto i na'o. Kirerue lae ta'au na kirerue ko lio oodoie oto mo ola nge a Jisas e unu'i hunirerue. ³³ Maholo kirerue ko luluhesie dongki haalu ngeena, na mo mwane e to'o aana ko lae oto mai. Oto kire ko dolosi aana e ro pwaarongoisuli uuri, "!Ei! ? More ko luhesie dongki ngeena huni taa?"

³⁴ Oto kirerue ko aalamie uuri, “A poro paine e saeto'o aana.”

³⁵ Oto kirerue si toolea dongki ngeena hunie a Jisas, na kire ko aasie mo to'oni ikire ikolune dongki, na kire ko pe'ie oto a Jisas huni ta'e i lengine. ³⁶ Na maholo a Jisas ko lae hunie i Jerusalem aana dongki ngeena, mwala ko lae pe'i eepasie tala aana mo to'oni ikire.

³⁷ Oto maholo a Jisas ko nanauhie i Jerusalem, aana leu nge tala e sihotoli mei mwaanie Uuwo Ni Ei Olif ngeena, ahutana mwala ko lae pe'ie kire ko meni ilenimwa'e pe'i paalahelana God haahie mo hu'i-hu'ite kire leesie a Jisas e asui'i.

³⁸ Na kire ko te'uri, “*!God ke ha'adiana'aa in-emaui ko lae mai nunuha'ana satana Aalaha! ! Hanuelamanga i Lengi na manikulu'anga hunie a God!*” *Sam 118:26*

³⁹ Ngaeta mo Parise kire ii'o no'one aana maholona, kire ko te'uri hunie a Jisas, “Ha'a-uusuli, o ke unue mo pwaarongoisuli i'oe kire ke su'uri unue mo ola ngeena.” ⁴⁰ Ta'e a Jisas e aalamire mola uuri, “No ko unue oto huni'omu, mala uri mo pwaarongoisuli ineu kire ka'a unue mo olana, nge mo heu kei mawa pe'i paalahelana God no'one urine.”

A Jisas E Ngara Haahie I Jerusalem

⁴¹ Na maholo a Jisas e lae lo'u mei kara'inie i Jerusalem, e si hule aana leu e sai leesie hanue aana, oto ko si ngarasie. ⁴² Na ko te'uri hunie hanuena, “E tohungai diana hunie o ke lio saie si'iri tala takoie hanuelamanga, ta'e o sa'a saie ike, aena aana e ii'o mumuni mwaani'o. ⁴³ Kei hule taane aana maholo mo maelonga i'oe kire

kei para ahui'o, na kire kei aala honosi'o aana ahutana mo leu ngeena, mwaanie uri nga iini eemi e tahi lo'u. ⁴⁴ Kire kei oho aasi'o oto pe'ie ahutana mo mwela i'oe. Na nga ta'a-ta'a ho heu e sa'a oore ike lo'u i huline, aena aana o ka'a lio saie ike maholo nge a God e lae mai huni ha'a-uuri'o."

A Jisas E Lae I Nume Maa'i Peine

MATIU 21:12-17; MAK 11:15-19; JON 2:13-22

⁴⁵ Oto a Jisas e lai sili ta'au i laona lolata aana Nume Maa'i Peine, na ko aehota oohea mwala e ha'a-ha'aholinge'i ola, ⁴⁶ na ko ere aada uuri, "A God e unue aana mo Uusu-uusu Maa'i uuri, *Nume ineu oto nume ni aarenga'inge.* *Aesaea 56:7* Ta'e omu ko si da mola ko ne'ie hahale kira horopeli kire sai mumuni i laona." *Jeremaea 7:11*

⁴⁷ Oto i suli hei dinge a Jisas e ha'a-ha'a-uusuli i laona Nume Maa'i Peine. Oto mo na'ohai pris, na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis, na mo na'ohai mwane aana mo Jiu, kire eri'apasie uri kire ke horo maesie. ⁴⁸ Ta'e kire ka'a lio oodoie ike nga tala huni horo'ie, aena aana ahutana mwala kire mani o'o'o mola pe'ie i suli maholo, aana kire sere'i liue nga ta'a-ta'a mei wala aana mo ha'a-uusulinge ingeie.

20

Mo Rato Ni Jiu Kire

Lupwe'i Dolosi I Sulie Nanamanga

A Jisas E Uure I Tei

MATIU 21:23-27; MAK 11:27-33

¹ A Jisas e ha'a-uusulie mwala ta'au i laona lolata aana Nume Maa'i Peine, na e lae-laeliwala aana Tataroha Diana. Oto aana ngaeta hai dinge, mo na'ohai pris na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis pe'ie mo rato ni mwane kire lae ta'au huni ere pe'ie. ² Oto kire ko te'uri hunie, “?Nga nanamanga uri taa ni o to'o aana huni esuie walu ola o ko deu'i ngeena? ?Na a tei ni e niie nanamanga ngeena huni'o?”

³ Oto a Jisas e aalamire ko te'uri, “Ne ke hola'i dolosi ke'u eemiu uuri, ⁴ ?A tei ni e niie nanamanga hunie a Jon huni loto maa'i aana mwala? ?A God wa mo iinoni mola?”

⁵ Oto kire ko aehota ere hailiu i matolada uuri, “?Oto nga taa kolu kei unue? Mala uri kolu kei unue a God ni e niie nanamanga ngeena hunie a Jon, nge kei unue hunikolu uuri, ‘?Nge ko urine, na e ue omu ka'a hiiwalaimoli aana?’ ⁶ Ta'e mala kolu kei unue, iinoni mola ni e niie nanamanga ngeena hunie a Jon, ahutana mwala ie kire kei meni uu'i kolu aani heu, aena aana kire hiiwalaimoli aana a Jon uri ingeie nga propet e uure mwaanie a God.” ⁷ Oto kire aalamie mola a Jisas uuri, “!Oo! Melu ka'a saie ike.”

⁸ Oto a Jisas ko te'uri lo'u hunire, “Ko urine, nge ineu na nou sa'a unue ike no'one oodoi'omu nga nanamanga uri taa no ko esuie mo ola ienini aana.”

*A Jisas E Aalahuu Aana Mo Mwane Aaela Ko
Lio I Sulie Pariki
MATIU 21:33-46; MAK 12:1-12*

⁹ Oto a Jisas ko ere ni aalahuunge lo'u hunie mwala uuri, "Ngaeta mwane e o'o'oto ko hesie hohola aani grep. Oto e ha'ahaulaa aana ngaeta mo mwane hunie kire ke lio i sulie maholo ingeie ko lae i suli henue, na e lae ngeena e kele lai ii'o tewa. ¹⁰ Oto e hule aana maholo ni so'okoninge, a mwaena ko uusunge'inie ngaeta koni-konihe ingeie huni toolea mai nga taa mo mwane ko lio i sulie hohola ingeie kei niie hunie. Ta'e mo mwane ngeena kire wini-winie mola koni-konihe ngeena, na kire uusunge'i eeliho'i aana mola mwaakule. ¹¹ Oto poro painena ko he'i uusunge'inie lo'u ngaeta koni-konihe, ta'e mo mwane ko lio i suli ngeena kire ko he'i wini-winie lo'u mola, na kire ko tohungai waelie oto hiito'o, na kire ko uusunge'i eeliho'i lo'u mola aana mwaakule. ¹² Na a porona ko he'i uusunge'inie lo'u oolune nga koni-konihe. Ta'e kire ne'i malaka lo'u mola aana, na kire si aasie po'oi sinaha mwaanie leune.

¹³ "Oto poro paine nge e to'o aana hohola ngeena ko lo'onga'i uuri, 'Ne kei ue eena? Ne kei uusunge'inie kele madu ineu. Sa'a mola ingeie ha'alaa kire kei ha'ama'u aana.'

¹⁴ "Ta'e maholo kire leesie a kalena, kire ko si meni ere i sulie mola uuri, 'Mwane nge kei to'o aana hohola ngeena oolisie aamana oto ie. Kolu ke horo maesie mola hunie kolu ke to'o aana oto hohola ienini.' ¹⁵ Oto mo mwane ko lio i sulie hohola ngeena kire aasie kalena poro painena i sinaha mwaanie hohola, na kire ko horo maesie oto."

Oto a Jisas ko he'i dolosi lo'u aana mwala uuri, "'Ha'alaa nga taa nge poro paine haahie hohola

ngeena kei esuie aana mwala ngeena? ¹⁶ Maholo kei lae mai, nge kei tohungēi horo suuhe'inie oto mwala aeala ngeena, na kei ha'ahaulaa lo'u hohola ngeena aana ngaeta mwala aaopa."

Maholo mwala e rongo urine, kire si meni te'uri, "!'Ha'ike, ke su'uri urine!"

¹⁷ Ta'e a Jisas e to'omaaire, ko si te'uri, "Oto nga taa ni lo'onga'inge aana mo wala uusuleni e lae ienini, *Hau nge mwala tou-tohu nume kire leledie ka'u, e ne'i tohungēi heu susu oto aana nume?*

Sam 118:22 ¹⁸ Oto no ko unue huni'omu uri nga iini ko domu i lengine hau ngeena kei ma'oi oto, na mala uri kei teke haahie nga iini na kei pili memesoa oto."

¹⁹ Oto mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis na mo na'ohai pris kire rongo saie uri aalahuunge a Jisas aana mo mwane aeala ngeena ko ere mola i sulire. Kire ko si sare tapolie oto aana maholona, ta'e kire ko me'ute'inie no'one mwala.

Mo Na'ohai Mwane Aana Mo Jiu Kire Sare Pwelo a Jisas

MATIU 22:15-22; MAK 12:13-17

²⁰ Oto kire ko si lio hunie nga maholo huni tapolie a Jisas. Na kire si uusunge'i mumuni aana ngaeta mo mwane uri kire ke lupwe'i lai dolosi aana mala ikire mwala oodota'i. Aena aana saeda uri a Jisas ke unue nga mei wala huni waelie maraana, huni uusu i maana i na'ona aalaha ni Rom.

²¹ Oto mo mwaena ko te'uri hunie a Jisas, "Ha'a-uusuli, melu saie uri nga taa o ko unu-unue na o ko ha'a-ha'a-uusuli aana e to'ohuu. Na i'oe, o

ka'a aapwasu ike aana lo'onga'inge nga iini, ta'e o ko ha'a-ha'a-uusuli mola aana walaimolinge i sulie tolahana God. ²² ?Oto e ue, ohe e adona taane huni niie takis hunie aalahanga ni Rom wa ha'ike?"

²³ Ta'e a Jisas mone e saie mola kire ko raomae hunie, oto ko si te'uri hunire, ²⁴ "Omu ke haata'inie ka'u seleni hunie takis ngeena aaku. ? A tei ni nunune na satana aana seleni ienini?"

Oto kire ko unue uuri, "Inemauri ni Rom ni ngeena."

²⁵ Oto a Jisas ko te'uri hunire, "Ko urine, omu ke nii eeliho'i aana hunie inemauri ngeena mo ola ingeie, na hunie a God mo iini a God."

²⁶ Oto kire ko si meni pangata'inie aalaminge ingeie. Kire toli rohu, na nga iini ka'a nguu. Na kire ka'a saie ike lo'u nga mei ola huni raomae hunie aana i na'ona mwala.

Mo Sadiusi Kire

Lupwe'i Dolosi I Sulie

Ta'ela'inge Mwaanie Maenga

MATIU 22:23-33; MAK 12:18-27

²⁷ Oto ngaeta mo Sadiusi kire lae mai saana Jisas. Mo Sadiusi ngeena kire hiiwalaimoli uri nga iini sa'a ta'ela'i ike lo'u mwaanie maenga. Oto kire ko dolosi aana uuri, ²⁸ "Ha'a-uusuli, a Mosis e uusue ha'atolanga ie hunikie. *Mala uri nga mwane ko mae mwaanie hu'e, na e ka'a to'o kalena, nge aasine mwane ke to'o aana lo'u mola nao keni iihana, hunie ke ha'ahute mwela oolisie aasine nge e mae ngeena.* *Diuironomi 25:5-6*

²⁹ Oto wau i na'o, e hiu mwaasine mwane kire

mani hute na kire o'o'o i leu. A na'ohada e tola hu'e, oto e mae mola na e ka'a to'o mwela. ³⁰ Oto ruana nga mwane e he'i to'o aana lo'u naona, na ko mae lo'u. ³¹ Na oolune nga mwane ko he'i to'o aana lo'u mei nao keni ngeena, na ko he'i mae lo'u. E hiu mwaasine ngeena kire ko meni to'o aana oto mola ta'a-ta'a hu'e ngeena urine, ta'e kire ka'a to'o mwela ike. ³² Lae-lae, oto a hu'ena e si mae ooreta. ³³ ?Ha'alaa, kei hule aana hai dinge ta'ela'inge, a hu'e ngeena kei ne'i hu'e a tei aana e hiu mwaasine ngeena, aana kire mani to'o aana mola urine?"

³⁴ Oto a Jisas ko aalamire uuri, "Mai aano i leu mone mwala ko to'o poro na kire ko tola hu'e. ³⁵ Ta'e mo iini nge kire kei adona ta'ela'inge aaliho'i mwaanie maenga, na huni ii'o aana walumalau haalu nge kei lae maine, kire sa'a to'o-to'o poro wa kire ke totola hu'e lo'u, ³⁶ na kire sa'a mae lo'u. Oto aana ii'onga urine nge kire kei ii'o oto mola mala mo ensel. Mwala ngeena oto mo kalena God, nge kire ta'ela'i eeliho'i lo'u mwaanie maenga hunie maurihe haalu. ³⁷ A Mosis e haata'i diana aana oto uri iinoni e sai ta'ela'i eeliho'i lo'u mwaanie maenga. Maholo e uusu-uusu i sulie kele ai nge e ka'a waru ike aana dunge, e ere i sulie a Aalaha uri ingeie oto *God nge a Ebrahim, na Aesak na Jakob ko palo-paloo. Eksodas 3:6* ³⁸ Oto aana ko unue uri kiraelu ko palo-paloo ue a God ma'alana kire mae e tewa oto, a God e haata'inie uri ma'alana nga iini e mauri ue wa e mae oto, ta'e ahutana mwala kire mani meuri mola i na'ona God. Oto a God e ka'a ike nada mo iini e mae, ta'e God nada mo iini e mauri."

³⁹ Oto ngaeta mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis ko te'uri, "Ha'a-uusuli, aalaminge i'oe e to'ohuu oto."

⁴⁰ Na kire ko meni maarara oto huni dolosie lo'u nga mei ola aana a Jisas.

A Jisas E A'aila'asie

Mo Parise Aana Dolosinge

MATIU 22:41-46; MAK 12:35-37

⁴¹ Oto a Jisas ko dolosi aada uuri, "?Aana e ue ni mwala ko unue uri a Kraes kei hute mola mai aana komu a Deved Inemauro? ⁴² Aana a Deved nge e unue maraana i laona puke ni kananga uuri, *A God e unue hunie aalaha ineu, uuri 'O ke ii'o ka'u i pwalo-pwaloku aana na'ohai ii'o-ii'oha,* ⁴³ *lai hule aana ne kei kama haahie mo maelonga i'oe i aano hunie o ke uuri puli-pulisire.'* *Sam*

110:1 ⁴⁴ A Deved maraana ni e unue uri a Kraes e ne'i aalaha ingeie. ?Ta'e e ue? ?Mwane nge e hute mola aana komu a Deved maraana, kei he'i ne'i aalaha ingeie lo'u uri taa eena?"

A Jisas E Ha'apasu Honosie

Mo Ha'a-uusuli

Aana Mo Ha'atolanga A Mosis

MATIU 23:1-36; MAK 12:38-40

⁴⁵ Maholo ahutana mwala ko meni pwaarongo ue i sulie erenga ingeie, a Jisas ko si te'uri hunie mo pwaarongoisuli ingeie. ⁴⁶ "Omu ke kineta'ini'omu mwaanie mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis. Kire ko sare walo liu mola pe'ie launiha'ana mo to'oni maa'i, na hunie uri mwala ke ha'apaina'ara maholo kire ko walo liu i laona mo leu ni uusi'e. Na kire ko lio hilisie mo

na'ohai ii'o-ii'oha i laona mo nume ni palo-palo, na mo na'ohai tolinge aani ngeuhe. ⁴⁷ Na lo'u kire ko sare da mola uri kire ke lio manikulu'e aani aarenga'inge tewa i maana mwala. Ta'e hule aana kire ko ha'a-ha'amwe'u-mwe'ue mola mo nao keni, na kire ko leue mola mo nume ikire pe'ie ahutana to'o-to'olada. Ikire ngeena, ha'aloilada kei lae lo'u liutaa."

21

Mei Nao Keni

E Niie E Ro Peni Pulu

MAK 12:41-44

¹ A Jisas e lio-lio hailiu na ko leesie mwala e to'o-to'o kire ko niie mo niinge ikire i laona mwa'i aana Nume Maa'i Peine. ² Na lae-lae mei nao keni meitale e lae lo'u mei, oto ko niie mola e ro kele peni pulu.

³ Oto a Jisas ko te'uri, "No ko unue oto huni'omu uri nao keni meitale ienini e nii peine liutaa aana ahutana mwala ko nii ie. ⁴ Aana ahutana mwala ngeena, kire ko niie mola kele nganga'ai ola aana to'o-to'onga ikire. Ta'e mei nao keni meitale ie, kele mei to'oha uri huni meumeuri aana ingeie oto ko nii mangoa ienini."

A Jisas E Ere Lalai I Sulie Ohoilana I Jerusalem Na Nume Maa'i Peine

MATIU 24:1-21; MAK 13:1-19

⁵ Ngaeta mo pwaarongoisuli a Jisas kire ko ere-ere i sulie Nume Maa'i Peine uri e lae otoi lio manikulu'e aena aana kire ha'alaunie pe'ie mo heu diana na mo niinge niilana ko lae huni ha'amanikulu'aa God. ⁶ Ta'e a Jisas e te'uri

hunire, “Ahutana walu ola omu ko lee-leesi'i ngeena, aana nga maholo oho-aasileni kei saro lae, na nga ta'a-ta'a ho heu e sa'a oore ike lo'u aana leu e o'o'o aana.”

⁷ Oto ngaeta mo pwaarongoisuli ko dolosi aana Jisas, kire ko te'uri, “?Ha'a-uusuli, maholo uri taa ni walu ola ngeena kei reu? ?Na nga tolimaa uri taa ni huni haata'inie uri maholo hunie mo olana e kara'ini oto?”

⁸ Oto a Jisas ko te'uri, “Omu ke lio talamiu mwaanie nga iini e eero'omu. Aana mo iini hunge kei lae mai aana sataku, na kire kei unue uuri, 'Ineu oto a Kraes,' na lo'u uuri, 'Pongi e hule oto.' Ta'e omu ke su'uri rongo hunire wa omu ke lae i sulire. ⁹ Na maholo omu ko rongoa mo oohotaa, na mo heiseuninge honosie mo kahamani, mwaanie omu me'u-me'u, aana walu ola ngeena kei hola'i reu i na'o. Ta'e ha'amangolana walumalau ie ha'ike ue ni ngeena.”

¹⁰ Oto ko he'i unue lo'u uuri, “Mwala aana ngaeta hanue kei ooho honosie mwala aana ngaeta hanue. Nga aalahanga kei ta'ela'i honosie ngaeta aalahanga. ¹¹ Na mo nunu peine kei tola. Hiolonga paine na liunge ni maelaa kei tola aana mo po'o ni henue hunge. Mo ola ni me'u i suli'i na mo tolimaa paine kei siho mai uure i lengi.

¹² “Ta'e i na'ona walu ola ienini ke si reu, mwala kei tapoli'omu na kire kei teunge'ini'omu. Kire kei toole'omu i laona mo nume ni palo-palo hunie mo mwane paine kei lei'omu. Na kire kei toole'omu lo'u i na'ona mo aalaha na mo inemaui hunie kire kei lei'omu no'one. Na kire kei meni aasi'omu i laona mo nume ni ho'o aena

aana omu ko lulu i sulieu. ¹³ Aana maholo walu olana kei reu uurini, maholo i'omu otona huni unu diana aana Tataroha Diana hunire. ¹⁴ Omu ke lo'o-lo'onga'i diana mola, na mwaanie omu lae otoi tolahi'e aana nga taa ni unue honosi'omu. ¹⁵ Ineu, ne kei haata'inie taane aamiu nga taa ni unue aana tohungana saenanaunge hule aana nga iini aana mo maelonga i'omu, na e sa'a oolisie ike lo'u nga mei wala aana erenga i'omu. ¹⁶ Ahutana mwala kei meni leledi'omu. Ma'alana mo aamamiu, na mo nikemiu, na mo eesimiu, mo tekihemi, na mo malahumi, na kire kei teunge'ini'omu no'one. Hule aana kire kei horo maesie ngaeta mo iini eemi. ¹⁷ Ahutana mwala kei teunge'ini'omu aena aana omu ko lulu i sulieu. ¹⁸ Ta'e nga ta'a-ta'a mei ola aana mo ola ngeena e sa'a roro'a to'ohi'omu ike. ¹⁹ Na a God ke si ha'a-uurie ahutemi nge omu kei uure a'aila'a tara'asi aani hiiwalaimolinge lai hule aana ha'amangolana.”

²⁰ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, “Maholo omu ko leesie mae e aala ahuie oto i Jerusalem, omu ke si saie uri e kara'inie oto oho-aasilana hanue paine ngeena eena. ²¹ Oto aana maholona, mwala i Jiudia kire ke tahi oto i mumuni honosie mo toloi henue. Mo iini e ii'o i Jerusalem kire ke tahi oto mwaanie hanue painena, na mo iini e ii'o kali-kelie i Jerusalem kire ke su'uri lae lo'u weu i laona hanue. ²² Aena aana mo dinge ni ha'aloinge a God ni otona, huni ha'a-oaie mo ola uusuleni e lae oto i laona mo Uusu-uusu Maa'i. ²³ Na aama-aamasilana mo hu'e ko hi'e-hi'e aani mwela, na mo iini nge kire ko ha'a-ha'asusuhie ue mo wee-wee ikire. Aana si'oha'anga paine kei

toolea hanue ie aana maholona, na saewasunge a God kei to'ohie oto mwala ingeie mo Jiu. ²⁴ Nga mo iini horo maesilada kei lae aani naihi, na ngaeta mo iini kire kei tola mauri aada takoie mo henue hai aaopa'i mala mwala e ii'o ni ho'o. Mwala aaopa nge ikire nga mo Jiu ha'ike, kire kei uuri puli-pulisie i Jerusalem lai hule oto aana maholo mo Aapoloa Aaopa kei saro mango."

A Jisas E Ere Lalai I Sulie Maholo Kei Eeliho'i Lo'u Mei Aano

MATIU 24:29-31; MAK 13:24-27

²⁵ Na a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Mo tolimaa hai aaopa'i kei reu aana sato na waro-warō na mo hee'u ta'au i salo. Na ahutana mo henue mai laona walumalau kire kei meni me'ute'inie kou-kouha'ana naho na kone-kone i eesi, na hule aana kire sa'a saie ike lo'u nga taa ni da. ²⁶ Mwala kei maesie ma'unge aana maholo kire ko maa'oohie nga taa kei siho mai haahie ahutana walumalau, aana ahutana mo ola ta'au i salo kei meni esu oolo-oolo mango, na kire kei meni hei-oolisi mango oto. ²⁷ Oto aana maholona, mwala ke si leesieu a Kale Ni Iinoni, aana ne kei lae mai i laona mei uuru pe'ie nanamanga na manikulu'anga paine. ²⁸ Na maholo walu ola ienini kei aehota rau, su'uri me'u, ta'e omu ke uuwe pwau mola i lengi, aana maholo a God kei ha'a-uuri'omu ko kara'ini oto mai."

A Jisas E Aalahuu Aana Ai Fik

MATIU 24:32-35; MAK 13:28-31

²⁹ Oto a Jisas ko si ere ni aalahuunge hunire uuri, "Omu ke lo'onga'i ke'u i sulie ai fik na oto

ahutana mo ei. ³⁰ Maholo omu ko leesie kire ko aehota ure, omu saie oto uri mo waro-waroni madoro ko kara'ini oto mai eena. ³¹ Na e urine no'one aana maholo omu kei leesie walu ola ienini ko reu uurini, omu ke si manata'inie uri Aalahanga a God ko kara'ini oto mai."

³² "No ko unue oto huni'omu uri walu ola ienini kei saro oa mango mola ue oodoie mwala aana pwaunge si'iri ie, na kire ka'a mae ue.† ³³ I Lengi na i aano kei suu, ta'e walaku e sa'a suu ike oto oo'oo."

O Ke Ii'o Aakau Mola Loosie Oolinge Mai A Jisas

³⁴ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "¡Omu ke lio talamiu! Mwaanie omu tolahi'e mola aana mo ola ni welumalau, wa mwaanie omu talei tara mola aani ngeuhe na aani inunge. Aana mala omu kei tara mola aana mo ola urine, hai dingena kei hule mola na omu ka'a dau aakau ike. ³⁵ Hai dinge ngeena kei sikile'i mala hune kire lolosie, aani ha'aparasilana ahutana mwala aana walumalau. ³⁶ Oto omu ke kakali diana pe'i aarenga'inge taraure'i, hunie omu ke uure a'aila'a huni lae sapemawa i matolana walu ola kei reu ngeena, lai hule aana maholo omu kei uure i na'oku a Kale Ni Iinoni."

³⁷ Mo dinge ngeena a Jisas e sai ha'a-uusulie mwala ta'au i laona lolata aana Nume Maa'i Peine aana aatowaa, na maholo ko seulehi na ni e lae huni ma'ahu ta'au i lengine Uuwo Ni

---

† **21:32** 21:32 A Jisas ko ere lo'u i sulie oho-aasilana i Jerusalem nge e rau aana 70 A.D., ola mala hai aawalai helisi mola i purine e unue mo wala ienini. Leesie Matiu 24:34.

Ei Olif. ³⁸ Ahutana mwala kire ko meni ha'a-ha'ahu'o ta'au i lolata aana Nume Maa'i Peine huni rongoa mo ha'a-uusulinge ingeie sulidinge.

22

Mo Mwane Paine Ni Jiu Kire Oala'i Huni Horo Maesie A Jisas

MATIU 26:1-15; MAK 14:1-2; JON 11:45-53

¹ Maholona na ko kara'inie oto Houlaa Ni Bred Iis Ha'ike Aana, nge kire haara'inie no'one aana Houlaa Ni Liumwaanie. ² Mo na'ohai pris na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis kire ko lo'o-lo'onga'inie horo-maesilana a Jisas kei lae uri taa, ta'e kire ko me'ute'inie mwala mwaanie kire maaola-ola. ³ Oto a Satan e sili i saena ngaeta iini aana aawalai hurula'aa mwana rue a Jisas nge sailana uri a Jiudas Iskariot. ⁴ Na e lae, oto ko lai ere ruru pe'ie mo na'ohai pris na mo mwane paine aana pulitaa ko kakakalie Nume Maa'i Peine. Na ko unue uri kei pweloa a Jisas uri taa hunire. ⁵ Oto kire ko tohungei saemango hiito'o na kire ko heiholota'i oto huni nii to'oha nana. ⁶ Oto a Jiudas e ne'isae moute'i pe'ire, na ko aehota heitalea oto nga maholo diana huni nii mumuni aana a Jisas hunire, mwaanie uri mwala e saie lo'u.

Mo Pwaarongoisuli

Kire Dau Aakau Aana

Ngaunge Aana Liumwaanie

MATIU 26:17-25; MAK 14:12-21; JON 13:21-30

⁷ Oto e hule aana eetana nga hai dinge aana Houlaa Ni Bred Iis Ha'ike Aana, na dinge ngeena

oto dinge huni horo'ie mo kalei sipu hunie ngaunge aana Liumwaanie. ⁸ A Jisas ko si uusunge'inie a Pita na Jon, na ko te'uri hunire-rue, "More ke lae na more ke dau aakau aana ngaunge aana Liumwaanie hunie kolu kei ngeu."

⁹ Oto kinerue ko dolosi aana uuri, "?Mere kei lai deu aakau aana i tei eena?"

¹⁰ Oto a Jisas ko aalamirerue uuri, "Maholo more kei lae ta'au i hule i henue, more kei oodoie nga mwane nge ko aanga'inie ho ate'ai wei. More ke lae oto i sulie hunie nume nge kei lai sili aana. ¹¹ Oto more ko unue hunie iinoni e to'o aana nume ngeena uuri, 'A Ha'a-uusuli e unue uri o ke haata'inie aamere'i duru nge kei hele aana ngaunge aana Liumwaanie pe'ie mo pwaarongoisuli ingeie.' ¹² A mwane ngeena ke si haata'inie duru paine ingeie ta'au i lengi aamore'i, iini kire dau aakau oto aana. Nge more kei deu aakau aana mo ola hunikolu i leune."

¹³ Oto a Pita na a Jon kinerue lae ta'au na kinerue ko leesie walu ola ko reu oto mala a Jisas e unue hunirerue. Oto kinerue ko deu aakau oto aana ngaunge aana Liumwaanie.

A Jisas E Aehotaa Ngau-maa'inge

MATIU 26:26-30; MAK 14:22-26; 1 KORINIT 11:23-25

¹⁴ Oto e hule aana maholoi sato hunie ngaunge i seulehi, nge a Jisas na mo hurula'aa kire si ii'o huni ngeu. ¹⁵ Na ko te'uri hunire, "Maholo nou maa-maa'ohie pe'ie hari-huninge paine e hule oto, aana nou ne'i-ne'isae haahie ngaunge aana Liumwaanie ienini pe'i'omu i na'ona sape-salunge ineu kei aehota. ¹⁶ Aana no ko unue oto

huni'omu uri nou sa'a roro'a ngau lo'u aana nga ngaunge aana Liumwaanie mala ie pe'i'omu lai hule aana mo lo'onga'inge aana kei saro oa aana Aalahanga a God."

¹⁷ Oto a Jisas e hele aana kao-kaoi waen, e ere ni paalahenga mango, ko si te'uri hunire, "Omu ke hele aana na omu ke mani inu aana. ¹⁸ No ko unue oto huni'omu uri nou sa'a inuhie lo'u nga mei waen lai hule aana Aalahanga a God kei lae mai."

¹⁹ Oto e hele aana ho bred, oto ko ere ni paalahenga haahie, ko si nisie, na ko ha'a-adoa mo pwaarongoisuli aana. Oto ko te'uri, "Hasi'oku oto ienini nge toli'aasilana e lae i tehula'amiu. Omu ke tete'urine, huni aamasito'onga aaku."

²⁰ E urine lo'u i purine ngaunge e mango, e hele aana lo'u kao-kaoi waen, na ko te'uri, "Apuku oto ienini nge e aahe huni'omu, na mei epu nge ko ha'a-oaie haiholota'inge haalu a God ko esuie pe'ie mo iinoni ingeie. ²¹ !Ta'e omu ke saie! Iini ko pweloau taane oto pe'ieu i leu. ²² Na ineu a Kale Ni Iinoni ne kei mae taane oto i sulie oala'inge a God, ta'e aama-aamasilana iini nge ko pweloau."

²³ Oto mo pwaarongoisuli ko si aehota dolosi aada hailiu uri a tei iini hikada kei pwaoa leune.

²⁴ Kire ere-ere, na kire ko aehota ere haitapali oto haahie uri a tei hikada e paine liutaa.

²⁵ Ta'e a Jisas e te'uri hunire, "Mo inemaui aana walumalau ie oto kire ko sasare haata'inie nanamanga ikire haahie mwala ikire. Na mwala nge kire to'o aana nanamanga haahie ngaeta mwala, saeda uri mwala ke ha'apaina'ara mala

uri ta'e ikire oto mo iini ko pe'ie mwala. ²⁶ Ta'e i'omu, omu ke su'uri te'urine. Nga iini ko ne'i na'ohai mwane i'omu, nge ke ne'i iinoni mwei-mwei. Na mwane paine i'omu, ke ne'i koni-konihe mola namiu. ²⁷ ?A tei ni e roro'a, iini e ii'o i aano nge ko maa'oohie mola ngaunge, wa iini nge ko rareta'i? To'ohuu iini nge e ii'o i aano oto e roro'a. Ta'e ineu, nou ii'o i matolamiu ie mala iini ko hei rareta'i.

²⁸ "I'omu, omu ii'o oto pe'ieu taraure'i aana ahutana maholo aasanga ko oohongieu. ²⁹ Na oto mala Aamaku e niie nanamanga nakue huni aalaha haahie mo iinoni, nge ineu no ko niie ta'a-ta'a taungei nanamanga ngeena no'one huni'omu. ³⁰ Hunie uri omu kei ngeu na omu kei inu pe'ieu aana aalahanga ineu. Na omu kei ii'o i lengine mo neunekume ni aalaha huni leie aawalai komu mwana rue ni Israel."

A Jisas E Unue Uri A Pita

Kei Taateinge'inie

MATIU 26:31-35; MAK 14:27-31; JON 13:36-38

³¹ Na a Jisas e he'i te'uri lo'u, "!Saemon, Saemon! O ke saie, a God e toli'aasie uri a Satan ke dau aahongamiu huni leesie uri a tei kei uure a'aila'a. ³² Ta'e ineu, no ko aarenga'i taane talamu Saemon hunie uri hiiwalaimolinge i'oe ke susu. Oto maholo o ko eeli'u mei takoieu, o ke si ha'asusue mo eesimu hunie kire ke a'aila'a no'one."

³³ Oto a Pita ko te'uri, "Aalaha ineu, no ko maa'oohie mola laenga pe'i'o i nume ni ho'o na oto huni mae pe'i'o."

³⁴ Oto a Jisas ko aalamie uuri, “No ko unue oto huni'o Pita, i na'ona kue kei ngara i rodo si'iri, o kei saronai taateinge'inieu ha'a-oolu uri o ka'a manata'inieu ike.”

A Jisas E Ha'apasulie

Mo Pwaarongoisuli

Uri Mwala Kei Teunge'inire

³⁵ Oto a Jisas ko te'uri lo'u hunie mo pwaaron-goisuli ingeie, “Omu ke lo'onga'inie ka'u aana maholo nou uusunge'ini'omu ke'u waite, na omu ka'a toolea nga mwa'ii to'oha, wa nga mwa'i lo'u, wa nga ho'ohaahi'ae. ?Ohe omu tola talea nga mei ola lo'u huni pe'i'omu wa ha'ike?”

Oto kire aalamie a Jisas uuri, “Ha'ike taane.”

³⁶ Oto a Jisas ko te'uri, “Ta'e oto molana, nga iini ko to'o aana nga mwa'ii to'oha wa nga mwa'i lo'u nge ke toolea oto. Na nga iini ka'a to'o aana nga naihi hei-heiseuni ke ha'aholinge'inie to'oni ingeie hunie ke holie lo'u nga naihi. ³⁷ Aana no ko unue oto huni'omu uri nga taa nge mo Uusu-uusu Maa'i e unue kei oa oto hunieu, aana e unue uuri, *Mwala ko ere takalo uri ingeie ngaeta iinoni ooraha'aa mola. Aesaea 53:12* Ahutana mo ola uusuleni e lae i sulieu, kire ko reu oto.”

³⁸ Oto mo pwaarongoisuli ko te'uri, “Lio ka'u, Poro paine, e ro naihi ka'u oto ie.”

Oto a Jisas ko te'uri, “E ado oto.”

A Jisas E Lai Aarenga'i

Maraana I Ketsemani

MATIU 26:36-46; MAK 14:32-42

³⁹ Oto a Jisas e uure mwaanie huilume paine ngeena, ko si lae hunie Uuwo Ni Ei Olif oto mala ko lae-lae suli maholo. Mo pwaarongoisuli ingeie na kire lae no'one pe'ie aana maholona.

⁴⁰ Maholo e hule oto ta'au i leune, e si te'uri hunie mo pwaarongoisuli ingeie, "Omu ke aarenga'i mwaanie malaahonga e hane haahi'omu."

⁴¹ Oto e kele lae mola ta'au mwaanire, e pouruuru i aano ko si aarenga'i, ⁴² ko te'uri, "Mama'a, iiola o niie mai hunie ne ke hotela'inie ko aasaieu oto.† Mala ko mwada'u, saeku o ke oolisie aana nga iini mwa-mwate. Ta'e ne'ewau oto, o ke dau mola i sulie nga taa o saeto'o aana, na o ke su'uri deu i sulie nga taa nou saeto'o aana."

⁴³ Oto ensel uure i Lengi ko haata'i aana a Jisas, na ko ere ha'asusue saena. ⁴⁴ Na aena aana sapesalunge e paine hiito'o, a Jisas ko si aarea God lo'u liutaa. Na ko madara'a oto hiito'o hule aana mo uudu-uuduhe ni madara'anga kire lio oto mala mo uudu-uuduhe ni epu.

⁴⁵ Oto e aarenga'i mango, e ta'ela'i ko si lae i saana mo pwaarongoisuli, na ko leesie mola kire ko ma'ahu aena aana kire tohungai weo aana kire saehuu. ⁴⁶ Oto ko te'uri hunire, "? Uri omu ko ma'ahu mola? Omu ke ta'ela'i na omu ke aarenga'i mwaanie malaahonga e hane haahi'omu."

Kire Tapolie A Jisas

MATIU 26:47-56; MAK 14:43-50; JON 18:3-11

---

† **22:42** 22:42 Erenga ni Krik e aalahuu i sulie sapesalunge aana erenga i sulie kao-kao.

⁴⁷ Maholo a Jisas ko ere-ere ue, na mwala hunge kire ko maau oto aana. A Jiudas ngaeta iini aana aawala mwana rue, nge ni e na'oda. Oto a Jiudas e lae mai saana a Jisas hunie ke nono pe'ie.

⁴⁸ Ta'e a Jisas e te'uri hunie, “?Jiudas, uri o ko pweloau a Kale Ni Iinoni mola aani nononga pe'ieu?”

⁴⁹ Maholo mo pwaarongoisuli kire leesie nga taa ko reune, oto kire ko te'uri, “?Poru paine, uri melu ko heiseuni oto aani naihi?” ⁵⁰ Oto ngaeta iini hikada e lama mousie aalinge i pwalo-pwalo aana koni-konihe a Na'ohana Mo Na'ohai Pris.

⁵¹ Ta'e a Jisas e te'uri hunire, “!Su'uri te'urine lo'u!” Na ko hele wau aana aalingana, ko ha'a-uurie oto.

⁵² Oto a Jisas ko si ere hunie mo na'ohai mwane aana mo pulitaa hai aaopa'i kire hule ngeena, aana ngaeta mo na'ohai pris, na mo na'ohai ramo nge kire ko kakakalie Nume Maa'i Peine, na mo rato ni mwane ni Jiu kire hule no'one. Oto ko te'uri hunire, “?Uri omu unue uri ineu nga horopeli nge omu ko lae mai honosieu pe'i naihi na pe'i di'e? ⁵³ Ahutana dinge ka'u no ko talei o'o'o mola pe'i ha'a-uusulinge ta'au i laona Nume Maa'i Peine. ?Aana e ue ka'u omu ka'a tapolieu oto aana maholona? !Ta'e ne'ewau! Maholoi sato i'omu hunie aalahanga ni rodohono ke paine oto ienini.”

*A Pita E Unue Uri E Ka'a Manata'inie Ike A Jisas
MATIU 26:69-75; MAK 14:66-72; JON 18:15-
18,25-27*

⁵⁴ Oto kire si tapolie a Jisas na kire ko toolea oto ta'au i nume a Na'ohana Mo Na'ohai Pris, na a Pita ko holo maholoi tala taane mola i sulire. ⁵⁵ Oto ta'au i nume ngeena, mo ramo kire rurue dunge i denumana lolata na kire ii'o i aano kali-kelie. Oto a Pita e lae mai ko ii'o i aano no'one pe'ire. ⁵⁶ Na ngaeta keni eu'esu e leesie a Pita maholo dunge ko raangie maana, oto ko lio hahuroto oto aana na ko te'uri, "A mwane ienini no'one pe'ie a Jisas!"

⁵⁷ Ta'e a Pita e taateinge'inie, ko te'uri, "Keine, nou ka'a saie ike a mwane ngeena!"

⁵⁸ E ka'a tewa ike lo'u i purine na ngaeta iini lo'u ko leesie a Pita na ko te'uri, "T'oe no'one ngaeta iini aada."

Oto a Pita ko te'uri, "Mwae! Ineu ha'ike!"

⁵⁹ Ola mala nga ta'a-ta'a maholoi sato lo'u mola i purine, na ngaeta mwane ko si susule'inie na ko te'uri, "Sa'a mola a mwane ngeena e o'o'o no'one pe'ie a Jisas. Aana ingeie mwane ni Kalili no'one."

⁶⁰ Ta'e a Pita e aalamie uri, "Mwae! Nou ka'a manata'inie ike nga taa o ko unuena!" Na oto mola aana maholo nge ko ere-ere ue ngeena, kue ko tolana ngara oto. ⁶¹ Na aana kele maholoi satona, a Aalaha e aali'u, e si to'omaaie a Pita. Oto a Pita ko si aamasito'o aana nga taa poro painena e unue ka'u hunie uuri, "I na'ona kue kei ngara i rodo si'iri, o kei saronai taateinge'inieu ha'a-oolu uri o ka'a manata'inieu ike." ⁶² Oto a Pita e lae ta'au i iisitaa i sinaha, ko si ngara uulo-uulo.

⁶³ Na aana maholona mo iini kire kakakalie a Jisas kire ko si aehota ha'amwasi aana na kire ko

repusie. ⁶⁴ Kire pwasu honosie maana, na kire ko si dodolosi aana uuri, “!Hoe propet! !O ke unue ka'u oodoi'emeelu! ?A tei ni e si repusi'o ngeena?” ⁶⁵ Na kire ko ere aelasie a Jisas oto no'one aana mo ola hunge.

Kire Toolea A Jisas I Na'ona Pulitaa Ni Lei-Lei Mo Jiu

MATIU 26:63-66; MAK 14:53-65; JON 18:13-14,19-24

⁶⁶ Oto maholo na ko aehota dangi oto, mo rato ni mwane na mo na'ohai pris oto pe'ie mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis, kire meni loko oto. Na i leune kire ko si toolea mai a Jisas i na'oda. ⁶⁷ Oto kire ko dolosi aana a Jisas uri, “O ke unue ka'u oodoi'emeelu. ?Uri i'oe ni oto a Kraes?”

Oto a Jisas ko aalamire uuri, “Ma'alana no ko unue ka'u oodoi'omu, na omu sa'a hiiwalaimoli ike aaku. ⁶⁸ Na ma'alana no ko dolosie nga mei ola aamiu, na omu sa'a mwa'e-mwa'e ni aalamieu ike no'one. ⁶⁹ Ta'e uure aana maholoi sato ienini pwau weu, ineu a Kale Ni Iinoni ne kei ii'o oto aana na'ohai ii'o-ii'oha i pwalo-pwalona God Hahu'ana Nanama.”

⁷⁰ Oto kire ko meni dolosi lo'u aana uuri, “?Nge uri i'oe oto Kalena God?”

Oto a Jisas ko aalamire uuri, “Nge ka'u oto omu ko unuena.”

⁷¹ Oto kire ko si te'uri, “!Rongo ka'u! !Kolu rongoa oto maraakaelu nga taa e unue! !Ngeena kolu ka'a saeto'o aana ike lo'u nga iini ke ere takoie!”

23

Mo Jiu Kire Toolea A Jisas I Na'ona A Paelat Hunie Ke Leie

MATIU 27:1-2,11-14; MAK 15:1-5; JON 18:28-38

¹ Oto kire mani ta'ela'i, kire ko toolea oto a Jisas i na'ona a Paelat. ² Na kire ko aehota unue oto mo ola hunge i sulie a Jisas uuri, "Melu deu oodoie oto a mwane ienini ko ha'atakaloa mwala i'emi mo Jiu, na ko ere aada mwaanie nii-to'ohanga hunie aalahanga ni Rom, pe'ie ko unue uri ingeie oto a Kraes, Inemauro i'emi mo Jiu."

³ Oto a Paelat e dolosi aana a Jisas, ko te'uri, "?Uri i'oe ni oto Inemauro mo Jiu?"

Oto e aalamie a Paelat ko te'uri, "Nge ka'u oto o ko unuena."

⁴ Oto a Paelat ko te'uri hunie mo na'ohai pris na ahutana mwala, "Nou ka'a lio oodoie ike nga mei roro'anga aana a mwane ienini."

⁵ Ta'e kire ko meni rara oto uuri, "A mwane ngeena ko talei kotahie mola i'emi mo Jiu aana ha'a-uusulinge ingeie i sulie mo henue, uure oto hao aana po'o ni henue i Kalili, na hule oto mai aana po'o ni henue i Jiudia."

A Paelat E Uusunge'inie A Jisas I Saana A Herod Hunie Ke Leie

⁶ Maholo a Paelat e rongo urine, ko si dolosi aada uuri, "?Uri a mwane ienini ingeie nga mwane ni Kalili?" ⁷ Maholo e rongoa uri a Jisas e uure mwaanie po'o ni henue nge a Herod Antipas ko aalaha haahie, e si uusunge'inie i saana a Herod, aena aana maholona a Herod ingeie no'one i Jerusalem. ⁸ A Herod e tohungai ilenimwa'e oto hiito'o maholo e leesie a Jisas,

aena aana e talei rorongong tarohana na e sasare leesie ko tewa oto mai. Na uri hunie a Jisas ke asuie ka'u nga hu'i-hu'ite hunie ke leesie.

⁹ Oto a Herod e dolosie mo ola hunge aana a Jisas, ta'e a Jisas ka'a aalamie ike oto oo'oo. ¹⁰ Mo na'ohai pris na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis kire mani lae no'one mai, oto kire ko meni rara oto aani unulana ta'ena nga ola honosie a Jisas. ¹¹ Oto a Herod na mo ramo ingeie kire ko si ha'amwasi mola aana Jisas, na kire ko ere mwakata'inie. Kire ha'ato'onie aana to'oni tetewa nonoro'a mala mo aalaha ko ho'o-ho'osi'i, kire si uusunge'i eeliho'i lo'u aana i saana a Paelat. ¹² Aana hai dingena a Paelat na a Herod kirerue ko si he'imalahune lo'u, ta'e hola'ina'o ikirerue e ro maelonga ni ngeena.

A Paelat E Lei Mae Aana A Jisas

MATIU 27:15-26; MAK 15:6-15; JON 18:39—19:16

¹³ Oto a Paelat e lokoa mo na'ohai pris, na mo rato ni mwane, na ahutana mwala, ¹⁴ ko si te'uri hunire, "Omu toolea mai mwane ienini i seeku aana omu ko unue uri ko ha'atakaloa mwala aani hei polanga honosie aalahanga ni Rom. Ta'e lio ka'u. Nou dodolosi oto aana i na'omiu na nou ka'a lio oodoie ike nga mei roro'anga omu unue a mwane ie e dau hu'isie. ¹⁵ A Herod na e ka'a lio oodoie ike no'one nga mei roro'anga aana, ka'u e uusunge'i eeliho'i aana mola mai seeku. E lio mala uri a mwane ienini e ka'a dau hu'isie ike

nga mei ola adona maenga. ¹⁶ Oto ne kei repusie mola, na no ko toli'aasie ke ii'o luheta'i oto."†

¹⁸ Ta'e ahutana mwala ko si meni tea paine mola aana maholona na kire ko unue uuri, "¡Horo maesie mola! A Barabas ni melu saeto'o aana o ke luhesie." ¹⁹ (A Barabas ko ii'o i nume ni ho'o aena aana e horo maesie nga mo iini i Jerusalem maholo pulitaa ingeie kire haiseuni honosie aalahanga ni Rom.)

²⁰ Ta'e a Paelat e sare toli'aasie mone a Jisas ke ii'o luheta'i, oto ko he'i ha'arongoa lo'u mwala aana leune. ²¹ Ta'e kire ko meni soi peine lo'u mola uuri, "¡Horo maesie! ¡Horo maesie mola i lengine po'u-po'u!"

²² Oto oolune nga maholo a Paelat ko he'i unue lo'u hunire uuri, "¿Aana e ue? ¿Ha'alaa nga mei taa ni e dau aelasie? Nou ka'a lio oodoie ike nga mei ola huni horo maesie i tehula'ana. Aena urine, ne kei repusie mola na no ko toli'aasie oto ke ii'o luheta'i."

²³ Ta'e kire ko si he'i soi peine lo'u mola uri a Paelat ke horo maesie a Jisas i lengine po'u-po'u. Na lae-lae walada e hane haahie oto a Paelat. ²⁴ Oto a Paelat e si tolatahanga'inie leinge ingeie uri mei ola kire saeto'o aana kei lae oto urine. ²⁵ E luhesie a Barabas, mwane e haiseuni na e horo mwaanie nume ni ho'o, na e si toli'aasie a Jisas i laona nimada hunie kire ke dau mala saeda aana.

---

† **23:16** 23:16 Ngaeta mo uusu-uusu i na'o aana erenga ni Krik kire sapeie lo'u tatala 17 uuri, "Suli helisi aana maholo aana Houlaa Ni Liumwaanie, e malisine a Paelat ke luhesie nga ta'a-ta'a mwane hunire mwaanie nume ni ho'o."

Kire Horo Maesie A Jisas

MATIU 27:32-44; MAK 15:21-32; JON 19:17-27

²⁶ Maholo mo ramo kire toolea a Jisas mwaanie nume a Paelat, na kire ko oodoie nga mwane satana a Saemon, mwane aana huilume i Saerin, e si uure mola mwaanie hohola. Oto kire si deu rarahie mola hunie ke aanga'inie po'u-po'u i sulie a Jisas.

²⁷ Na mwala oto hunge kire ko lulu i sulie a Jisas no'one aana maholona. Na mo keni hunge ko lae pe'i ngarasie a Jisas lae-lae'i. ²⁸ Oto a Jisas e aali'u takoire, ko te'uri hunire, “!Maeni keni ni Jerusalem! Omu ke su'uri ngara-ngarasieu, ta'e omu ke ngara-ngarasi'omu mola maraamiu na mo kalemio. ²⁹ Aana mo dinge ko lae maine mwala kei unue uuri, 'Deidehie mo iini e amara, na mo iini ka'a ha'ahute, na mo iini nge mo wee-wee ha'ike ikire huni ha'asusuhire.’ ³⁰ Na aana maholona *nge mwala ke si unue uuri, 'T'omu mo toloi henue ngeena, omu ke aa'oho mola mai haahi'emi ha'alaa e diana.'* Na kire kei unue no'one hunie mo uuwo uuri, 'T'omu, mo uuwo ngeena, omu ke aanomi'emeelu mola.’ *Hosea 10:8*

³¹ Ineu nou urihana ai nge e mauri, aana nou ka'a dau hu'isie nga mei ola, ta'e ma'alana e urine walu ola aaela ko reu oto aaku ienini. ?Oto kei uri taa taane huni'omu, mo iinoni ooraha'aala? Kei tohungei aaela oto liutaa huni'omu aana omu urihana mola ai nge e mae aakau oto loosie aasilana i laona dunge.”

³² Na mo ramo kire toolea no'one ngaeta ro mwane horopeli huni horo maesirerue pe'ie a Jisas. ³³ Maholo kire lai hule oto aana leu sailana uuri “Leu ni Rarata,” kire si repu taalengasie a

Jisas i lengine po'u-po'u. Na e ro mwane horopeli ngeena kire ko repu taalengasirerue no'one i lengine ngaeta ro po'u-po'u. Oto kire ko si ne'ie nga iini i pwalo-pwalona a Jisas, na nga iini i meu-meuline.

³⁴⁻³⁵ Oto a Jisas e te'uri, "Mama'a, o ke ne'isae-aasie leu ie mwaanire, aana kire ka'a saie ike uri nga taa kire ko da."

Na maholo mwala ko maa-maa ni ola ue aana maelana e oolu mwane, mo ramo kire ko si inie daes huni leesie iini uri taa aada kei to'o aana mo sala a Jisas. Na mo rato ni Jiu ko ha'amwasi aana a Jisas, kire ko te'uri, "E roro'a ha'a-ha'a-uurie mwala aaopa. Kolu ke lio ka'u ohe ko ha'a-uurie maraana, mala ko ne'ie a Kraes to'ohuu, inemauro a God e lio hilisie hunikie mo Jiu."

³⁶ Mo ramo no'one na kire ha'amwasi aana a Jisas. Kire lae mai saana, oto kire ko niie waen aha'i hunie ke inuhie. ³⁷ Na kire ko te'uri, "O ke ha'a-uuri'o ka'u, mala o ko ne'ie nga inemauro mo Jiu to'ohuu."

³⁸ Na nga taa kire uusue na kire ne'ie i pweune po'u-po'u a Jisas e ere uuri, INEMAURI MO JIU KA'U IE.

³⁹ Oto ngaeta iini aana e ro mwane horopeli nge aaroroladarue e lae pe'ie, ko ere aelasie a Jisas na ko te'uri, "?Uri i'oe ni oto a Kraes wa ha'ike? O ke ha'a-uurikolu mone."

⁴⁰ Ta'e ngaeta iini ko si ere aana mola uuri, "?Uri o ka'a ma'ute'inie ike a God? Aana leilemu ko lae tararuru pe'ie a mwane ienini. ⁴¹ Ikure aana e urine, na horo'ilakarue ko lae oto haahie mo ola kure dau aelasi'i. Ta'e a mwane ienini,

ingeie e ka'a dau aaelasie ike nga mei ola oto oo'oo."

⁴² Oto ko si te'uri hunie a Jisas, "Jisas, o ke ne'isae aaku maholo o kei ii'o aana aalahanga i'oe."

⁴³ Oto a Jisas ko te'uri hunie a mwaena, "No ko unue oto huni'o uri si'iri o kei ii'o pe'ieu i Lengi."

A Jisas E Mae

MATIU 27:45-56; MAK 15:33-41; JON 19:28-30

⁴⁴ Ola mala i upui aatowaa aana hai dingena, rodohono e dau haahie ahutana hanue lai hule aana sato e ngara e oolu i aapai sato. ⁴⁵ Na sala paine kire lohea honosie Hahu'ana Leu Maa'i wau i laona Nume Maa'i Peine, e a'ari i denumana. ⁴⁶ Oto a Jisas e si soi aana mei wala paine na ko te'uri, "Mama'a no ko ne'ie mangoku i laona nimemu." A Jisas e ere mango urine na ko mae oto.

⁴⁷ Oto na'ohana mo ramo ni Rom e uure-uure i leune, maholo e leesie mei olana e rau urine, ko si ere ni ha'ama'unge hunie a God, na ko te'uri, "To'ohuu oto, a mwane ie nga mwane oodota'i."

⁴⁸ Maholo mwala e loko ngeena kire leesie walu olana e rau, kire ko si meni ooli hunie mo nume ikire pe'i saehuunge oto hiito'o. ⁴⁹ Ta'e mo malahune a Jisas pe'ie mo keni nge kire lulu i sulie a Jisas uure oto i Kalili, kire uure mola wau ha'atau, kire ko ha'a-ha'amaesie nga taa ko reu.

Kire Haitolinge'inie A Jisas

MATIU 27:57-61; MAK 15:42-47; JON 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Na a Josep, mwane aana huilume i Arimatia aana po'o ni henue i Jiudia, ingeie no'one i leune aana maholona. Ingeie mwane diana na e

oodota'i, na ko maa-maa'oohie Aalahanga a God kei lae mai. A Josep mwane taane no'one aana pulitaa ni lei-lei mo Jiu, ta'e e ka'a ilenimwa'e ike pe'ie walu ola kire asui'i aana a Jisas.

⁵² Oto a Josep e lae i saana a Paelat, na ko ha'atohue rae aana a Jisas. ⁵³ Oto e oohosie mwaanie po'u-po'u, ko si uloa aana mei sala rere'a, na ko lai ne'ie i laona kilipwe'u ingeie. Kilipwe'u ingeie ngeena, kire didie aana hau, na kire ka'a haitolinge'inie ue nga iini i laona. ⁵⁴ Na hai dinge ngeena, Dinge Ni Talama'inge, aana ko seulehi mei na Dinge Maa'i Mo Jiu ko kara'i aehota oto. ⁵⁵ Mo keni nge kire hakusie a Jisas oto uure i Kalili, kire holo maholoi tala mola i sulie a Josep, na kire leesie leu nge kira Josep kire ha'anohie rae aana a Jisas i laona kilipwe'u. ⁵⁶ Oto kire aaliho'i i nume, kire ko si deu aakau aana mo ola wasu mangoni hunie lingisi'i i lengine sapena a Jisas. Kire dau-deu aakau taane aana mo rumu wasu mangoni ngeena, ta'e kire ka'a lae lo'u i saana kilipwe'u, aena aana e seulehi oto na Dinge Maa'i Mo Jiu e aehota oto. Oto kire si mamalo mola aana hai dinge laku ngeena i sulie mo Ha'atolanga a Mosis.

24

A Jisas E Ta'ela'i Mwaanie Maenga
MATIU 28:1-10; MAK 16:1-8; JON 20:1-10

¹ Oto mola i maahu'o-hu'o i ho'owa aana dinge i purine Dinge Maa'i Mo Jiu, mo keni kire lae mai saana kilipwe'u, na kire toolea mai mo ola wasu diana nge kire dau aakau eeni. ² Na kire lio

oodoie hau ta'aasilana e lae oto mwaanie maana kilipwe'u. ³ Oto kire sili hao i laona kilipwe'u, ta'e kire ka'a lio oodoie ike lo'u rae aana a Jisas Aalaha. ⁴ Maholo kire ko lo'o-lo'onga'i pe'ie taipu'o-pu'onga i sulie nga taa e raune, na e ro mwane kire to'oni aani to'oni rere'a wana-wana kire uure oto pe'ire. ⁵ Oto maholona mo keni kire liotoli oto i aano aana kire ko tohungai me'u hiito'o. Oto e ro mwane ngeena ko te'uri hunire, "E ue ni omu ko heitalea iini e mauri oto lo'u i matolana mo iini e mae?" ⁶ Ingeie ha'ike oto i leu, ta'e e ta'ela'i oto. Omu ke aamasito'o aana nga taa e unue huni'omu maholo na ingeie ue pe'i'omu hai Kalili. Aana e unue uuri, ⁷ 'Kire kei niieu a Kale Ni Iinoni i laona nimana kira ooraha'aala huni horo maesieu i lengine po'u-po'u, na oolune nga hai dinge ne kei ta'ela'i lo'u.' " ⁸ Oto mo keni kire si aamasito'o aana nga taa a Jisas e unue.

⁹ Oto kire lae mwaanie kilipwe'u, kire ko si lai ha'arongoa aawalai pwaarongoisuli mwana eeta, na ngaeta mo iini lo'u. ¹⁰ Mo keni nge kire ha'arongoa mo hurula'aa aana nga taa e rau, nge a Meri ni Makdala, na a Joana, na Meri nikana Jemes, na ngaeta mo keni lo'u. ¹¹ Ta'e mo hurula'aa kire lo'onga'inie mola uri nga taa mo keni e unue e ka'a rongo ike mala nga mei ola, na kire ka'a hiiwalaimoli ike aada. ¹² Ta'e a Pita e ta'ela'i, na ko huru oto i saana kilipwe'u. E lae ta'au i aonga'i, na ko leesie mola ta'e sala rere'a nge kire uloa sapena Jisas aana. Oto e si eeliho'i mola pe'i tola ohie nga taa e raune.

A Jisas E Haata'i Aana E Ro Iini I Sulie Tala

*Hunie I Emeas**MAK 16:12-13*

¹³ Oto lo'u mola aana hai dingena, ngaeta ro iini aana mwala ko lulu i sulie a Jisas ko lae hunie huilume i Emeas, ola mala aawalai kilomita mwana eeta ha'ataulie i Jerusalem.

¹⁴ Na kinerue ko lae pe'i ere-ere i sulie walu ola e raune. ¹⁵ Maholo kinerue ko lae pe'i totola i sulie walu olana, na a Jisas maraana ko lae oto mai saadarue na ko hekusirerue oto. ¹⁶ Kinerue leesie taane a Jisas, ta'e kinerue ka'a lio saie ike.

¹⁷ A Jisas ko te'uri hunirerue, “?Nga taa ni more ko lae pe'i ere-ere i suliena?”

Oto kinerue uure hahuroto na maadarue ko rehitou oto. ¹⁸ Oto ngaeta iini aadarue, iini nge satana a Kleiopas, ko te'uri hunie a Jisas, “!Ha'ike eena! Sa'a mola i'oe oto ta'a-ta'a iini ni Jerusalem nge o ka'a sasaie ike nga taa e rau aana mo dinge e mango haona.”

¹⁹ Oto a Jisas ko dolosi aadarue uuri, “?Nga mo ola uri taa?”

Oto kinerue ko unue uuri, “Mo ola nge kire rau aana a Jisas iini ni Nasaret. A mwaena ingeie nga ha'a-uusuli diana na propet nanama nge a God e ne'isae paine haahie na ahutana mwala kire ha'ama'u aana. ²⁰⁻²¹ Oto i'emeelu, melu lo'o-lo'onga'inie uri ingeie ni oto iini kei esuie mwala ni Israel ke ii'o luheta'i mwaanie aalahanga ni Rom. Ta'e mo na'ohai pris na mo aalaha, kire niie oto hunie mo Rom kire ke lei mae aana na kire horo maesie oto i lengine po'u-po'u. Na oolune nga hai dinge uure oto aana mo olana e rau lo'u ie. ²² Oto ngaeta mo keni aameelu ko si ladoa lo'u mo ola ni pangata'inge uri kire ha'ahu'olie

kilipwe'u, ²³ ta'e kire ka'a lio oodoie ike rae aana i laona. Mo keine kire aaliho'i mei, oto kire ko unue uri kire leesie mo ensel e haata'i hunire, na mo ensel ngeena kire unue uri a Jisas e mauri lo'u. ²⁴ Ngaeta mo iini aameelu kire lae no'one i saana kilipwe'u, na kire lio oodoie oto mala mo keni e unue ka'u. Ta'e kire ka'a leesie ike a Jisas."

²⁵ Oto a Jisas ko te'uri hunirerue, "¡Mwae! More tohungēi pweu na more ka'a sai lio saie ike nga taa e to'ohuu lau-leu. E malisine uri more ke hiiwalaimoli oto aana mo ola mo propet kire unu'i. ²⁶ Aana kire unue uri a Kraes kei saro sapesalu na kei mae oto urine, nge ke si lai ii'o aana manikuluha'ana." ²⁷ Oto a Jisas ko aehota luhesie hunirerue mo ola uusuleni e lae i sulie maraana i laona mo Ha'atolanga a Mosis lae hule aana mo Uusu-uusu Maa'i mo propet.

²⁸ Maholo kiraelu lae mai kara'inie huilume nge kirerue ko lae huniena, oto a Jisas ko deu uri ke liu tara'asi mola mwaanirerue. ²⁹ Ta'e kirerue haaraie, kire ko te'uri, "Kolu ke ii'o ka'u i leu aana ko seulehi oto, na kara'inie ke rodo oto." Oto a Jisas e si lae na ko ii'o oto pe'irerue aana nume kirerue ii'o aana. ³⁰ Oto maholo kiraelu ii'o i aano huni ngeu, a Jisas e hele aana ho bred na ko ere ni paalahenga haahie. Oto e nisie, ko si niie hunirerue. ³¹ Oto aana maholoi satona, maadarue e si taha na kirerue ko lio saie oto a Jisas. Ta'e e tolana waa lo'u mola mwaanirerue.

³² Oto kirerue ko si ere hailiu hunirerue uuri, "¡Mwae! Maholo nge e ere-ere hunikure i sulie tala na e luhesie lo'onga'inge i laona mo Uusu-uusu Maa'i, e tohungēi rongo hai sai'i oto."

³³ Oto kinerue ko tolana ta'ela'i oto aana maholona, na kinerue ko eeliho'i oto hunie i Jerusalem. Kinerue lae ta'au na kinerue ko lio oodoie aawalai pwaarongoisuli mwana eeta pe'ie ngaeta mwala lo'u kire loko. ³⁴ Oto kire ko hola'i ha'arongorarue uuri, "A Aalaha e ta'ela'i oto to'ohuu na e haata'i hunie a Saemon." ³⁵ Oto kinerue ko ladoa lo'u nga taa e rau i sulie tala, na aana kinerue lio saie a Jisas maholo e nisie ho bred.

A Jisas E Haata'i Aana

Mo Pwaarongoisuli Ingeie

PALONGA 1:6-8

³⁶ Maholo kinerue ko ha'a-ha'arongora aana mo olana, na a Jisas maraana e uure oto i matolada na ko te'uri, "Hanuelamanga ke ii'o pe'i'omu."

³⁷ Oto kire apara'i na kire ko tohungai me'u oto, aana kire lo'onga'inie uri kire ko leesie aakalo.

³⁸ Ta'e a Jisas e te'uri hunire, "?E ue ni omu ko lae otoi me'u hiito'o urine? ?Na e ue ni saemiu ko rue-rua'a? ³⁹ Omu ke leesie ka'u e ro nimeku na e ro ae'aeku. Ineu taane ni ie. Omu ke hele ka'u i sapeku hunie omu ke saie, aana aakalo ka'a to'o hasi'o ike na ka'a to'o suisuli ike, mala omu ko leesi'i eeku ie."

⁴⁰ E ere urine mango, ko si haata'inie e ro nimana na e ro ae'aena aada. ⁴¹ Kire ko tohungai pangata'i na kire ko ilenimwa'e oto liutaa, ta'e ma'alana e urine na kire ka'a hiiwalaimoli ike ue aana. Oto a Jisas ko dolosi aada uuri, "?Omu to'o aana nga mei ola ni nga i leu?"

⁴² Oto kire ko niie mei ii'e maado'o hunie, ⁴³ na e hele aana, ko si ngaa i maada huni haata'inie

uri ingeie nga aakalo ha'ike. ⁴⁴ Oto ko te'uri hunire, "Mei ola nge e rau eeku ngeena, nou unu mangoa oto oodoi'omu maholo nou o'o'o ue pe'i'omu. Aana nou unue uri ahutana walu ola uusuleni e lae i sulieu i laona Ha'atolanga a Mosis na aana mo Uusu-uusu Maa'i mo propet na aana Puke ni Kana, kire kei saronai oa mango."†

⁴⁵ Oto a Jisas e si tahananie manatada hunie kire ke lio saie mo Uusu-uusu Maa'i. ⁴⁶ Na ko te'uri hunire, "Uusulana e lae oto uurini. A Kraes kei saronai sapesalu na kei saronai ta'ela'i lo'u mwaanie maenga aana oolune nga hai dinge. ⁴⁷⁻⁴⁸ Kire unue no'one uri mei wala i sulieu ke lae hunie ahutana mo iinoni ni welumalau ke aali'u takoie God hunie ke sae'aasie mo ooraha'aa ikire. Oto omu ke lai ha'arongoa mwala aana walu olana, aehota mai i Jerusalem, lae hule aana ahutana mo komu ni welumalau. ⁴⁹ Na ineu maraaku, ne ke si uusunge'inie mai haahi'omu nga taa nge Aamaku e haiholota'inie. Ta'e omu ke ii'o ka'u i Jerusalem hule aana omu kei hele aana nanamanga ngeena uure i Lengi."

A Jisas E Aaliho'i I Lengi

MAK 16:19-20; PALONGA 1:9-11

⁵⁰ Oto a Jisas e toolera ta'au mwaanie i Jerusalem hule i hoorana huilume i Betani, e si susue'inie e ro nimana, ko ha'adiana'ara. ⁵¹ Maholo ko ere-ere ni ha'adiana'ara ue, na ko oopa oto mwaanire aana a God e tahela'inie oto ta'au i Lengi, ⁵² na kire ko mani pouruuru

---

† **24:44** 24:44 A Jisas ko ere i sulie ahutana mo puke aana Haiholota'inge Lalahu'e ni ngeena. Mo Jiu kire oopaa mo Uusu-uusu Maa'i ikire ngeena aana e oolu aapa nge e Jisas e ere i sulii ngeena.

ni ha'ama'unge aana. Oto kire si eeliho'i pe'ie saemangonga oto liutaa ta'au i Jerusalem. ⁵³ Na kire si ii'o mola suli maholo ta'au i Nume Maa'i Peine pe'i paalahelana God.

clix

**Tataroha Diana i Sulie Aalaha Ikie a Jisas
Kraes
The New Testament in the Sa'a language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Sa'a**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sa'a

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

755c0440-93fa-5020-9311-ff68dce92d1d